

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1881 ΜΕΧΡΙ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1882.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

1 — 'Οδὸς Βορρᾶ — 1

—
1882

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ
Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΣΥΡΟΥ
ΚΩΝΣΤ. ΙΩΝΙΔΗΣ
DUC DE LUYNES
ΔΗΜ. ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ
ΑΠΟΣΤ. ΑΡΣΑΚΗΣ
ΑΛΕΞ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ
ΣΙΜ. Γ. ΣΙΝΑΣ
ΙΩ. ΡΩΜΑΣ
ΙΩ. Χ. ΠΕΤΡΟΣ
ΚΩΝΣΤ. ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ
ΙΩ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΑΝΔΡ. ΣΥΓΓΡΟΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ
ΙΩ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ
ΙΩ. ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
HILAR. ROUX
ΟΔΥΣ. ΚΑΙ ΜΕΝΕΛ. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΕ
HEINR. SCHLIEMANN
ΙΕΡΩΝ. ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ
ΣΤΕΦ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ
Α. ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Γ. ΑΛ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ἐν Ἀθήναις, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, τῇ 17 Ἰανουαρίου 1882, ἡμέρα Κυριακῆ, ὥρα 10^η π. μ. συνῆλθον περὶ τοὺς τεσσαράκοντα ἑταῖροι τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἀθηνῶν Ἑταιρίας εἰς γενικὴν ἐπέτειον συνέλευσιν. Ὁ πρόεδρος Ε. Καστόρχης προσφωνήσας αὐτούς, διέλαβέ τινα περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς Ἑταιρίας καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, εἶτα δὲ προσεκάλεσε τὸν γραμματέα Στέφ. Α. Κουμανούδην νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τῷ ἔτει πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου. Παρελθὼν δὲ οὗτος ἀνέγνω τὰ ἑξῆς·

Κύριοι,

Κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἔθος περὶ τῶν ἑταίρων πρῶτον λέγομεν.

Ἐνεγράφησαν τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὸ μητρώον τῆς Ἑταιρίας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι νέοι ἑταῖροι εἴκοσι καὶ ὀκτώ. Τούτων κάτοικοι μὲν τῆς πρωτευούσης εἴκοσι καὶ εἰς, δύο δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πέντε ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκ τοῦ ὄλου δὲ ἀριθμοῦ τῶν ἑταίρων ἀπέθανον ἐν τῷ ἔτει, καθ' ὅσον ἐμάθομεν, ἑπτά.

Συνδρομὴν δὲ τακτικὴν ἐντὸς τοῦ ἔτους κατέβαλον ἐν ὄλῳ ἑταῖροι 129, καὶ δὴ 115 ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις κατοι-

κούντων, 8 ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, 6 ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Πρὸς τούτοις συνέδραμον καὶ 15 σωματεῖα ἤτοι κοινά, 5 μὲν κοσμικά, 10 δὲ ἱεραὶ μοναί. Ἐκ τῶν κοσμικῶν πρωτεύει τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, ὅπερ ὡς συνήθως προσήνεγκε δρ. χιλίας, μετ' αὐτὸ δὲ ἔρχονται δῆμοι τέσσαρες, ὁ Ἀθηναίων δοῦς δρ. 300, ὁ Ἑρμουπολιτῶν δρ. 200, ὁ Πειραιέων 100, ὁ Λεβαδείας ὡσαύτως 100. Ἐκ δὲ τῶν 10 μονῶν μία εἶναι τῆς Σερίφου, τρεῖς τῆς Ἄνδρου, ἕξ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ἕξ ὧν πάλιν ἕξ αἱ τέσσαρες εἶναι ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, μία τῆς Ἀττικῆς καὶ μία τῆς Ἀκαρνανίας.

Τὰ ὀνόματα τῶν συνδραμόντων ἐταίρων τε καὶ σωματείων καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἐκάστου συνδρομῆς θέλουν κατὰ τὸ σύνθητες δημοσιευθῆ ἐν τέλει τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ἐνταῦθα δ' ἐξαιρετικῶς ἀναφέρομεν τοὺς δόντας ἀπὸ 100 δραχμῶν καὶ ἀνωτέρω. Εἶναι ὁ ἐν Πετροπόλει Ἰω. Κοντογιαννάκης δοῦς τὴν πρὸ ἐτῶν τακτικὴν συνδρομὴν του δρ. 590, οἱ ἐνταῦθα Μενέλ. Νεγρεπόντης καὶ Νικόλ. Μαραθέας δόντες ἀνὰ δρ. 100 καὶ ὁ ἐν Ἑρμουπόλει Ἰω. Ἐλευθεριάδης δοῦς ὡσαύτως δρ. 100.

Ἐκτακτός τις συνδρομὴ ἢ προσφορὰ δὲν ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος. Ἐπὶ πόσον δὲ ἀνέβη τὸ ὅλον ἐτήσιον εἰσόδημα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐταιρίας προσιόντων τόκων καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ λαχείου καὶ εἴ τινος ἄλλης εἰσπράξεως, θέλετε ἀκούσει μετ' ὀλίγον παρὰ τοῦ ταμίου.

Ἔργα ἀρχαιολογικὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους διεξήγαγε τὸ συμβούλιον τὰ ἑξῆς.

Πρῶτον ἀνασκαφάς. Ἐνταῦθα μὲν ἐν Ἀθήναις δύο τινὲς μικραὶ μόνον ἐγένοντο, καὶ αὗται κατὰ δοθείσας τυχαίως εὐκαιρίας. Δὲν ἐπεχειρήθη δὲ καμμία μεγαλλιτέρα

καθ' ὅλον τὸ ἔτος, τὸ μὲν ἐπειδὴ τὸ συμβούλιον εἰς ἄλλα ἔργα προκατηργημένα εἶχε νὰ ἀσχοληθῆ, ἔργα ἐσωτερικῆς εὐθετήσεως τῶν ἐν τοῖς Μουσείοις τῆς Ἑταιρίας ἀρχαίων, τὰ ὅποια χρόνον πολὺν ἀπῆτουν καὶ ἐπιμέλειαν διαρκῆ ἐκ μέρους τῶν συμβούλων, ὡς θέλετε μετ' ὀλίγον ἀκούσει, τὸ δέ, ἐπειδὴ ἐπιστάντος τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐμελλε νὰ γίνῃ ἔναρξις μιᾶς τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποφασισθεισῶν μειζόνων ἀνασκαφῶν, τῆς ἐν Ἐλευσίनि, ἐπῆλθον ἀπροσδοκῆτως τριπλᾶ κωλύματα, α^{ον} ἢ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῶν Γερμανῶν ἐν Ὀλυμπία καὶ τῶν Γάλλων ἐν Δήλῳ ἀπασχόλησις δύο ἐφόρων κατὰ διαδοχὴν, οἱ ὅποιοι ἄλλως θὰ ἠδύναντο νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἐπιχειρουμένης ἀνασκαφῆς, β^{ον} ἢ κατὰ τὸ θέρος τοῦτο ἐνσκήψασα ἐνταῦθα ἐπιδημία, δι' ἣν τινες τῶν συμβούλων ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν καὶ γ^{ον} ὕστερον, ἀφοῦ τὰ δύο ταῦτα ἐξέλιπον, ὁ χειμῶν καὶ τις ἐν τῷ συμβουλίῳ ἀναφανείσα διαφορὰ γνώμων περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἔδει νὰ διεξαχθῆ τὸ ἀποφασισθὲν ἔργον. Ὅμως δὲ ἐκ τούτων δὲν ἐκωλύθησαν ἄλλα ἔργα τῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφικὰ ἱκανῶς σπουδαῖα ἔξω τῶν Ἀθηνῶν διεξαχθέντα ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν αὐτῶν ἐκείνων τῶν δύο ἐφόρων, καθ' ὅσον ἠυκαίρουν ἐκ διαδοχῆς, καὶ ἄλλου ἔτι τρίτου, καθ' ὅσον κ' ἐκεῖνος πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργεῖῳ αὐτῷ ἀνατεθείσης ἐν Σπάρτῃ ἐπιμελείας ἠυκαίρησεν. Ἀλλὰ πρῶτον κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἡμῶν ἔθος ἃς εἴπωμεν περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις γενομένων.

Τὸ πρότερον τῶν ἐνταῦθα μικρῶν ἔργων ἤρχισε τῇ 16 Μαρτίου καὶ ἐτελείωσε τῇ 4 Ἀπριλίου, καὶ ἦτο μᾶλλον ἀνακίνησις χωμάτων παρὰ ἀνασκαφῆ. Ἐπεχειρήθη δὲ κατὰ τὴν πρὸς ἄρκτον τοῦ Βαρβακείου πάροδον, ἔνθα, γινομένης τινὸς ἐργασίας ὑπὸ τῶν τοῦ δήμου ὁδοποιῶν, τυχαίως τῇ 20 Δεκεμβρίου 1880 εἶχεν εὑρεθῆ τὸ γνωστὸν.

λίθινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ ἀπομίμημα τῆς χρυσε-
λεφαντίνης παρθένου τοῦ Φειδίου· καὶ ἐπειδὴ ἔλειπον αὐ-
τοῦ τινὰ μέρη, ἀποθραυσθέντα πρόπαλαι, μικρὰ μὲν, ἀλλὰ
σπουδαῖα, τὸ συμβούλιον ποθοῦν ἅμα καὶ ἐλπίζον τὴν ἀ-
νεύρεσιν αὐτῶν, ἀπεφάσισε καὶ τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν ὀ-
δοποιῶν ἀνασκαφέντα χώματα νὰ ἐρευνηθῆσθαι ἐπιμελέστε-
ρον, καὶ νὰ σκάψῃ ἔτι πλείοτερον περὶ τὰ ἐκεῖ φανέντα
ἰδιωτικὰ κτίσματα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων· καὶ δὲν ἐφεύ-
σθη τῆς ἐλπίδος ὀλοτελῶς, διότι τῇ 23 Μαρτίου ἀνευρέ-
θη ὁ τέως ἐλλείπων δεξιὸς λόφος τοῦ τῆς θεᾶς κράνου,
στηριζόμενος ἐπὶ ἵππου πτερωτοῦ καλῶς διατετηρημένου,
καὶ οὕτω διεσκεδάσθησαν αἱ ἀμφιβολίαι τινῶν αἰ περὶ
τῆς φύσεως τῶν δύο λοφοφόρων ζώων, βεβαιωθέντος ὅτι
δὲν εἶναι γρύπες, ὅπως κατ' ἀρχὰς εἶχον αὐτὰ ἐκλάβει
τινὲς μὴ διακρίναντες καλῶς τὸ τοῦ ἀριστεροῦ λόφου
ζῶον τὸ περιελθὸν εἰς ἡμᾶς κολοβὸν καὶ ὅπως οὖν δυσ-
διάγνωστον καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν περιηγητὴν Πausa-
νίαν, ὅστις γρύπας παρέδωκεν ὡς ὄντας ποτὲ ἐπὶ τοῦ
κράνου τοῦ Φειδιακοῦ ἀγάλματος. Ἐτι εὐρέθησαν ἐν τῇ
ἀναζητήσῃ ταύτῃ, ἧτις ἐξετάθη καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν
πάροδον, ἀλλοῖά τινα μικρὰ ἀντικείμενα, ὧν σημαντικώ-
τερον εἰς μολύβδινος ἐνεπίγραφος στατήρ (σταθμίον), ἔ-
χων ἔκτυπον ἀστράγαλον μετὰ καὶ ἄλλου συμβόλου.
Πρὸς δὲ τούτοις ἐξήχθησαν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκ τοῦ κα-
τωτάτου μέρους τῶν τοίχων τῶν φανέντων κτισμάτων
τὰ κυριώτερα τῶν σωζομένων ἐγγράμων ἐπιχρισμάτων,
ἃ καὶ διατηροῦνται νῦν ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Βαρβα-
κειοῦ (*), ἄλλο δὲ ἐν τεμάχιον ἀπεικονίσθη ἔχον κόσμημα
γραπτὸν ὅμοιον τῶν ἐν ἔτει 1875 ἀναφανέντων ἐν ταῖς

(*) Δεπτομερείας τινὰς περὶ τούτων ἴδε ἐν Ἀθηναίου τόμῳ Θ', σελ. 322.

ιδιωτικαῖς ἀρχαίαις οἰκίαις ταῖς ἐντὸς τοῦ Διπύλου (*). Ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δρ. 380. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς δικαίως εἴλκυσε ἐφ' ἑαυτὸ τὴν περιέργειαν τῶν ἀρχαιολόγων, τὸ συμβούλιον ἔκρινε καλὸν νὰ παραγγεῖλῃ ἐπτὰ γύψινα αὐτοῦ ἀπομάγματα ἵνα πέμψῃ ἀνὰ ἓν εἰς τὰ μουσεῖα Λονδίνου, Παρισίων, Πετροπόλεως, Λεῦδης, Μονάχου, Βερολίνου καὶ Νεαπόλεως ὡς τι μικρὸν ἀντίδωρον, ἀνθ' ὧν ἔχει λάβει κατὰ καιροῦς ἡ Ἑταιρία ἐκεῖθεν βιβλίων ἢ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων.

Ἡ δὲ δευτέρα ἀνασκαφὴ ὑπῆρξεν ἀτυχεστέρα. Ἀφορμὴ εἰς αὐτὴν μᾶς ἐδόθη ἡ ἐξῆς· οἱ ἐπίτροποι τοῦ ἐνταῦθα γνωστοῦ μεσαιωνικοῦ ναϊδίου τοῦ πρὸς νότον τῆς Μητροπόλεως θέλοντες νὰ ἀσφαλίσωσιν αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὑετίων ὑδάτων καὶ κοσμήσωσι τὸν πέριξ χαμηλὸν περίβολον ἤρξαντο σκάπτοντες τέλη Μαΐου τὸ ἔδαφος, καὶ ἐπειδὴ ἀνεφαίνοντο διάφορα ὀγκώδη μάρμαρα, εἰργασμένα ἀρχιτεκτονικῶς, ἐσχορπισμένα δὲ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ χῶματα, ἐγεννήθη ἐλπίς, ὅτι ἐκρύπτετο ἐκεῖ που καὶ σπουδαῖόν τι κτίσμα ἢ τοῦλάχιστον γλυπτὰ καὶ ἐνεπίγραφα μάρμαρα, ὅποια βλέπουσι πάντες τὰ πρὸ αἰῶνων πολλῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἐξωτερικοῖς τοίχοις τοῦ ναϊδίου ἐνωκοδομημένα. Ὅθεν τὸ συμβούλιον ἡμῶν ἐνέκρινε νὰ γίνῃ ἀκριβεστέρα τις σκαφή, καὶ πέριξ μὲν ἐγγύτατα τοῦ ναϊδίου πρὸς τοῖς θεμελίαις, ὅπου εἶχον ἀρχίσει οἱ ἐπίτροποι, ἀλλὰ μάλιστα πρὸς δυσμᾶς αὐτοῦ, ἐνθα ἦτο πλειότερος ἐλεύθερος χῶρος ὁ τῆς πλατείας. Οὕτω καὶ ἐγένετο, ἐργασθέντων τινῶν σκαφῶν ἐπὶ δύο ἐβδομάδας καὶ εἰς βάθος δύο τριῶν μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν ἑνὸς τῶν συμβούλων τῆς Ἑταιρίας, τοῦ Κυρ. Μυλωνᾶ. Ἄλλ' οὐδὲν

(*) Ἴδε πίνακα λιθογραφημένον τὸν ἐν ταῖς πρακτικοῖς τῆς ἀρχαιολ. Ἀθην. Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1876.

κτίσμα ἐφάνη ἀρχαῖον, οὐδ' ἄλλο τι κινήτὸν ἄξιον λόγου, πλὴν ἐνὸς ἐπιτυμβίου κιονίσκου ἐνεπιγράφου, ὅστις εὐρέθη ἐν ἐρειπιωμένῃ κόγχῃ ἐκκλησιδίου τινός, ὅπερ οἱ γεραίτεροι τῶν περιοίκων ἀνεγνώρισαν ὅτι ἤτό ποτε τὸ τοῦ ἀγ. Γρηγορίου (*). Ἐδαπανηθησαν δρ. 299. Ἐν τούτοις σκέψασθε, τί εἶναι ἡ τύχη. Ὀλίγα βήματα πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς ἀπὸ τῶν δύο τῆς ἡμετέρας σκαφῆς λάκκων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὀλίγον ὑστερώτερα ἰδιῶται δύο σκάπτοντες διὰ θεμελίωσιν οἰκιῶν εὖρον εἰς βάθος δύο τριῶν μέτρων ἐν μὲν τῇ μιᾷ θέσει δύο φυσικοῦ μεγέθους γυναικεῖα ἀγάλματα, ἀκέφαλα μὲν, ὄχι δὲ ἀνάξια λόγου, μάλιστα δι' ὃ ἔχουσιν ἀμφοτέρα περιδέραιον, πρὸς δὲ τούτοις εὖρον καὶ ἐπιγραφὴν τινα πολὺστιχον τοῦ δ'. πρὸ Χρ. αἰῶνος ἀναθηματικὴν (**), ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ θέσει τῇ πλησιεστέρᾳ εὖρον τρία τέσσαρα ὀγκώδους ἐπιστυλίου μαρμαρίνου τμήματα, ἐξ ὧν τὰ μὲν ὑπεδήλου κυκλοτερὲς οἰκοδόμημα, τὰ δύο δὲ τὰ εὐθύγραμμα εἶχον συνεχῆ ἐπιγραφὴν τῶν βυζαντινῶν χρόνων, δηλοῦσαν ῥητῶς κτίσμα τι δημόσιον, κατασκευασθὲν ὑπὸ ἀνθυπάτου τινός τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου (***). Παρεχωρήθησαν δὲ λίαν προθύμως παρ' ἀμφοτέρων τῶν εὐρετῶν Ἰω. Πικροῦ καὶ Νικολ. Χ. Ἀθανασίου τὰ ἀρχαῖα ταῦτα εἰς τὰς δημοσίους συλλογὰς. Τούτων δὲ πάντων ἐμνημονεύσαμεν νῦν οὕτως ἡμεῖς, οὐχὶ ἵνα παραστήσωμεν αὐτὰ τεχνηέντως ὡς προϊόντα τῆς

(*) Ἐν τῷ ἐν ἔτει 1833 κατασκευασθέντι σχεδίῳ Ἀθηναίων τῷ ὑπὸ Κλεάνθους καὶ Schaubert τὸ ἐκκλησιδίον τοῦτο δὲν εἶναι σημειωμένον.

(**) Ἐξεδόθη αὕτη πρῶτον ἐν τινὶ ἐφημερίδι πολιτικῇ, εἶτα δὲ πολὺ πληρεστέρα ἐν τῷ Bulletin de corresp. hellén. τ. 6, σ. 361.

(***) Ἡ ἐπιγραφή ἢ λέγουσα τοῦτο ἐξεδόθη πρῶτον ἐν τῷ Αἰῶνι τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1881, ἔπειτα δὲ κατὰ τι ἀκριβέστερον ἐν ταῖς Mittheilungen d. deutsch. arch. Inst. τ. 6, σ. 312.

μερίμνης καὶ ἐνεργείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἐνδιαφέροντα τῇ ἀρχαιολογίᾳ καὶ ὡς ἀντιστάθμισμα εὐάρεστον τῆς ἡμετέρας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἀποτυχίας, πρὸς δὲ τούτοις ἔτι καὶ ἵνα ὑποσημάνωμεν πάλιν τὸ τοσάκις ἤδη καὶ ἄλλοτε σημαθὲν καὶ καταδειχθέν, ὅτι πολλὰ τὸ κέντρον τῆς νῦν πόλεως ἐγκρύπτει ἀρχαῖα, ἀξία νὰ ἀναζητηθῶσί ποτε ἐν αἰσιωτέροις καιροῖς, πρὸς διαφώτισιν τῆς ἱστορίας καὶ πλουτισμὸν τῶν μουσείων μας. Ἀλλὰ πότε ἄρά γε νὰ ἔλθωσιν οἱ εὐκτοὶ οὔτοι καιροὶ εἶναι ἐλπίς, ἀφοῦ κατὰ δυστυχίαν καὶ νῦν ἔτι γίνονται ὅμοια καὶ χείρονα ἐκείνων ὅσα πλημμελῶς καὶ ἀσυμφόρως τῇ ἀρχαιολογίᾳ ἐγένοντο τῷ 1833-5 ἐπὶ τῆς πρώτης καταγραφῆς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, καὶ γίνονται ταῦτα, διότι ὑπάρχουσί τινες ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν φρονοῦντες, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπερορῶνται χάριν τῆς νεκρᾶς, ὡς τὴν λέγουσιν, ἀρχαιολογίας τὰ τῶν ζώντων συμφέροντα, ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τρόπος διοικητικῆς ἐνεργείας συμβιβάζων τὰς τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἀπαιτήσεις πρὸς τὰς τῆς καταγινομένης περὶ τοὺς ἀρχαίους ἐπιστήμης, ἥτις κατὰ τὴν ὀρθὴν δόξαν εἶναι ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων στοιχείων καὶ τῆς νέας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὑπάρξεως.

Ἀρχὰς Μαρτίου ἐγένετό τις μικρὰ δι' ἀνασκαφῆς ἔρευνα ἐν Ἀττικῇ κατὰ τὴν παρὰ τὸν Θορικὸν θέσιν Μαρκάτη. Ἐκεῖσε εἶχεν ἀπέλθει πρῶτον ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Σπυρ. Φιντικλῆς μετὰ τοῦ ἐφόρου Π. Σταματάκη; ἐπειδὴ εἶχεν ἀκουσθῆ, ὅτι τύμβος τις ἀρχαῖος ὑπάρχει. Ἐπειτα δὲ ὁ Σταματάκης πάλιν ἀπελθὼν ἠρεύνησε διὰ σκαφῆς τὸν τόπον καὶ ἀνήγγειλεν ἡμῖν, ὅτι ὄχι τύμβος, ἀλλὰ πύργος ἦτο ἐκεῖ ἐρειπιωμένος, ἔχων θύραν καὶ ἐσωτερικὴν κλίμακα. Ἐδαπανήθησαν δρ. 196.

Πρὶν ἐξέλθωμεν τῆς Ἀττικῆς λέγομεν, ὅτι τὰ πέρυσιν

ἐν μέρει ἀνασκαφέντα δύο θέατρα τοῦ Πειραιῶς μένουσιν ὅπως εἶχον· διότι διὰ μὲν τὸ πρὸς τῇ Ζέᾳ οὐδὲν ἔτι αἱ ἀρχαὶ διέπραξαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ θεμελιῶται, διὰ δὲ τὸ ὑπὸ τῇ Μουνυχίᾳ ἐγένετο μὲν τις ἐσχάτως συμφωνία μετὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου τῆς γῆς, ἵνα ἐξαγορασθῇ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐφ' ὅσον φανῆ ἀναγκαῖον, ἀφοῦ πρῶτον πλειότερον ἐξετασθῇ διὰ ἀνασκαφῆς παρὰ τῆς Ἑταιρίας· ἀλλὰ τὴν ἀρξαμένην πρὸ δύο μηνῶν ἐργασίαν διέκοψεν ὁ φετεινὸς πολυόμβρος χειμῶν. Ἐδαπανήθησαν εἰς αὐτὴν δρ. 473,10.

Ἐτι λέγομεν ὅτι ἐγένετο τὸ θέρος τοῦτο περιτείχισις τοῦ περὶ τὴν Ἁγ. Τριάδα τόπου τῶν ἀνασκαφῶν, κατὰ τὸ μεσημβρινὸν καὶ βορειοανατολικὸν μέρος, δαπανηθέντος ποσοῦ δρ. 3057,80. Ἀλλὰ πολὺ ἔτι ἔργον ἀπομένει ἐκεῖ κατὰ τὰ γειτονικὰ γήπεδα νὰ γίνῃ, ἂν μέλλῃ ὁ πᾶς χῶρος τοῦ Διπύλου καὶ τῶν μνημάτων νὰ τηρῆται ἀπρόσβατος εἰς τοὺς ἀναγώγους καὶ καθαρὸς, ἔπειτα δὲ καὶ ἐντελῶς νὰ ἐρευνηθῇ δι' ἀνασκαφῆς, ὅπερ ὅμως ἀδύνατον εἶναι νὰ κατορθωθῇ ἐν ὄσῳ δὲν αἴρονται ἐκεῖθεν τὰ μέγιστα ἐμπόδια, οἱ ὑπογείως χωροῦντες μεγάλοι σωλῆνες τοῦ φωταερίου, οἵτινες παρὰ τὰς κειμένας ἀστυνομικὰς διατάξεις ἐτέθησαν ἐκεῖ ἐν καιροῖς ἀνωμάλοις πρὸ εἰκοσαετίας, περὶ οὗ πλεονάκις τὰ κατὰ καιροὺς συμβούλια τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν κυβέρνησιν ἀνηνέχθησαν, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος· ἂν καὶ ἅπαξ, τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1875, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἡμῶν ἔγγραφον παρὰ τοῦ ὑπουργείου παιδείας, δι' οὗ μᾶς ἀνηγγέλλετο, ὅτι μετὰ προηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν δικαστικοῦ συμβούλου, διετάχθη παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν ὁ νομάρχης Ἀττικῆς νὰ προσκαλέσῃ τὴν Ἑταιρίαν τοῦ ἀεριοφωτος, ἵνα μεριμνήσῃ ὅσον τάχιον περὶ τῆς ἰδίας δαπάνῃ μετατοπίσεως τῶν σω-

λήνων. Πῶς δὲ ἡ τότε διαταγὴ ἢ ὑπουργικὴ καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα νομαρχιακὴ πρόσκλησις οὐδὲν ἴσχυσαν καὶ μετὰ παρέλευσιν ἑπτὰ ἐτῶν τὰ πράγματα μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, εἶναι μὲν ἀκατάληπτον, ἀλλ' ἀληθὲς γεγονός καὶ ὡς τοιοῦτο ἐνταῦθα τὸ ἱστοροῦμεν.

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὰ ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἔργα.

Ἀπὸ τῆς 26 Μαρτίου καὶ ἐξῆς ἐγένετο, ἐπιστατοῦντος τοῦ ἐφόρου Π. Σταματάκη, ἀνασκαφὴ ἐν *Τανάγρα* τῆς Βοιωτίας ἔξω τῆς πρὸς ἄρκτον μεγάλης πύλης τοῦ ἀρχαίου τείχους καὶ μακρὰν αὐτῆς περὶ τὰ 150 μέτρα. Ἐξεκαλύφθη δὲ αὐτοῦ εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου τὸ σκυρωτὸν ἔδαφος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ τῆς εἰς Θήβας καὶ Χαλκίδα ἀγωγῆς, παρὰ δὲ τὴν ἑτέραν πλευρὰν αὐτῆς ὑπὸ θεμέλια μεταγενεστέρων οἰκοδομῶν καὶ εἰς βάθος 2—3 μέτρων ἀνεφάνησαν τάφοι ἀρχαῖοι περὶ τοὺς 15, καὶ εὐρέθησαν ἐν αὐτοῖς ἄξια λόγου κτερίσματα εἰς ἱκανὸν πλῆθος, τὰ ὅποια πάντα μετεχομίσθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ εὐρίσκονται νῦν ἐν τῷ Μετσοβείῳ πολυτεχνείῳ, ἀκόμη δὲ δὲν ἐξετέθησαν εἰς ὄψιν τοῦ κοινοῦ. Τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι ἀγγεῖα κεράμεα καὶ μορφαὶ ἐξ ὀπτῆς γῆς. Τῶν ἀγγείων τὰ μὲν εἶναι ἀπλῶς μελαμβαφῆ, ἐξ ὧν εἷς κάνθαρος ἔχει ἀρχαίκοις γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου, τὰ δὲ ἔχουσι γραφὰς μὲ μορφὰς μελαίνας ἐπ' ἐρυθροῦ ἐδάφους καὶ ἐρυθρὰς ἔσθ' ὅτε καὶ μόνον λευκὰς ἐπὶ μέλανος, ἐξ ὧν διακρίνονται 5—6 διὰ τὴν ἐπιμελῆ αὐτῶν τέχνην καὶ τὰς περιέργους καὶ πλουσίας παραστάσεις, ἰδίως ἓν, ἐφ' οὗ πολυπρόσωπος μάχη ἵππέων καὶ πεζῶν, ἐν πανοπλίαις πολυτελέσιν, ἐν δὲ ἄλλο ἔχον ἔκτυπον παράστασιν Ἐρμού ἢ Ἐρωτος ἀπάγοντος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐλχυστάζοντος νεάνιδα ἢ Ψυχὴν, (*) δικαίως, νομίζομεν, ἐθεωρήθη

(*) Μετὰ τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν τῆς λογοδοσίας ταύτης ἀνεκοίνωσεν

παρὰ τῶν ἰδόντων αὐτὸ ὡς τὸ ἄριστον ἐκ πάντων ἔργον, ὅσα ἢ Τανάγρα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 ἔχει ἀναδώσει καὶ ὡς ὄντως κειμήλιον τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, περὶ οὗ ἤδη καὶ ἐγένετο λόγος ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς. Σώζει δὲ τοῦτο καὶ ζωηρὸν ποικίλον χρωματισμὸν καὶ χρύσωσιν ἱκανήν. Ὁμοίας δὲ τέχνης εἶναι καὶ μία προτομὴ Ἀφροδίτης προβαλλούσης ἐκ κόγχης θαλασσίας, ἀξιοθέατον καὶ τοῦτο ἔργον. Ἔτι ἐκ τῶν εὑρεθέντων μνημονεύτεοι δύο χρυσοῖ δακτύλιοι ἔχοντες γλυπτοὺς λίθους, ὁ μὲν κεφαλὴν γυναικείαν, ὁ δὲ Γοργόνειον, τέχνης ἀμφοτέρωθεν λίαν καλῆς καὶ τόσῳ μᾶλλον τιμιώτεροι, ὅσῳ καὶ εἶναι προελεύσεως βεβαίας, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς δακτυλιολίθοις πολὺ σπάνιον. Ἄλλ' ἐδῶ δὲν παρέχομεν ἀφήγησιν λεπτομερῆ περὶ τῶν ἀναφανέντων ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ταύτῃ ἀνασκαφῆ, ἀλλὰ μόνον βραχεῖαν ἐπιτομὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιστατήσαντος Σταματάκη ἡμῖν ἐπεσταλμένων τότε ὅτε ἀνεύρισκε τὰ πράγματα, (*) μετ' οὐ πολὺ δὲ ἠναγκάζετο διακόπτων τὴν ἀνασκαφὴν ν' ἀπέλθῃ εἰς ἄλλο μέρος, ὅπου τὸν ἐκάλει ἡ ὑπηρεσία. Ἐλπίς δὲ εἶναι νὰ δημοσιεύσῃ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐκτενῆ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ ἔκθεσιν. Ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ ἐν Τανάγρα ἔργον δρ. 3922, 60. Ῥητέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ συμβούλιον πρὸ καιροῦ εἶχε προνοήσει περὶ ἀσφαλοῦς συντηρήσεως τῶν ἐν Τανάγρα ἀπομενόντων πολυπληθῶν καὶ ποικίλης ὕλης ἀρχαίων, μάλιστα λιθίνων καὶ πηλίνων, τῶν προελθόντων ἐκ τῶν ἀπὸ ἐτῶν γινομένων ἐκεῖ ἀνασκαφῶν, καὶ θεωροῦν

ἡμῖν ὁ καθηγητὴς Δημ. Σεμιτέλος, ὅτι ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ ἐνορᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀρπαγὴν τῆς Ὀρειθυίας, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀπάγοντος καὶ ἡ ὑπέδρασις τῶν ποδῶν του, ὄντα ὁποῖα εἶναι, εἰς τὸν Βορέαν μάλιστα ἀρμύζουσι.

(*) Ἐδημοσιεύθησαν ἤδη 2 ἐκθέσεις τοῦ Σταματάκη ἐν Ἀθηναίου τόμ. Θ', σ. 458—63, εἰς ἃς παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

ὅτι ἐν μεμισθωμένῃ ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ στενοχώρως καὶ ἀκαταλλήλως ἦσαν ἀποτεταμιευμένα, ἐνήργησε διὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας νὰ δωρηθῇ τῇ Ἑταιρίᾳ ἐν γήπεδον ἐν Σχηματαρίῳ ἐκ τῶν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος (Σαγματᾶ) πρὸς οἰκοδομὴν αὐτόθι Μουσείου χρήμασι τῆς Ἑταιρίας, καὶ ἐδωρήθη ἤδη διὰ συμβολαίου παρὰ τῶν πατέρων τῆς μονῆς γήπεδον κριθὲν πρὸς τοῦτο κατάλληλον, ἔχον ἐμβαδὸν μέτρων τετραγωνικῶν 946. Τὸ μεθ' ἡμᾶς συμβούλιον θέλει φροντίσει περὶ τῆς οἰκοδομῆς.

Μεταβαίνομεν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τέμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἰδίως τὸ ἐν αὐτῷ ἱκανῶς σωζόμενον θέατρον, ἔργον τοῦ Πολυκλείτου ἐπιφανές, εἶχεν ἐλκύσει ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τὴν προσοχὴν τοῦ συμβουλίου, διότι οὐ μόνον ἀτελῶς μέχρι τοῦδε ἐγνωρίζετο, ἅτε οὐδέποτε γενομένης ἐν αὐτῷ ἀνασκαφῆς τακτικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ σωζόμενον καὶ φαινόμενον αὐτοῦ μέρος τοῦ κοίλου μετὰ τῶν ἐδωλίων ἐπλησίαζε νὰ κατακαλυφθῇ ὅλον ἀπὸ τινος χρόνου, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ προϊούσαν αὐξήσιν τῆς βλαστήσεως θάμνων καὶ δένδρων ἐπὶ τῶν χωμάτων, τὰ ὁποῖα αἱ βροχαὶ ἐκάστοτε κατέφερον ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν. Πρὶν δὲ ἐπιχειρήσῃ τινὰ ἐκεῖ ἐργασίαν τὸ συμβούλιον ἔκρινε δέον νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ἐγγχωρίων κατοίκων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐρεύνης, διότι ἤξεύρετε, κύριοι, ἀπὸ τῶν ἐτησίων τοῦ συμβουλίου ἐκθέσεων, ὅτι, ἔνεκα τῶν ἀτελειῶν τοῦ νόμου τοῦ διέποντος τὰ ἀρχαιολογικὰ ἡμῶν πράγματα, οὐδεὶς σχεδὸν ἐν Ἑλλάδι τόπος ἀρχαιολογικῆς σημασίας, πλὴν ὀλίγων τινῶν ἐρήμων ἀκροπόλεων, εἶναι οὕτω ἐλεύθερον καὶ ἀδιαφιλονείκητον, ὡς ἔπρεπε, κτῆμα τοῦ δημοσίου, ὥστε νὰ δύναται ἡ κυβέρνησις νὰ τὸν παραχωρῇ ἀμέσως τῇ Ἑταιρίᾳ εἰς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Οἱ Λυγουριῶται δὲ οἱ κατέχοντες γαίας ἐπὶ τῆς

θέσεως τοῦ Ἱεροῦ, μετὰ γενομένας διαπραγματεύσεις, ἔ-
 στερξαν νὰ παραιτήσωσιν εἰς τὴν ἀρχαιολογ. Ἑταιρίαν
 διὰ πράξεως συμβολαιογραφικῆς ὅσα ἐπὶ τῶν ἀνευρεθη-
 σομένων τυχόν ἀρχαιοτήτων ἀξιοῦσιν ὅτι ἔχουσι δικαιώ-
 ματα κατὰ τὸν νόμον, παρέσχον δὲ καὶ ἄλλας εὐκολίας
 εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀνασκαφῆς, ὡς ἀντάλλαγμα ζη-
 τοῦντες τὴν δημοσίᾳ δαπάνῃ κατασκευὴν ὁδοῦ ἀπὸ Ναυ-
 πλίας μέχρι τοῦ Ἱεροῦ, ἣν ἐδέχθη νὰ συστήσῃ εἰς τὴν
 κυβέρνησιν τὸ ἡμέτερον συμβούλιον, καὶ συνέστησεν αὐ-
 τὴν ἐγγράφως ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ. Ἡ ἀνακάθαρσις τοῦ θε-
 ἄτρου ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, ἀνατεθείσης τῆς
 ἐπιστασίας εἰς τὸν ἔφορον Π. Καββαδίαν. Προέβη δὲ τὸ
 ἔργον καὶ ὑπὲρ τὴν ὀρχήστραν καὶ πρὸς τὴν σκηνὴν καὶ
 ἐτελέσθη καλῶς, ἐργασθέντων τῶν σκαφέων περὶ τοὺς
 τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ παρέστη χρεῖα ὁ ἐπιστατῶν ἔφορος
 ν' ἀπέλθῃ ἀλλαχοῦ, στελλόμενος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως,
 ὡς καὶ ἀπῆλθεν, ἀφοῦ ἐφρόντισε πρῶτον νὰ ἰχνογραφηθῇ
 ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικῶς προσενεγκόντος τὴν συνεργασίαν του
 νομομηχανικοῦ Ν. Σολομοῦ πᾶν φανερωθὲν καὶ καθαρι-
 σθὲν μέρος τοῦ θεάτρου μέχρι τοῦ προσκηνίου, συνέταξε
 δὲ καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐργασίας ἔκθεσιν, ἣτις μέλλει νὰ
 συνεχδοθῇ τῇ λογοδοσίᾳ ταύτῃ μετὰ καὶ τεσσάρων πινάκων
 τοῦ σχεδίου. Ὅθεν ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀρκούμεθα νὰ εἴπωμεν
 τόσον μόνον, ὅτι ἡ Ἑταιρία ἡμῶν δικαιούται πλείονα νὰ
 περιμένη πορίσματα, ἐξακολουθοῦντος ἐν καιρῷ πάλιν εὐ-
 θέτῳ τοῦ ἔργου, διότι βεβαίως αὐτὸ διεκόπη, δὲν ἐτελείω-
 σεν. Ἐστάλη μὲν μετὰ τὸν Καββαδίαν παρὰ τοῦ συμ-
 βουλίου ἐπὶ βραχὺ εἰς Ἐπίδαυρον ὁ Δ. Φίλιος, ἀλλὰ μό-
 νον ἵνα ἐπιμεληθῇ τῆς κατασκευῆς ἐκεῖ φυλακείου καὶ
 περισυναγάγῃ τινὰ τῶν εὐρεθέντων γλυπτῶν μαρμάρων,
 ὃ καὶ ἐγένετο. Ἐδαπανήθησαν ἐν ὄλῳ εἰς τὸ ἔργον δρ.
 5272,95.

Καὶ ἐν Ὀλυμπία τῇ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀνασκαφείσῃ ἔκρινε δέον τὸ συμβούλιον νὰ δαπανήσῃ ποσὸν τι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς ἐργασίας φανείσας ἀπαραιτήτους καὶ κατεπειγούσας πρὸς καθαρισμὸν δηλ. ἡ περιτάφρευσιν μερῶν τινῶν τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν ἢ καλλίονα διατήρησιν τῶν νῦν ἐν ὑπαίθρῳ ἢ οὐ πάνυ στερεοῖς παραπήγμασιν ἀποτεθειμένων πολυτίμων ἀρχαίων. Ἐπεστάτει δὲ ὁ Κωνστ. Δημητριάδης. Ἡ δαπάνη ἀνέβη εἰς δρ. 1209,70.

Πρὸς τούτοις ἀναφέρομεν, ὅτι ἐπλήρωνεν ἡ Ἐταιρία καθ' ὅλον τὸ ἔτος μισθοὺς ἀρχαιοφυλάκων ἐν Χαιρωνείᾳ, Τανάγρα, Θεσπιαῖς, Σουνίῳ, Μυκῆναις, Ναυπλία καὶ Νεμέᾳ. Εἰσῆχθησαν δὲ καὶ τινὰ λίθινα ἀρχαῖα ἀγορασθέντα χρήμασι τῆς Ἐταιρίας εἰς τὰς συλλογὰς τὰς ἐν Σπάρτῃ καὶ Τανάγρα.

Τοσαῦτα μὲν περὶ ἀνασκαφῶν καὶ τῶν αὐταῖς συνεχομένων ἐργασιῶν καὶ ἐπιμελειῶν.

Ἄγοραὶ δὲ ἐνταῦθα ἀρχαίων ἔργων τέχνης καὶ ἐπιγραφῶν πρὸς πλουτισμὸν τῶν τῆς Ἐταιρίας συλλογῶν ἐγένοντο καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς πάντοτε, δαπανηθέντος ποσοῦ δρ. 5901,75. Ἐκ τῶν ἀγορασθέντων δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀξιολογώτερα τὰ ἐξῆς περίπου· ἀγκύρας μολυβδίνης μέρος ἄνω, ζυγίζον 60 ὀκάδας, καὶ ἔχον ἔκτυπα γράμματα Σ Ω Τ Ε Ι Ρ Α, ἀνασυρθὲν ἐκ τοῦ λιμένος Σύμης· ἀγγεῖα δύο κεράμεα μετ' ἐκτύπων παραστάσεων, ἐκ Κρήτης· ἄλλα δύο ἀγγεῖα καὶ προτομὴ ἐξ ὀπτῆς γῆς, ἐκ Καλύμνου· ψήφισμα ἐκ Λαμφάκου περὶ πρεσβείας τινὸς κατὰ τὸν β'. πρὸ Χρ. αἰῶνα εἰς Ῥώμην, ἐν ᾧ μνεῖα γίνεται τοῦ διασήμεου ἐκείνου ὑπάτου Τίτου Φλαμινίνου, καὶ ἄλλο αὐτόθεν, ἐν ᾧ μνεῖα τῶν ἀπογόνων τοῦ μεγάλου Θεμιστοκλέους· ἀγγεῖα τρία πήλινα ἔχοντα γραφὰς περιέργους, ἐκ Φθιώτιδος ἢ Λοκρίδος· Δημοσθέ-

νους μικρά κεφαλή λιθίνη ἐξ Ἀθηνῶν. Ὀρφεὺς κατακηλῶν τῆ κιθάρα τὰ περὶ αὐτὸν πολυειδῆ θηρία, ἐξ Αἰγίνης, ἔργον λίθινον τέχνης μὲν ὀφίας, καλῆς δὲ διατηρήσεως.

Τὸ δὲ τὰ μάλιστα δαπανηρὸν ἔργον τοῦ ἔτους τούτου ὑπῆρξε τὸ τῶν ἐσωτερικῶν μεταβολῶν καὶ τῆς εὐθετήσεως καὶ διακοσμήσεως τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας, εἰς ὃ ἔργον, καὶ μῆπω συντελεσθὲν εἰσέτι ἐξ ὀλοκλήρου, ἐδαπανήθησαν δραγμαὶ ὑπὲρ τὰς 18 χιλιάδας. Ἐκ τούτων αἱ 1390 ἐδόθησαν διὰ συγκολλήσεις ἀρχαίων, ὅποια καθ' ἕκαστον ἔτος γίνονται, αἱ δὲ λοιπαὶ διὰ ὅλως ἕκτακτα ἔργα, ἀναγκαίως ἡμῖν ἐπιβληθέντα.

Πάντες δηλ. ἤξεύρετε, ὅτι πρὸ δέκα μηνῶν ἕνεκα τῆς ἐπιστρατείας καὶ τῆς κατὰ συνέπειαν αὐτῆς συστάσεως στρατιωτικῶν νοσοκομείων ἔν τισι μεγάλαις οἰκοδομαῖς τῆς πρωτευούσης, διετάχθημεν παρὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡμεῖς νὰ ἐκκενώσωμεν τὸ μεσαῖον πάτωμα τοῦ Βαρβακείου, ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1865 ἦσαν ἀποκειμένα τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας. Ἐγένετο λοιπὸν ἡ μετακόμισις αὐτῶν τάχιστα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, οὐκ ὀλίγων, λιθίνων μάλιστα, συμφορηθέντων εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ αὐτοῦ καταστήματος, ἅπερ ἤδη καὶ πρότερον ἦσαν καταγεμῆ, τῶν δὲ πλείστων πάσης ὕλης ἀρχαίων μετακομισθέντων εἰς τὸ Μετσόβειον πολυτεχνεῖον, ἔνθα παρεχωρήθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὅχι μὲν ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ μεσαίου πατώματος, ὡς εἶχομεν εἰπεῖ πέρυσιν ἐν τῇ λογοδοσίᾳ ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ, δύο δὲ εὐρεῖται τοῦ αὐτοῦ πατώματος αἰθούσαι, δυτικὴ καὶ μεσημβρινή, αἵτινες χωροῦσι πάντως τὰ μὴ λίθινα ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας, ἀλλὰ δὲν συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἦτο εὐκταῖον· καὶ ἐδέχθημεν, διότι οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι. Κατὰ πρῶτον δὲ ἀπετέθησαν τὰ μετακομισθέντα προσωρινῶς εἰς δύο ἄλλας αἰθούσας τοῦ ἰσογείου πατώματος,

καὶ οὕτω ἐξ ἀνάγκης κατέστησαν ἀπρόσιτα εἰς τὸ κοινόν. Ἦρξατο δ' εὐθὺς τὸ συμβούλιον νὰ φροντίζη περὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῶν εὐθετήσεως εἰς τὰς ἄνω αἰθούσας, ὅπου ἐδέησε νὰ γίνωσι καὶ μετασκευαί τινες οἰκοδομικαὶ ἀπαραίτητοι, καὶ ἐγένοντο· θῆκαι δὲ καὶ βάσεις καὶ τράπεζαι παντὸς εἴδους παρηγγέλθησαν νέαι καὶ δὴ τοιαῦται, οἷαι νὰ συμφωνῶσι πρὸς τὰς πρότερον διὰ τὰς δύο αἰθούσας τῶν Μυκηναίων καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων κατασκευασθείσας, καὶ ἤδη αἱ πλεῖστοι αὐτῶν κατεσκευάσθησαν. Εἶναι δὲ ἐλπίς ἐντὸς τινῶν ἔτι μηνῶν νὰ συντελεσθῇ ἡ ἐκθεσις τῶν ἀρχαίων κατὰ τινὰ νῦν ῥυθμὸν τελειότερον τοῦ πρώην ἐν τῷ Βαρβακείῳ καὶ ν' ἀνοιχθῇ πάλιν ἡ συλλογὴ εἰς τὸ κοινόν καὶ πλουσιωτέρα, ἕνεκα τῶν ἐν τῷ μεταξὺ προσαποκτηθέντων ἐξ ἀγορᾶς καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν.

Τοσαῦτα ἀρκείωσαν περὶ τούτου. Ἄλλως δὲ γνωστὸν εἶναι εἰς τοὺς παρόντας, (δι' ὃ καὶ δὲν εἶναι λόγων πολλῶν χρεία), ὅτι ἡ συλλογὴ ἡ Αἰγυπτιακὴ τοῦ φιλογενοῦς Ἰω. Δημητρίου ἐξετέθη ἤδη πρὸ μηνῶν, πολὺ συντελέσαντος εἰς τὴν τῶν νομισμάτων κατὰτάξιν τοῦ ἀξίου ἡμῶν νομισματογνώμονος Ἀχιλλέως Ποστολάκκα, προσεχῶς δὲ ἀναγράφεται ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ. Καὶ ἡ τῶν Ναυπλιακῶν δὲ καὶ Ἀχαρνικῶν ἀρχαίων ἐκθεσις συντελέσθη ἐν τῇ Μυκηναίᾳ αἰθούσῃ, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆναι πέρυσι τὸ συμβούλιον. Ἄλλ' ὅ,τι διατελεῖ ἔτι ὄν ἀγνωστότερον τοῖς πολλοῖς τῶν ἐταίρων, εἶναι τὸ ὅτι καὶ φέτος ἐκ τῶν Μυκηναίων χαλκῶν ξιφῶν ἐρευνηθέντα τινὰ ἀκριβέστερον ἐφάνησαν ὄντα κεκοσμημένα διὰ χρυσῶν παραστάσεων περιεργωτάτων. Ἡ μελέτη αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ τῶν πέρυσιν ἀποκαλυφθεισῶν, ἐὰν ὑπ' ἀνδρῶν ἐντριβῶν ἐν τοῖς τοιούτοις γίνῃ ἐπιμελῶς καὶ ἀπρολήπτως, ὡς ἐμπρέπει τῇ ἐπιστήμῃ, δὲν εἶναι δυνα-

τόν νά μῆ συντελέσῃ τῷ χρόνῳ εἰς τήν ἐξιχνίασιν τῆς ἔτι κατὰ τὸ ἀκριβές ἀγνοουμένης ἡλικίας καὶ καταγωγῆς πάντων τῶν Μυκηναίων ἀρχαίων.

Τὰ ἔργα ταῦτα μετακομίσεων, μετασκευῶν καὶ εὐθετήσεων ἂν καὶ πολὺ ἀπησχόλουν καὶ ἀπασχολοῦσιν ἔτι τὸν ἐπιμελητὴν τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας Ἀθανάσιον Σ. Κουμανούδην, δὲν ἡμελήθη ὅμως καὶ ἡ σύνταξις τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῶν ἀρχαίων (*), παρ' αὐτοῦ τὸ πλεῖστον γινομένη. Ἐκτὸς ἀρχαίων τινῶν πρὸ καιροῦ μὲν ἐμβάντων εἰς τὸ Μουσεῖον, μήπω δὲ ὄντων καταγεγραμμένων, ἐπῆλθον πολλὰ ἐν τῷ ἔτει τούτῳ καὶ ἄλλοθεν μὲν, μάλιστα δ' ἐκ Τανάγρας, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ καταγραφῶσιν. Ἐφθάσαμεν δὲ ἐν τῷ καταλόγῳ τὸν γενικὸν ἀριθμὸν 12,569 (**). Πέρυσιν ὁ ἀριθμὸς ἦτο 11,724.

(*) Τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑταιρίας, ἃ καταγράφονται εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον, εἶναι ἀποτεθειμένα ἐν διαφόροις τόποις, τὰ μὲν πλεῖστα ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Βαρβακείου καὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ πολυτεχνείῳ (πλὴν τῶν ἐν αὐτῷ Αἰγυπτιακῶν, Μυκηναίων, Ναυπλιακῶν, Σπαταίων καὶ Ἀχαρνικῶν, ἃ εἰς ἰδίους καταλόγους καταγράφονται) καὶ ἐν τῷ ἔθνικῳ Μουσείῳ, ὅχι ὀλίγα δὲ ἐν ταῖς περιοχαῖς τοῦ λεγομένου βουλευτηρίου, τῆς Ἀττάλου στοᾶς, τῶν Γιγάντων, τοῦ Κατηφόρη, ἔτι ἐν τοῖς ὑπαίθροις τοῦ ἔθνικοῦ Μουσείου, τῆς ἔξω τοῦ Διπύλου νεκροπόλεως, τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, τοῦ Ἀσκληπιείου, τέλος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει παρὰ τῷ τῶν ἀπομάχων φυλακείῳ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐκεῖ πλησίον οἰκίσκῳ, διασκευασθέντι εἰς προσωρινὸν Μουσεῖον.

(**) Σύγκριται ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐκ τῶν ἐξῆς καθ' ὕλην εἰδικῶν ἀριθμῶν. Λιθίνων 3665, χαλκῶν 927, (ἐξ ὧν 93 σταθμά), σιδηρῶν 41, μολυβδίνων 2063, (ἐξ ὧν 1108 σύμβολα καὶ 345 σταθμά), ἀργυρῶν 46, χρυσῶν 149, ὀστεινῶν 93, ὑαλίνων 236, διαφόρων ὑλῶν 292, πηλίνων ἀγγείων 2566, πηλ. μορφῶν 1189, πηλ. λύχνων 540, πηλ. σκευῶν 248, πηλ. θραυσμάτων 241, πηλ. πυραμιδοειδῶν καὶ κωνοειδῶν 102, πηλ. φακοειδῶν καὶ ἀρτοειδῶν 24, πηλ. λαβῶν ἀμφορέων ἐνεπιγράφων 4. Ἰστέον δέ, ὅτι αἱ λαβαὶ ἀμφορέων αἱ ἐνεπίγραφοι (ἐκ Ῥόδου, Θάσου, Πάρου, Κνίδου, Κολοφῶνος καὶ ἄλλων τόπων) συμποσοῦνται νῦν ὑπὲρ τὰς 10 χιλιά-

Δωρεαὶ ἀρχαίων εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐγένοντο τὸ ἔτος τοῦτο πᾶν ὀλίγαι. Τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν θὰ περι-

δας, ἐξ ὧν μέγα μέρος ἐξεδόθη ὑπὸ A. Dumont ἐν τῷ βιβλίῳ *Inscriptions céramiques de Grèce, Paris, 1871.*

Νομίσματα δὲ ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς·

Χρυσᾶ.

Ἑλληνικὸν (ἐξ ἡλέκτρου).....	1
Ῥωμαϊκὰ (ὧν τὸ ἐν νομισματοσίημον).....	3
Βυζαντινά	247
Βενετικά	5
Κουφικὸν καὶ Περσικόν.	2
	<hr/> 258

Ἄργυρᾶ.

Ἑλληνικά	564
Ῥωμαϊκὰ (ἐν οἷς καὶ ἐκ κράματος billon).....	238
Παρθικῶν βασιλείων.....	167
Βυζαντινῶν, μέσων καὶ νεωτέρων χρόνων.....	104
	<hr/> 1073

Ἐκ κράματος ποτίν.

Numi Alexandrini	462
------------------------	-----

Κίβδηλα νεώτερα.

Ἄργυρᾶ	12
Χαλκᾶ	12
	<hr/> 24

Ἄλλα δὲ χαλκᾶ ἔτι ὑπάρχουσιν διαφόρων ἐθνῶν καὶ ἐποχῶν, ἀκατάτακτα ὑπὲρ τὰς 20 χιλιάδας, ὧν τὰ πλεῖστα ἐντελῶς ἄχρηστα ὡς ἐφθαρμένα.

Ἐπισημειοῦμεν ὅτι τῶν πηλίνων τῆς Ἑταιρίας ἀγγείων ὑπάρχει γαλλιστὶ ἐκδοσμένος κατάλογος ὑπὸ M. Collignon, τυπωθεὶς ἐν Παρισίοις τῷ 1878, τῶν δὲ πηλίνων μορφῶν ὡσαύτως γαλλιστὶ ὑπὸ J. Martha, ἐν Παρισίοις, 1880. Ἐν δὲ τῷ πέρυσιν ἐκδοθέντι βιβλίῳ τοῦ L. v. Sybel τῷ ἐπιγραφομένῳ *Katalog der Sculpturen zu Athen, Marburg, 1881*, εἴδομεν ὅτι καὶ τὰ τῆς Ἑταιρίας λίθινα γλυπτὰ περιεγράφησαν σχεδὸν πάντα. Ἀναφέρομεν καὶ τὸν ἐξῆς ἐπίτομον κατάλογον τῶν Ἀθήνησι Μουσείων *Die Museen Athens, von Dr A. Milchhöfer. Athen, Karl Wilberg, 1881.* Ἄς εὐχρηθῶμεν δὲ καὶ Ἑλληνικοῦ καταλόγου ἔκδοσιν.

ληφθῶσιν εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ὅταν τυπωθῆ. Ἄνεγράφοντο δὲ μετ'εὐγνωμοσύνης καὶ ἐν δηλώσεσιν, ἅς τὸ γραφεῖον τῆς Ἐταιρίας κατεχώριζεν ἐκάστοτε εἰς τὰς ἑφημερίδας τῆς πρωτευούσης.

Μετὰ τὰ εἰρημμένα ἔχομεν ἔτι ν' ἀναφέρωμεν πράξεις τινὰς καὶ βουλευμάτα καὶ εὐχὰς ὑπὲρ γενικωτέρων συμφερόντων τῆς ἀρχαιολογίας.

Ἐξηκολούθησε τὸ συμβούλιον δι' ὅλου τοῦ ἔτους προκαταβάλλον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου διὰ τε τὴν οἰκοδομὴν τῆς βορείας πτέρυγος τοῦ ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ δι' ἄλλας δαπάνας ἀρχαιολογικὰς τοῦ κράτους ἐν Ὀλυμπίᾳ, Δήλῳ, Ὀρχομενῷ, Σπάρτῃ, Λαυρίῳ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐκάστοτε παρίστατο χρεῖα ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας μὴ προβλεφθεῖσα ἐν τῷ τοῦ κράτους προϋπολογισμῷ, πρὸ πάντων δὲ δι' ἀγορὰν γηπέδων καὶ οἰκιῶν ἐν Ἐλευσίνι χάριν μελλουσῶν ἀνασκαφῶν.

Ἐτι δ' ἐσχάτως ἔγραψε τὸ συμβούλιον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅτι πρὸς ἐξοικονομήσιν καὶ ἄλλης ἔτι τρίτης πλευρᾶς τοῦ ἐθν. Μουσείου προθύμως ἡ Ἐταιρία θέλει προκαταβάλλει τὴν δαπάνην κατὰ τὰ πρότερον συμφωνηθέντα, δηλ. τὴν ἄνευ τόκου ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ ἀπόληψιν τῶν χρημάτων. Εἰς τούτο δὲ προέβη τὸ συμβούλιον βλέπον, ὅτι ὁ ἐν ταῖς δυσὶ συντελεσθείσαις τοῦ Μουσείου πλευραῖς χώρος οὐδόλως ἐξαρκεῖ νὰ περιλάβῃ τὰ ὑπάρχοντα λίθινα γλυπτὰ τοῦ κράτους καὶ τῆς Ἐταιρίας, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐσχορπισμένα εἰς διάφορα μέρη, οὐκ ὀλίγα δὲ νὰ κῆνται καὶ εἰς τὸ ὑπαιθρον. Εἶχε δὲ τὸ συμβούλιον τὴν πεποιθήσιν, ὅτι τὴν δήλωσιν ταύτην πρὸς τὴν κυβέρνησιν ποιοῦν διηρημήνευε τὴν γνώμην τῆς ὀλομελείας τῶν ἐταίρων, τὴν πρὸ δύο ἐτῶν ἐν γενικῇ συνελύσει περὶ ἐξοικονομήσεως τοῦ Μουσείου ἐκ-

φρασθεῖσαν. Ἐλπίζομεν δέ, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον θέλει ταχέως διατάξει τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔργου.

Ῥητέον δὲ καὶ τοῦτο παρ' ἡμῶν, ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐσχάτως ὑπὲρ ἀνιδρύσεως καὶ εὐθετήσεως τῶν νῦν ἐν τῷ ἔθν. Μουσεῖῳ χαμαὶ κειμένων μεγάλων ἀγαλμάτων ἐποίησέ τινα ἀνακοίνωσιν εἰς τὸ ἡμέτερον συμβούλιον, ἀνατιθεῖσα εἰς αὐτὸ τὴν ἐργασίαν ταύτην καὶ ἅμα παραγγέλλουσα τῷ γενικῷ ἐφόρῳ τῶν ἀρχαιοτήτων νὰ παράσχη τὴν συνδρομὴν του. Ἀλλὰ ἡ περὶ τοῦ ὅσον σπουδαίου τόσον καὶ δυσχεροῦς τούτου πράγματος διάσκεψις ἐν τῷ συμβουλίῳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ περανθῇ κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ ἔτους ἡμέρας, καὶ οὕτω ἀνατίθεται ἀναγκαίως εἰς τὸ μεθ' ἡμᾶς συμβούλιον.

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν καὶ τὸ ἐξῆς· ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ τὸ συμβούλιον, μετὰ ὄριμον ἐπὶ πλείονας συνεδριάσεις διάσκεψιν, ἐδήλωσε διὰ μακροῦ ὑπομνήματος εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὅτι ἡ τοῦ ἔθνους τιμὴ καὶ τὸ τῆς ἐπιστήμης συμφέρον ἀπαιτοῦσι ταχεῖαν τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνθα πιθανῶς σώζονται ὑπὸ τὰς καλύβας τῶν κατοίκων καὶ τὰ ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου σωρευθέντα χρώματα ἐπιστημονικοὶ θησαυροί, ἰσότιμοι ἴσως τῶν ἀρτίως ἐν Ὀλυμπίᾳ εὑρεθέντων. Ὑπεσχέθη δὲ τὸ συμβούλιον, ὅτι ἀμέσως ἐπιχειρεῖ τὴν ἀνασκαφὴν πάσης τῆς τοῦ ἱεροῦ χώρου ἐκτάσεως, χρήμασι τῆς Ἑταιρίας, ἂν ἡ κυβέρνησις σπεύσῃ νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς τῶν κατοίκων οἰκίας καὶ μετοικίση αὐτοὺς ἀλλαχοῦ που, καθὼς πρὸ ὀκτώ ἐτῶν ἐγένοντο περὶ τούτου διαπραγματεύσεις τινές, αἱ ὁποῖαι ὅμως ὕστερον διεκόπησαν.

Δὲν ἠξέυρομεν δὲ ἂν πρέπη καὶ φέτος νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅπερ δις ἤδη ἐν ταῖς λογοδοσίαις ἡμῶν ταῖς ἐτησίαις εἶπομεν, ὅτι δηλ. δὲν κατωρθώθη ἔτι νὰ συζητηθῇ ἐν τῇ βουλῇ τὸ περὶ ἀδικημάτων κατὰ τῶν ἀρχαιοτήτων νομο-

σχέδιον, τὸ πρὸ τριετίας συνταχθὲν καὶ εἰσαχθὲν εἰς αὐτὴν ἐν ἀποφράδι ἴσως ἡμέρα καὶ ὥρα.

Τελευταῖον λέγομεν, ὅτι τὸ συμβούλιον διὰ δύο ἀναφορῶν τοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, τῇ 20 Ἀπριλίου καὶ τῇ 2 Δεκεμβρίου, συνέστησε τοὺς ἱκανὸν ἤδη χρόνον ἐκτάκτως εἰς ἀρχαιολογικὰ ἔργα ὑπηρετήσαντας Κωνστ. Δημητριάδην καὶ Δημ. Φίλιον, ἵνα διορισθῶσι τακτικοὶ ἔφοροι ἀρχαιοτήτων, ἐπαξίως τῆς δειχθείσης ἱκανότητός των. Καὶ ὁ μὲν Δημητριάδης ἤδη καὶ διωρίσθη πρὸ μηνῶν, τὸ δ' αὐτὸ ἀπεκδεχόμεθα καὶ περὶ τοῦ Φιλίου, ἀναγνωρίζουσης τῆς κυβερνήσεως, ὅτι οἱ ὑπάρχοντες ἔφοροι δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰ τῆς πολλῆς ὑπηρεσίας ἐξ ὅτου μάλιστα ἐπεξετάθησαν τὰ ὅρια τοῦ βασιλείου.

Ταῦτα εἶχε νὰ ἐκθέσῃ ἐνώπιόν σας τὸ συμβούλιον.

Μετὰ ταῦτα παρελθὼν ὁ ταμίας τῆς Ἑταιρίας Π. Ἐμ. Γιαννόπουλος ἀνέπτυξε προφορικῶς τὸν ἰσολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἔτους, διανεμηθέντα καὶ ἐντύπως εἰς τοὺς ἐταίρους, ὡσαύτως δὲ ἀνέπτυξε καὶ τὸν καταστρωθέντα ὑπ' αὐτοῦ πίνακα τῶν ἀπολογισμῶν τῆς Ἑταιρίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1858 ἕως 1881 καὶ τοῦτον ἐντυπον, καθ' ἣν ἀνάπτυξιν ἐδείχθη διαφορὰ πλεονάσματος εἰσπράξεων ἐκ λογιστικῶν παραπτωμάτων τοῦ πρώην ταμίου τῆς Ἑταιρίας μακαρίτου Γ. Καραμάνου πρὸς ζημίαν του, δρ. 300, τὰς ὁποίας δικαιοῦνται νὰ ἀπολάβωσιν οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἂν τὰς ζητήσωσι μεθ' ὃ ἡ συνέλευσις ἐξέλεξεν ἐλεγκτὰς τῶν λογ/σμῶν τοὺς κ. Ἰω. Ζωγράφον, Σ. Λάμπρον καὶ Α. Ραγκαβῆν καὶ οὕτω διελύθη.

ΕΣΟΔΑ.

ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ	31 Δεκεμβρίου 1880	Δρ.	4003	10
»	Τακτικά	»	5173	20
»	Εἰδικὰ	»	2000	—
ΤΟΚΟΙ	Ἐν γένει ἐκ χρεωγράφων	»	20742	21
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	Μέρισμα 22 μετοχῶν δύο ἑξαμηνιῶν	»	5192	—
ΔΗΜΟΣ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ἐξαργύρωσις κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν	»	10998	37
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Ἀπόληψις λογαριασμῶ Δημοσίου	»	152701	10
»	» » Ἐταιρίας	»	3160	—
ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	»	»	134763	95
ΜΟΥΣΕΙΑ	Εἰσιτήρια εἰς αὐτὰ	»	1408	84
ΕΝΟΙΚΙΑ	Ἀκινήτων	»	550	—
ΔΙΑΦΟΡΑ	»	»	155	87
ΛΑΧΕΙΟΝ	Περίοδος Ε'	»	93444	98
»	» Β'	»	302	40
			93747	38
			434596	02

Τὸ ὅλον δραχ.

ΕΞΟΔΑ.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ	Προσωπικόν	Δρ.	3840	—
»	Γραφικὴ ὕλη, χαρτὴς, τυπωτικὰ, ταχυδρομικὰ κλπ.	»	1167	35
»	Βιβλιοθήκη, ἀγορὰ βιβλίων καὶ δετικὰ	»	239	75
ΜΟΥΣΕΙΑ	Προσωπικόν	»	678	—
»	Ἀρχαιοθῆκαι, συγκολλήσεις κλπ.	»	18264	15
»	Ἀγορὰ ἀρχαίων	»	5933	—
ΑΡΧΑΙΑ	Ἀνασκαφαί	»	—	10284 45
ΕΠΑΡΧ. ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	Προσωπικόν ἐφόρων, φυλάκων κλπ. καὶ ἐξοδα τῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας μουσείων καὶ μνημείων	»	—	9071 07
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Λογαριασμῶ Δημοσίου	»	43559	97
»	» Ἐταιρίας	»	3660	—
ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ἀγορὰ τοιοῦτων	»	—	47219 97
ΤΟΚΟΙ	Δεδουλευμένοι ἀγορασθέντων χρεωγράφων	»	—	110905 10
ΑΚΙΝΗΤΑ	Ἀνάκτησις τῆς ἐν Κηφισίᾳ οἰκίας	»	—	1215 55
ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	Ἐπιστραφέντα αὐτῇ	»	—	6321 —
ΔΙΑΦΟΡΑ	Ἐκμαγεῖα ἀρχαίων διὰ ξένα Μουσεία κλπ.	»	—	173423 72
ΛΑΧΕΙΟΝ	Περίοδος Ε'	»	35028	03
»	» ΣΤ'	»	250	—
ΥΠΟΛΟΙΠΟΝ ΤΑΜΕΙΟΥ	Μεταφερόμενον εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ 1882	»	—	35278 03
			—	8954 63
			434596	02

Τὸ ὅλον δραχ.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1881

Μερίδες

	ὑπόλοιπα 31 Δεκεμβρίου 1880		Πράξεις κατὰ τὸ 1881		ὑπόλοιπα 31 Δεκεμβρ. 1881	
	Χρέωσις	Πίστωσις	Χρέωσις	Πίστωσις	Χρέωσις	Πίστωσις
ΑΚΙΝΗΤΑ	Οἰκόπεδον ἐν Ἀθήναις καὶ οἰκία ἐν Κηφισίᾳ	11000	6321	—	(α) 17321	—
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	12 μετοχαὶ αὐτῆς	39600	8400	—	(β) 48000	—
»	Κατάθεσις ἔντοκος	10061	—	—	10061	—
ΔΗΜ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	Ὅμολογιαὶ διαφόρων ἐθν. δανείων	211899 50	110905 10	10998 37	(γ) 311806 23	—
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Λογαριασμῶ Δημοσίου	152336 70	43559 97	152701 10	(δ) 43195 57	—
»	» Ἐταιρίας	600	3660	3160	1100	—
ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	Ἀνοικτὸς λογαριασμὸς	—	173423 72	134763 95	(ε) 10767 16	—
ΤΑΜΕΙΟΝ	ὑπόλοιπα τῆς 31 Δεκεμβρίου καὶ πιστοχρεώσεις τοῦ ἔτους	4003 10	430592 92	425641 39	(ς) 8954 63	—
		(ζ) 429500 30	(ζ) 49426 93	776862 71	727264 81	440438 43
				429500 30	49426 93	10767 16
				1206363 01	776691 74	—
				776691 74	—	—
				(η) 429671 27	Ἴσοζύγιον	(η) 429671 27

Παρατηρήσεις

(α) ΑΚΙΝΗΤΑ	κατὰ λ/σμὸν τοῦ 1880 δρ.	11000:—
	1881 »	17321:—
		6321:—
(β) ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΑ	μετοχαὶ αὐτῆς »	1880 » 39600:—
	1881 »	48000:—
		8400:—
(γ) ΔΗΜΟΣ. ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	»	1880 » 211899:50
	1881 »	311806:23
		99906:73
(δ) ΒΙΟΜΗΧ. ΤΡΑΠΕΖΑ	»	1880 » 49426:93
	1881 »	10767:16
		38659:77
(ε) ΥΠΟΛΟΙΠΑ	»	1880 » 4003:10
	1881 »	8954:63
		4951:53
		Πλείοτερα δρ. 158239:03
(δ) ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	ἐν γένει »	1880 » 152936:70
	1881 »	44295:57
		Ὀλιγώτερα — 108641:13
		Αὐξήσις τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας τὸ 1881 δρ. 49597:90
(ζ) Λ/σμὸς τοῦ ἔτους 1880	Χρέωσις »	429500:30
	Πίστωσις »	49426:93
		380073:37
(η)	» 1881	429671:27
		Διαφορὰ ἐπὶ πλέον ἴση τῇ ἀνωτέρῳ 49597:90

Ἐν Ἀθήναις τὴν 5 Ἰανουαρίου 1882.

Ὁ Ταμίης

Π. ΕΜ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ ΑΥΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1858—1881.

Α. ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ		1858-59	1859-60	1860-61	1861-62	1862-63	1863-64	1864-65	1865-66	1866-67	1867-68	1868-69	1869-70	1870-80	1881	Όλον
ΣΥΝΑΡΟΜΑΙ	Έτησια	5161 32	9535 29	10791 23	6521 82	6925 41	2307 —	5325 15	7984 24	4444 95	8054 60	6188 80	7840 —	54913 58	5173 20	141166 59
»	Έκτακτοι	1452 36	2832 —	6424 76	3145 66	3808 10	560 —	1306 —	1403 —	720 40	1830 —	1000 —	19070 50	43552 78
»	Είδικαι	44995 —	2000 —	46995 —
ΤΟΚΟΙ	Έν γένει	2500 —	752 —	872 —	935 77	972 —	484 —	1675 75	2534 —	2467 —	2494 —	2481 —	16124 80	243373 85	25934 21	303355 23
ΜΟΥΣΕΙΑ	Έξ εισιτηρίων	3584 —	1408 84	4992 84
ΑΚΙΝΗΤΑ	Πώλησις ακινήτων	11490 —	11490 —
»	Ένοίκια	550 —	550 —
ΔΙΑΦΟΡΑ	17 —	199 50	1 15	29 50	2 50	1042 40	155 87	1447 92
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ και φυλλάδια λογοδοσίας	129 50	324 50	188 50	60 —	59 —	15 90	166 —	990 65	1934 05
ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ	5000 —	5000 —
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	746 50	1000 —	13 —	167 —	1926 50
ΛΑΧΕΙΟΝ	728 77	725 77	407797 44	93747 38	502999 36
ΤΑΜΕΙΟΝ	Υπόλοιπα διαχειρίσεως προηγούμενων έτων	2367 95	2367 95
ΔΑΝΕΙΑ	72500 —	72500 —
ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	156179 02	10998 37	167177 39
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ	Αποληφθείσαι	122646 84	155861 10	278507 94
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	(Τρεχούμενος λογαριασμός)	252655 —	134763 95	387418 95
ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΑΙ	14148 50	14148 50
		12210 40	13845 06	18104 99	11349 75	12905 01	2933 50	7886 55	12042 24	8377 45	12370 40	10515 70	25130 80	1409511 38	430592 92	1987531 —

Β. ΠΛΗΡΩΜΑΙ		1858-59	1859-60	1860-61	1861-62	1862-63	1863-64	1864-65	1865-66	1866-67	1867-68	1868-69	1869-70	1870-80	1881	Όλον
ΓΡΑΦΕΙΟΝ	Προσωπικόν, τυπωτικά, έξοδα διάφορα και Βιβλιοθήκη	2152 05	1895 24	3219 05	2398 15	1782 93	829 30	1059 10	1277 15	993 95	1123 75	859 50	1374 75	27323 15	5247 10	51535 17
ΜΟΥΣΕΙΑ	Αρχαιοθήκαι, φυλακεία, έπισκευαι & συγκολλήσεις αρχαίων	268 65	81 90	90 96	2213 13	555 35	206 93	543 30	340 60	43562 26	18942 15	66805 23
ΑΓΟΡΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	2663 17	3393 50	2371 —	1583 08	1413 30	2662 55	2376 30	5732 15	8541 85	4913 25	13065 —	68021 31	5933 —	122669 46
ΑΡΧΑΙΑ	Ανασκαφαί έν γένει	6504 70	4950 35	11040 44	3649 76	12863 75	1556 85	1963 35	6066 70	1521 35	1425 35	7596 90	258583 91	10284 45	328007 86
»	Έπισκευαι και αναστηλώσεις μνημείων	159 60	581 —	553 80	2227 10	1029 10	35 —	1162 35	18174 02	23921 97
ΕΠΑΡΧΙΑΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ	Προσωπικόν φυλάκων, επαρχιακών Μουσείων και μνημείων	36272 34	9071 07	45343 41
»	Περισυναγωγή και μεταφορά αρχαίων	3702 53	3702 53
ΤΟΚΟΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ	6042 17	1215 55	7257 72
ΔΙΑΦΟΡΑ	Ποσοστά εισπρακτορας, έκμαγετα αρχαίων κλπ.	2731 98	900 25	3632 23
»	Προτομαί προέδρων Έταιρίας	1000 —	900 —	1900 —
»	Συνδρομαί εις ξένους προς συντέλεσιν ανασκαφών	500 —	500 —
ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΑ	158 20	28 —	93 10	164 45	424 96	274 68	969 13	2112 52
ΛΑΧΕΙΟΝ	167796 68	35278 03	203074 71
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΑΙ ΑΠΟΛΗΠΤΕΑΙ	282626 89	47219 97	329846 86
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	(Τρεχούμενος λογαριασμός)	203228 07	173423 72	376651 79
ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	1390 —	187661 96	110905 10	299957 06
ΜΕΤΟΧΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ	12397 65	12397 65
ΔΑΝΕΙΑ	1000 —	72500 —	73500 —
ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΑΙ	12139 20	12139 20
ΑΚΙΝΗΤΑ	7000 —	6321 —	13321 —
ΥΠΟΛΟΙΠΑ	8954 63
		8816 35	10089 76	19206 79	10646 01	17527 51	4074 55	6966 31	12026 38	8967 25	10297 49	9406 08	23446 38	1411264 12	425641 39	1987231 —

Διαφορά πλεονάσματος εισπράξεων εκ λογιστικων παραπτωμάτων του πρώην ταμίου της Έταιρίας μακαρίτου Καραμάνου προς ζημίαν του 300 —
 *Ισον τῷ άνωτέρω άθροίσματι τῶν εισπράξεων 1987531 —

Έν Αθήναις τῆν 5 Ιανουαρίου 1882.

Ο Ταμίας
 Π. Έμ. Γιαννόπουλος

Μετὰ δύο δὲ ἐβδομάδας, ὡς κελεύει ὁ ὀργανισμὸς, ἤτοι τῇ 31 Ἰανουαρίου 1882, ἡμέρα Κυριακῆ ὥρα 10 π. μ. συνελθόντων αὐθις ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐταίρων ἐβδομηκοντα πέντε, ὁ πρόεδρος προσεκάλεσε τὴν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν νὰ ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ἐταίρους τὴν ἐκθεσὶν τῆς. Ὅθεν παρελθὼν ὁ εἰσηγητὴς αὐτῆς Ἰ. Ζωγράφος ἀνέγνω τὰ ἐξῆς·

Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας.

Κύριοι,

Ἐπιθεωρήσαντες τοὺς λογαριασμοὺς τῆς Ἑταιρίας, καθὰ ἐν τῇ τελευταίᾳ συνελεύσει ἐνετείλασθε ἡμῖν, εὖρομεν τούτους ἐν ἀρίστῃ τάξει.

Παρεβάλομεν, τουτέστι, τὰ διπλότυπα τῶν εἰσπράξεων τοῦ ἤδη λήξαντος ἔτους πρὸς τὰ ἐν τῷ καθημερινῷ, τῷ καὶ βιβλίῳ τοῦ Ταμείου, ἀναγραφόμενα ἔσοδα καὶ εὖρομεν, ὅτι ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς διπλοτύποις ἀναφερόμενα ποσὰ εἰσὶν ἐγγεγραμμένα ἐν τοῖς ἐσόδοις τοῦ βιβλίου τούτου. Ὡσαύτως δὲ ἀντιπαρεβάλομεν τὰ ἐντάλματα τῶν πληρωμῶν πρὸς τε τὰ δικαιολογητικὰ καὶ τὰ στελέχη αὐτῶν καὶ εὖρομεν, ὅτι ὅλαι αἱ δαπάναι εἰσὶν ἀκριβῶς ἐγγεγραμμένοι ἐν τοῖς ἐξόδοις τοῦ ἰδίου βιβλίου. Κατὰ συνέπειαν παρατηρήσαμεν, ὅτι αἱ εἰσπράξεις καὶ αἱ πληρωμαὶ ἀνῆλθον εἰς Δραχ. 434,596,02, ὡς ἀνέφερε καὶ ὁ δημοσιευθεὶς ἰσολογισμὸς.

Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν τῷ Ταμείῳ ὑπῆρχεν ὑπόλοιπον εἰς μετρητὰ κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐκ Δραχ. 4,003.10, προσέτι δὲ, ὅτι αἱ πληρωμαὶ περιέχουσι καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ταμείου τὸ μεταφερόμενον εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ 1881 ἐκ Δραχ. 8,957.63, παρατηροῦμεν, ὅτι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὑπολοίπων τούτων

αί μὲν πραγματικαὶ εἰσπράξεις τοῦ Ταμείου ἀνῆλθον εἰς Δραχ. 430,592.92, αἱ δὲ πραγματικαὶ πληρωμαὶ εἰς Δραχ. 425,641.39, ὡς ἐξετέθησαν ταῦτα καὶ ἐν τῇ σχετικῇ στήλῃ τοῦ δημοσιευθέντος πίνακος τῶν ἀπολογισμῶν τῆς Ἑταιρίας.

Ἐὰν ὁμως ἀφαιρεθῶσιν ἐκ τε τῶν εἰσπράξεων καὶ τῶν πληρωμῶν αἱ ἀπλαῖ μετατροπαὶ τῶν κεφαλαίων, ἤτοι ἐκ μὲν τῶν πραγματικῶν εἰσπράξεων, ἀνερχομένων εἰς Δραχ. 430,592.92,

1) ἡ ἐξαργύρωσις τῶν κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν ἐκ Δραχ. 10,998.57

2) ἡ ἀπόληψις τῶν λ/μῶ τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Ἑταιρίας προκαταβολῶν ἐκ Δραχ. 155,861.10

3) τὰ ληφθέντα ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ λ/μοῦ τῆς Βιομηχανικῆς Τραπεζῆς Δραχ. 134,763.95 301,623.42,

τότε παρατηροῦμεν, ὅτι τὰ πραγματικὰ ἔσοδα τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνῆλθον μόνον εἰς Δραχ. 128,969.50.

Ἐκ δὲ τῶν πραγματικῶν πληρωμῶν ἀνερχομένων, ὡς εἴρηται, εἰς Δραχ. 425,641.39, ἐὰν ὡσαύτως ἀφαιρεθῶσι

1) αἱ λ/μῶ τοῦ Δημοσίου ἐντὸς τοῦ ἔτους γενόμεναι προκαταβολαὶ ἐκ Δραχ. 43,559.97

καὶ αἱ λ/μῶ τῆς Ἑταιρίας προκαταβολαὶ 3,660.—

2) ἡ ἀγορὰ χρεωγράφων ἐκ Δραχ. 110,905.10

Εἰς μεταφορὰν Δραχ. . . . 158,125.07

Ἐκ μεταφορᾶς	158,125.07	425,641.39
3) ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐν Κη- φισίᾳ οἰκίας	δραχ. 6,321.—	
4) τὰ ἐπιστραφέντα τῇ Βιο- μηχανικῇ Τραπέζῃ	173,423.72	
ἤτοι ἀφαιρεθῶσι τὸ ὅλον δραχ.	337,869.79	337,869.79
ἔχομεν ἔξοδα πραγματικά	Δραχ. 87,771.60	
καὶ περίσσευμα τῶν ἐσόδων	»	{ 128,969.50
ἀπέναντι τῶν ἐξόδων	»	{ 87,771.60
Ἐκ δραχ.		<u>41,197.90</u>

Προστιθεμένων δ' εἰς τὸ περίσσευμα τοῦτο καὶ τῶν Δραχ. 8,400, αἵτινες προσετέθησαν ἐν τῇ καταστάσει ὡς αὐξήσις τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρίας λόγῳ τῆς ἐπισυμβάσεως ὑπερτιμῆσεως τῶν μετοχῶν τῆς Ἑθν. Τραπέζης, αἱ ὁποῖαι ὑπελογίσθησαν φέτος ἀρχετὰ μετρίως πρὸς Δραχ. 4000 ἐκάστη, ἔχομεν ὀλικὴν αὐξήσιν τῆς περιουσίας τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο :

ἐκ Δραχ. 49,597.90

Ὡστε καὶ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τούτου ἐπικυροῦται τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἐξαγομένης αὐξήσεως τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μέχρι τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἐνεργεῖται τὸ λαχεῖον τῆς Ἑταιρίας, ἐξ οὗ πηγάζει τὸ ἥμισυ ὡς ἔγγιστα τῶν προσόδων αὐτῆς, εἰσπράττονται δὲ καὶ τὰ μερίσματα τῶν μετοχῶν καὶ τινες τόχοι, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον πρὸς μείζονα ἀκρίβειαν τοῦ ἐλέγχου νὰ λάβωμεν γνῶσιν, καθ' ἃ ἠξίωσεν ὁ Κ. Ταμίας, τῆς λογιστικῆς καταστάσεως καὶ τούτου τοῦ μηνὸς μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξελέξεως, γενομένης τῇ 26ῃ λήγοντος. Διὸ φέρομεν εἰς γνῶσιν τῆς συνελύσεως τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ταύτης τῆς ἐρεύνης. Μέχρι τῆς 26^{ης}, δηλαδή, ἀνῆλθον αἱ εἰσπράξεις μετὰ

τοῦ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους ὑπολοίπου εἰς Δραχ. 64, 237, αἱ δὲ πληρωμαί, ἐν αἷς τὴν πρωτίστην κατέχει θέ-
σιν ἢ ἐκ Δραχ. 56000 ἐπιστροφή εἰς τὸν ἀνοικτὸν λ/μὸν
τῆς βιομηχ. τραπέζης, εἰς Δραχ. 62,898.91. Ὡστε κατὰ
τὴν ἡμέραν τῆς ἐξελέγξεως ὑπῆρχον ἐν τῷ Ταμείῳ με-
τρητὰ μόνον Δραχ. 1,338.09.

Εἰδικώτερον δὲ ἢ τοῦ μηνὸς τούτου κατάστασις τοῦ τα-
μείου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἰσπράξεις ἀπὸ τῆς 1^{ης} μέχρι τῆς 26^{ης} Ἰανουαρίου
κατὰ τὰ διπλότυπα ἀπὸ ἀριθ. 1—6.

Ἐπόλοιπον 31 ^{ης} Δεκεμβρίου	Δραχ.	8,954.63
Λαχεῖον Ε'. περιόδου	»	3,181.68
Μέρισμα 22 μετοχῶν ἐθν. Τραπέζης	»	2,978.—
Τόκοι ἐντόκου καταθέσεως	»	326.45
Λαχεῖον ΣΤ'. περιόδου	»	48,704.24
Συνδρομαὶ τακτικάι	»	100.—
	Δρ.	<u>64,237.00</u>

Αἱ δὲ πληρωμαὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἀριθ. 1—10 ἐντάλματα
ἀπὸ 1^{ης} μέχρι τῆς 26^{ης} Ἰανουαρίου ἔχουσιν ὡς ἔπεται·

Ἐπαρχιακαὶ Ἀρχαιότητες	Δραχ.	716.20
Μουσεῖα	»	812.40
Ἀγορὰ ἀρχαίων	»	204.—
Λαχεῖον Ε'. περιόδου	»	3,181.68
Ἀνασκαφαί	»	177.50
Προκαταβολαὶ Δημοσίου	»	1,807.13
Βιομηχανικὴ Τράπεζα	»	56,000.00
	Δραχ.	<u>62,898.91</u>
Μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	1,338.09
	Δραχ.	<u>64,237.00</u>

Ὡς πρὸς τὰ χρεώγραφα, ἅτινα κέκτηται ἡ Ἐταιρία,
παρητήρησαμεν ἐκ τῶν ἐπιδειχθέντων ἡμῖν ἀποδεικτικῶν

τῶν καταθέσεων, ὅτι κατὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 26,638 καὶ ἀπὸ 9 Ἰουλίου 1879 συμβόλαιον τοῦ ἐνταῦθα συμβολαιογράφου Γ. Ἀντωνιάδου καὶ κατὰ τὰς ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1880 καὶ 19 Φεβρουαρίου 1881 ἀποδείξεις τῶν διαχειριστῶν τῆς Βιομηχ. Τραπεζῆς ὑπάρχουσι κατατεθειμένα παρὰ τῇ Τραπεζῇ ταύτῃ:

- 1) 266 ὁμολογίαι τοῦ δανείου τῶν 4 ἑκατομ.
- 2) 469 » » » » 28 » (πρὸς 9 %)
- 3) 156 » » » » 6 »
- 4) 135 » » » » 60 »
- 5) 11 » » » » 28 » (πρὸς 8 %)
- 6) 91 » » » » 10 »
- 7) 12 ὀνομαστικαὶ μετοχαὶ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, ἧτοι ὅλοι οἱ τίτλοι δανείων καὶ μετοχῶν, ὧν ἡ Ἑταιρία εἶναι ἰδιοκτῆτρια.

Τέλος ἐθεωρήσαμεν ἐντὸς τῶν ἡμετέρων καθηκόντων νὰ ἐξελέγξωμεν καὶ τὴν εἰδικὴν διαχείρισιν τοῦ λαχείου τῆς Ἑταιρίας. Παρατηρήσαμεν δὲ, ὅτι ἐπωλήθησαν κατὰ τὴν ἕκτην περίοδον αὐτοῦ ἐν ὄλῳ κληροὶ 30,660, ὧν ἡ ὀλικὴ ἀξία πρὸς Δραχ. 3.36 ἀνέρχεται εἰς Δραχ. 103,017.60.

Ἐκ τούτων εἰσεπράχθησαν	
πραγματικῶς	Δραχ. 86,815.79
Καθυστεροῦντα	» 2,252.88
Ἐπληρώθησαν προμήθειαι	» 9,923.77
Διάφορα ἔξοδα, ἐκτύπωσις κτλ.	» 4,025.16

Δραχ. 103,017.60

Ἐκ τῶν πραγματικῶς εἰσπραχθεισῶν Δρ. 86,815.79
παρεδόθησαν εἰς τὸν Ταμίαν

Δραχ. 55,704.24

Εἰς μεταφορὰν Δραχ. . . . 55,704.24 86,815.79

Ἐκ μεταφορᾶς Δραχ.	55,704.24	86,815.79
ὑπάρχουσιν εἰς μετρητὰ ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ λαχείου πρὸς πληρωμὴν τῶν κερδησάντων κλήρων, ἅτινα καὶ ἠριθμήσαμεν Δραχ.	27,731.01	
ὄκτῳ χρηματικᾷ γραμματίᾳ »	2,473.34	
μία ἐπιταγὴ τῆς ἐθν. Τραπεζῆς »	907.20	
Δραχ.	<u>86,815.79</u>	

Ὡστε καὶ αὕτη ἡ διαχείρισις ἔχει καλῶς.

Ἄν καὶ ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ἥτοι τῆς ἀποκαλύψεως καὶ διασώσεως τῶν ἀρχαίων μνημείων, ὃν κυρίως προτίθεται ἡ ἡμετέρα Ἑταιρία, ἡ ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ αὐτῆς οἰκονομικὴ κατάστασις ἐστὶ πολλῶ ἥττονος λόγου, οὐχ ἥττον ὁμολογητέον, ὅτι τὸ λήξαν ἔτος ὑπῆρξεν ἐκ τῶν τὰ μάλα συντελεσάντων εἰς τὴν αὔξησιν τῆς περιουσίας αὐτῆς.

Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑταιρίας νομίζομεν, ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος, ἵνα εἰσηγουμένης ταύτης καὶ συγχορηγούσης τῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρότερον, ἐπαναληφθῇ ἡ ἐκδοσις ἰδίας ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ ἀρξῆται ἡ δημοσίευσις καὶ ὑποστήριξις ἀρχαιολογικῶν συγγραφῶν συμφώνως τῷ σκοπῷ καὶ τῷ ὀργανισμῷ τῆς Ἑταιρίας. Διότι ἄνευ τούτου τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρίας, ἄλλως τιμιώτατα καὶ ἄξια πάσης ἀναγνωρίσεως, φέρουσὶ πῶς τὸν χαρακτῆρα ἀποταμιεύσεως μόνον ἀρχαιολογικῆς ὕλης, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἕτερομερῆς ἐκπλήρωσις τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς.

Καὶ ἐν γένει δὲ νομίζομεν, ὅτι οἱ πόροι τῆς Ἑταιρίας

ἐπιτρέπουσι τὴν σήμερον, ἵνα διατίθηνται μείζονα ποσὰ τῶν συνήθως δαπανωμένων πρὸς τε ἀγορὰν ἀρχαίων καὶ ἰδίως πρὸς ἀνασκαφάς.

Πρὶν ἢ περατώσωμεν τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐξ ὧσων ἀντελήφθημεν καὶ ἐκ τοῦ ἐλέγχου τῆς διαχειρίσεως περὶ τῆς διοικήσεως ἐπίεσθημεν, ὅτι αὕτη ἐνεργεῖται μετ' ἀόκνου δραστηριότητος καὶ ἄκρας εὐσυνειδησίας· ἐπιτραπήτω δ' ἡμῖν, ἵνα ὑποβάλλωμεν τῇ συνελεύσει τὴν γνώμην, ὅπως ἐκφρασθῶσι καὶ σήμερον αἱ θερμαὶ αὐτῆς εὐχαριστίαι πρὸς τὸν ὄντως ἀκραιφνή, πεφωτισμένον καὶ ἀκάματον ζῆλον τοῦ τε διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ ἰδίως τοῦ προεδρείου.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 30 Ἰανουαρίου 1882.

Ι. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

ΑΔ. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Μετὰ ταῦτα ἔδει νὰ προβῶσιν οἱ ἐταῖροι εἰς τὰς ἀρχαιρείας, Παρατηρήσαντος ὅμως τοῦ Προέδρου, ὅτι ἐπειδὴ ἐν τοῖς συνελθοῦσι σήμερον εἶναι καὶ τινες (περὶ τοὺς δέκα) οἱ ὅποιοι καθυστεροῦσι τὰς συνδρομάς των, ἄλλος μὲν ἑνός, ἄλλος δύο καὶ πλείονων ἐτῶν, ἀναφύεται ζήτημα, ἂν δικαιοῦνται οὗτοι νὰ ψηφοφορήσωσιν. Ἐνταῦθα ἔδωκεν ὁ γραμματεὺς πληροφορίας, ὅτι ὁ ὄργανισμὸς περὶ τούτου δὲν διαλαμβάνει τι σαφές, ὀρίζει δὲ μόνον τὸν τρόπον καθ' ὃν γίνεται ἀπὸ τοῦ μητρώου ἢ διαγραφῆ τῶν καθυστερούντων καὶ ἐπιμενόντων εἰς τοῦτο ἐταίρων, ἀλλὰ, προσέθηκεν, τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο δὲν ἐφηρμόσθη μέχρι τοῦδε ἕνεκα πολλῶν δυσαρεσκειῶν, αἱ ὁποῖαι διηγείροντο ὡσάκις ἐδοκιμάσθη ἡ ἐφαρμογὴ του. Καὶ συνέβη λοιπὸν κατὰ τινὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν νὰ ψη-

φοφορήσωσιν εἰς ἡ δύο τῶν καθυστερούντων, ἀλλὰ φέτος διαφέρει τὸ πρᾶγμα, καθ' ὅσον πλείονες τοιοῦτοι συνήλθον. Μετὰ συζήτησίν τινα περὶ τοῦ πρακτέου ἡ Συνέλευσις λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ ὀργανισμοῦ, ὡς ὁ γραμματεὺς ὠμολόγησε, καὶ τὰ λεχθέντα παρά τινων ὅτι διὰ τὰς καθυστερήσεις πταίει ὁ εἰσπράκτωρ, ὅπερ οὐχὶ ἀπίθανον ἐν μέρει, θεωρήσασα δὲ ὅμως ἄτοπον νὰ ψηφοφορῶσιν οἱ ὅπωςδῆποτε μὴ ὄντες ἐν ἐνεργείᾳ ἐταῖροι, ἀπεφάσισεν, αἱ ἀρχαιρεσίαι νὰ ἀναβληθῶσιν εἰς τὴν προσεχῆ Κυριακὴν, ἕως οὗ ἐν τῷ μεταξὺ πληρῶσωσι καὶ οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομὰς των ἢ ὅλας ἢ τοῦλάχιστον τὰς δύο ἐτῶν, εἰς τὸ μέλλον δὲ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ Συμβούλιον τὸν ὀργανισμόν. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνεκήρυξεν ὁ Πρόεδρος, προσθεὶς, ὅτι καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων θέλει γνωστοποιηθῆ εἰς πάντας. Καὶ οὕτω διελύθη ἡ Συνέλευσις περὶ μεσημβρίαν.

Τῇ δὲ μετὰ ταῦτα Κυριακῇ, 7ῃ Φεβρουαρίου 1882, ὥρα 10ῃ πρὸ μ. συνήλθον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐταῖροι ἑκατὸν ὀκτώ. Ἐκ τούτων ἦσαν περὶ τοὺς εἴκοσιν, οἵτινες συνειμορφώθησαν πρὸς τὴν τελευταίαν διὰ τῶν ἐφημερίδων γνωστοποίησιν, τὴν περὶ καταβολῆς τῶν καθυστερουσῶν συνδρομῶν. Καὶ οὕτω ὁ Πρόεδρος προσεκάλεσε πάντας νὰ ἐκλέξωσι τὸ νέον Συμβούλιον διὰ δύο ψηφοφοριῶν, ὡς κελεύει ὁ ὀργανισμός, καὶ ἐξελέχθησαν οἱ ἑξῆς ἐν τῇ πρώτῃ ψηφοφορίᾳ

Πρόεδρος	Ἄλ. Ἄλ. Κοντόσταβλος	διὰ ψήφ. 61
Ἀντιπρόεδρος	Σπυρίδ. Φιντικλῆς	» » 101
Ταμίας	Παν. Ἐμ. Γιαννόπουλος	» » 97
Γραμματεὺς	Στέφ. Ἀθ. Κουμανούδης	» » 102

Ἐν τῇ βᾷ ψηφοφορίᾳ, ψηφηφορησάντων 94 ἐταίρων, ἐξελέχθησαν σύμβουλοι οἱ ἑξῆς:

Λύσ. Καφταντζόγλους	διὰ ψήφ. 72
Η. Εύστρατιάδης	» » 72
Στέφ. Ν. Δραγούμης	» » 69
Δ. Χ. Σεμιτέλος	» » 67
Ε. Καστόρχης	» » 63
Κυρ. Μυλωνάς	» » 59
Γ. Μαυρογιάννης	» » 50

καὶ οὕτω διελύθη ἡ Συνέλευσις περὶ ὧραν 1 μ. μ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΚΑΤΑΒΑΛΟΝΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ
ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

(^οΌσων ὀνομάτων εἶναι προτεθειμένος ἀστερίσκος, αὐτοὶ πρὸς τῇ ἐτή-
σια συνδρομῇ καὶ καθυστεροῦσαν συνδρομῇ κατέβαλον ἢ τὴν τοῦ προσέ-
χους ἔτους).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον	Δρ. 1000
Ὁ δῆμος Ἀθηναίων	» 300
Ἀγγελόπουλος Ἰω.	» 15
Ἀμπανόπουλος Λ.	» 15
Ἀναστασίου Νικόλ.	» 15
Ἀνδρόπουλος Σταῦρ.	» 15
Ἀντωνιάδης Γ. Ἐμ.	» 15
Ἀρεταῖος Θ.	» 15
Βαρούχας Ἀλ.	» 28
Βεζάνος Λεων. Ἡλ.	» 15
Βένερ Ν.	» 16,80
Βικέλας Δημ.	» 15
Γαλάνης Ἐμ.	» 16,80

Γεράκης Γ. Α.	»	15
Γιαννόπουλος Π. Έμ.	»	15
Γραμματικόπουλος Κ.	»	15
Δαμαλᾶς Ν.	»	15
Δήμιτσας Μαργ.	»	15
Διοσχορίδης Χαρ.	»	15
Δραγάτσης Ίάκ. Χ.	»	16,80
Δραγούμη Έλίζα Στεφ.	»	15
Δραγούμης Έμ.	»	15
Δραγούμης Μ.	»	50
Δραγούμης Στέφ.	»	15
Εὐστρατιάδης Π.	»	15
Ζαχαρίου Δ. Π.	»	15
Ζωγράφος Ίω.	»	15
Θεολόγης Π.	»	50
Θεοφιλάτος Ίω.	»	15
Ίασεμίδης Π.	»	15
Ίατρίδης Εὐθ.	»	15
Καββαδίας Π.	»	15
Καζάξης Ν.	»	15
Καλαποθάκης Μ.	»	15
Καλλιγᾶς Π.	»	15
Καντακουζηνὸς Ἀλ.	»	15
Καραμάνος Μ.	»	15
Καραπάνος Κ.	»	56
Καστόρχης Εὐθ.	»	15
Κατριβάνος Ἀθ.	»	15
Καφταντζόγλους Λ.	»	15
Koehler Ulr.	»	28
Κοκίδης Δημ.	»	15
Κολιάτσος Σωκρ. ἀρχιμανδρ.	»	15
Κολυβάς Ἀλ.	»	15

Κοντόσταβλος ἼΑλ.	»	15
Κοντόσταβλος Ἴω.	»	15
Κορομηλαῖς Δημ.	»	15
Κοτζίᾱς Ν.	»	15
Κουμανούδης Π. Στ.	»	28
Κουμανούδης Στ. Α.	»	15
Κυριακόπουλος Δ.	»	22,40
Κυριακὸς ἼΑλ.	»	15
Κυριακὸς Ἴω.	»	15
Κωνσταντινίδης Παν.	»	15
Κωστῆς Κ. Ν.	»	15
Λάκων Β.	»	15
Λάμπρος Π.	»	15
Λάμπρος Σ. Π.	»	15
Λασκαρίδης Α.	»	15
Lueders O.	»	28
Μαλικόπουλος Θ.	»	15
Μαραθέας Ν.	»	100
Μαυροκορδάτος Γ. Α.	»	50
Μαυροκορδάτος Ν. Α.	»	20
Μελισσουργὸς Γ.	»	28
Μιστριώτης. Γ.	»	15
Μπούκης Ἴω.	»	15
Μυλωνᾱς Κυρ.	»	15
Μωραΐτης Σπ.	»	15
Νεγρεπόντης Μεν.	»	100
Νέγρης Θ. Κ.	»	15
Νέγρης Ν.	»	15
Νέγρης Φωκ. Κ.	»	28
Νικολαΐδης Γ.	»	15
Oberg Em.	»	28
Οἰκονομίδης Β. Τ.	»	15

Ὀλύμπιος Ἄλ.	»	20
Πανταζίδης Ἴω.	»	15
Παπαδόπουλος Χρ.	»	15
Παπανικολάου Β.	»	26
Παπαῤῥηγόπουλος Κ.	»	15
Παπαῤῥηγόπουλος Π.	»	15
Πάππος Δημ.	»	30
Πασχαλίδης Ντέκας.	»	25
Πατρίκιος Ἴω.	»	16,80
* Πετρῆς Ν.	»	30
Πετρίδης Δ.	»	16,80
Ποστολάκας Ἀχ.	»	15
Πρετεντέρης Χ. Τ.	»	15
Ῥαγκαβῆς Α. Α.	»	15
Ῥάλλης Δ. Γ.	»	15
Ῥενιέρης Μ.	»	15
Ῥηγάδης Ἐλ.	»	28
Ῥουσόπουλος Ἀθ.	»	15
Σακελλαρόπουλος Σπ.	»	15
Σαρίπολος Ν.	»	15
Schliemann H.	»	15
Schmidt Jul.	»	15
Σεμιτέλος Δ.	»	15
Σκιαδαρέσης Σ.	»	22,40
Σκουζές Π.	»	15
Σκυλίσσης Ἴω. Ἴσ.	»	15
Σουγδουρῆς Γ.	»	28
Σουρμελῆς Δ.	»	15
Σταματάκης Π.	»	16,80
Στεφάνου Στέφ.	»	28
Σωτηρόπουλος Σ.	»	15
Τσοῦχλος Ν.	»	16,80

Φιλαδελφεὺς Θ. Ν.	»	15
Φίλιος Δ.	»	15
Φιλιππίδης Γ.	»	15
Φιντικλῆς Σπ.	»	15
Φλωρος Στ.	»	15
Χαρίλαος Ἐμ.	»	50
Wilberg K.	»	15
Ziller E.	»	15 (*)

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ὁ δῆμος Πειραιέων	»	100
Ζανέτος Γ.	»	15
Ζητουνιάτης Παν.	»	30
Μελετόπουλος Ἄλ.	»	71
Μουτζόπουλος Δ.	»	15
Μουτζόπουλος Τρύφ.	»	15

ΕΝ ΚΡΙΣΣΗ

Ἀθανασιάδης Ἐρ.	»	15
----------------------	---	----

ΕΝ Τῇ ΛΟΙΠῇ ΣΤΕΡΕᾷ ΕΛΛΑΔΙ

Ὁ δῆμος Λεβαδέων.	»	100
Ἰεραὶ μοναὶ		
Πεντέλης.	»	30
Ὀσίου Λουκά.	»	25
Ὀσίου Σεραφείμ.	»	25
Μεταμορφώσεως Σωτῆρος (Σαγματᾶ). .	»	25
Γενεσίου Θεοτόκου (Πελαγίας).	»	25
Παντοκράτορος (ἐν Ἀκαρνανίᾳ).	»	30

(*) Μετὰ τὴν κλειῖσιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἔτους κατέβαλον ἔτι τὴν συνδρομὴν τῶν τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου οἱ ἐξῆς: Α. Μάμουκας, Γρ. Μπουρνιάς καὶ Στ. Σκουλούδης, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ πλείονες ἄλλοι πρὸ τῶν ἀρχαιρεσιῶν τοῦ 1882, ὧν πάντων τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ποσὰ θέλουσι περιληφθῆ ἔν τῇ λογοδοσίᾳ τοῦ 1882.

ΕΝ ΤΑΙΣ ΝΗΣΟΙΣ

ΕΝ ΣΥΡΩ

Ὁ δῆμος Ἐρμουπολιτῶν	»	200
Βαριαδάκης Δ.	»	15
Ἐλευθεριάδης Ἐμ.	»	100
Ἱεραὶ μοναί·		
Παναγράντου ἐν Ἄνδρῳ	»	20
Ζωοδόχου Πηγῆς »	»	25
Ἄγ. Νικολάου »	»	20
Ταξιαρχῶν ἐν Σερίφῳ	»	20

ΕΝ ΤΩ ΒΕΩΤΕΡΙΚῳ

Κοντογιαννάκης Ἰω. ἐν Πετρούπολει	»	590
Κουλουμπῆς Γ. ἐν Ταϊγανίῳ	»	28
Βουσκαλιώνης Κάρ. ἐν Τουρίνῳ	»	22,40
Βλαστός Στέφ. ἐν Μασσαλία	»	28
Καραμάνος Φωκ. Γ. »	»	15
Βαλέτας Ἰω. ἐν Λονδίῳ	»	59,20

Δωρηταὶ βιβλίων καὶ τὰ βιβλία αὐτά.

Ἡ ἐν Πετρούπολει Commission Impériale archéologique τὸ ἑαυτῆς Compte rendu pour les années 1878 et 1879. St. Pétersbourg, 1881, εἰς 4ον, μετ' ἄτλαντος εἰς φύλ.

Ἔτι ἐκ Πετρούπολεως· Συλλογὴ Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Καυκάσου, συλλεγεῖσα χάριν τῆς εἰ. ἀρχαιολογικῆς ἐν Τίφλιδι συνόδου, ὑπὸ Η. Πομιαλόβσκη (ῥωσσιστί). Ἐν Πετρούπολει, 1881, εἰς 4ον.

Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρ. Κυβέρνησις τὸν πέμπτον τόμον τῶν Ausgrabungen zu Olympia. 1881, εἰς φύλ.

Ἡ Ὀλλανδικὴ βασιλ. Κυβέρνησις τοὺς μεγάλους εἰκονογραφικοὺς πίνακας τοῦ ἐν Ἰαύα τῇ νήσῳ ἱεροῦ Boro Boudour, εἰς φύλ. μετὰ βιβλίου ἐξηγητικοῦ διπλοῦ εἰς γλῶσσαν Ὀλλανδικὴν καὶ Γαλλικὴν, εἰς 8ον.

Τὸ ἐν Κιλίᾳ πανεπιστήμιον τὰ ἑαυτοῦ Schriften der Universität aus den Jahren 1879—80. Bd XXVI. εἰς 4ον.

Ἐξ Ἀγγλίας ἐστάλησαν· The church Bills of Cambridgeshire by J. J. Raven D. D. second edition. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.

Report presented to the Cambridge antiquarian society at its fortieth annual general meeting. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.

Ἐκ Γαλλίας· Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France. 14e année, 1874, εἰς 8ον.

Monuments grecs publiés par l'Assoc. pour l'encourag. des ét. gr. en Fr. N° 9. Paris, 1881. εἰς 4ον.

Ch. Lucas, Étude sur les monuments Portugais.

Delaurier, de l'unité de la matière.

Ansver of G. Feuardent to L. di Cesnola (διπλοῦν).

Ἐξ Ἰσπανίας· Album de la exposicion de artes decorativas del anno 1881. Barcelona, 1881. παρά τῆς Associacion arquæologica Barcelonesa.

Ἐκ Πορτογαλλίας· De Silva, Association française pour l'avancement des sciences. Congrès de Montpellier. 1879, εἰς 8ον.

Ἐκ Γερμανίας· Verhandlungen des histor. Vereins von Oberpfalz u. Regensburg. 34ter Bd (26ter Bd d. n. F.) 1879. εἰς 8ον.

Ἐξ Ἀγράμης τὸ περιοδικὸν Vjestnik κτλ. ἔτους 3 ἕως ἀρ. 4. καὶ ἔτους 4, ἀρ. 1. εἰς 8ον.

Ὁ ἐν Τεργέστη Πέτρος Περβάνογλους τὰ ἐξῆς φυλ-

λάδιά του, ἀπεσπασμένα ἐκ περιοδικῶν. *Sull' origine del nome del mare Adriatico.* — Dei primi abitatori delle lagune Venete. — Le terme di Monfalcone prima dei Romani. Estratto dall'Archeografo Triestino.

Ἐξ Ἀμερικῆς. Fourteenth annual report of the trustees of the Peabody Museum of American archeology and ethnology. Vol. III N° 1. Cambridge, 1881, εἰς 8ον.

Papers of the archeological Institute of America. American series I. Boston, 1881, εἰς 8ον.

Notes upon a denarius of Augustus Cæsar by Henry Phillips. 1880. εἰς 8ον.

Additional notes upon the collection of coins and medals now upon Exhibition at the Pennsylvania Museum etc. Philadelphia, by Henry Phillips. October, 1879.

Old-time superstitions by Henry Phillips, ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ περιοδικοῦ *The Penn Monthly*, εἰς 8ον.

The gesture speech of man. Address by Col. Garrick Mallery, U. S. A. φυλλάδ. ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ 30οῦ τόμου τῶν *Proceedings of the American Associat. for the advancement of science.* Salem, 1881, εἰς 8ον.

Discovery of palæolithic flint implements in upper Egypt, by Prof. Henry W. Haynes. φυλλάδ. εἰς 4ον, ἐξαχθὲν ἐκ τῶν *Memoirs of the American Academy of arts and sciences.* Vol. X.

Ὁ ἐν Τραπεζοῦντι ἰατρὸς Α. Χρηστίδης· 22 φωτογραφήματα διαφόρων ἀρχαίων μνημείων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ὁ ἐν Σμύρνῃ Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς τὰς ἐξῆς ἰδίας αὐτοῦ πραγματείας·

Ἡ λιθίνη ἐποχὴ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ. 1875, 8ον.

Τὰ ἀρχαῖα σμυρναϊκὰ σταθμὰ τοῦ Μουσ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. 1875, 8ον.

- Περὶ τινος μήτρας σταθμῶν. 1877, 8ον.
- Περὶ τῆς ὀλκῆς τῶν σμυρναϊκῶν σταθμ. 1877, 8ον.
- Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς
Εὐαγγ. Σχολῆς. 1877, 8ον.
- Περὶ τῶν βυζαντ. σταθμ. τοῦ Μουσ. τῆς Ἀρχ. Ἐται-
ρίας. 1878, 8ον.
- Περὶ τινῶν ἰδιωτισμῶν τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου. 1878, 8ον.
Φωκαϊκά. 1879, 8ον.
- Κατάλογος τῶν μεταλλικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Μουσ.
τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς. 1879, 8ον.
- Catalogue descriptif des poids antiques du Musée de
Smyrne, 1880, 8ον.
- Ἀνεκδότων Συμαϊκῶν, τεῦχος Αον. 1880, 8ον.
- Διάφοροι γραφαὶ εἰς τὸν Γοργίαν τοῦ Πλάτωνος.
1880, 8ον.
- Ἡ ἐνταῦθα École française τὸ ἑαυτῆς περιοδικὸν Bul-
letin de correspondance hellénique τοῦ ἔτους 1881
εἰς 8ον.
- Τὸ Γερμανικὸν ἀρχαιολογικὸν Καθίδρυμα τὸ ἑαυτοῦ
περιοδικὸν Mittheilungen etc. Athen, 1881. εἰς 8ον.
- Ὁ ἐνταῦθα Ἀχιλ. Ποστολάκας, Historia numothecæ
Gothanæ, auctore Fr. Schlichtegroll. 1799, 8ον.
- Οἱ ἐνταῦθα ἐκδύται τοῦ Ἀθηναίου· Journal of hellenic
studies. Vol. I. II. 1880—81. 2 τόμ. εἰς 8ον μετὰ πί-
νακος εἰκόνων εἰς 4ον.
- The American journal of Philology. Baltimore. Vol.
I, 1880. Sept. N° 3. Dec. N° 4. (τοῦτο διπλοῦν). Vol. II,
1881. May, July, October N° 5. 6. 7. εἰς 8ον.
- Sitzungsberichte der philos. philol. u. histor. Classe
der K. Bayer. Akad. d. Wissensch. in München, 1880
(Supplem.) Heft VI. 1881 Heft 1. 2. 1881 Bd II Heft
1. εἰς 8ον.

Gedächtnissrede auf Leonh. von Spengel, von Wilh. v. Christ. München, 1881. εις 4ον.

Βιβλία ἀγορασθέντα χρήμασι τῆς Ἑταιρίας.

Overbeck, Geschichte der griech. Plastik.

E. v. Duhn, antike Bildwerke in Rom, mit Abschluss der grösseren Sammlungen. 3 Bände, 1881.

G. C. Braun Wanderungen durch das alte Athen u. seine Umgebungen. 2te Ausg. Mainz, 1827.

Archæologische Zeitung. Berlin, 1881.

Χρυσόχου πίναξ τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας.

Δωρηταὶ ἀρχαίων.

Ὁ ἐν Κύμῃ Κ. Τσεκουρόπουλος. — Οἱ ἐνταῦθα Ἑπαμ. Ἀθανασιάδης. — Ἄλ. Κυριακός. — Ὁ ἐν Σπάρτῃ Νικόλ. Γραϊκος.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

		γράφει
Παραρτήματος Σελ.	12	πορίνου — πωρίνου
»	» 19	ταπεινώτερον — ταπεινότερον
»	» 19	ὀρθώτατα — ὀρθότατα
»	» 21	πορίνου — πωρίνου
»	» 23	ἀνήγειραν — ἀνήγειρεν
»	» 31	ήνιον — ὕνιον
»	» 33	Ἰπποδρομείας — Ἰπποδαμείας
»	» 35	ἱερατική — ἱερατικὴ
»	» 35	κενοφανές — καινοφανές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1881

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ

ΕΝ ΤΩ

ΘΕΑΤΡΩ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ» ΙΩ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

1 — Όδὸς Βορρᾶ — 1

1882

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩΙ ΘΕΑΤΡΩΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ.

Α'.

Μετὰ τὰς ἐν Ὀλυμπία καὶ ἐν Δήλῳ ἀνασκαφὰς οἱ ἀρχαιο-
λογοῦντες ἔπρεπε νὰ ἀποβλέψωσι μάλιστα πάντων εἰς τὸ
ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὴν χώραν ἐκείνην,
ἣτις πολλὰ καὶ σπουδαῖα εὐρήματα ὑπέσχετο τῇ ἡμετέρᾳ
ἐπιστήμῃ. Τὴν φορὰν δὲ ταύτην ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ
τῆς πρωτοβουλίας καὶ μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον ἐκτελέ-
σεως τῶν ἀνασκαφῶν τούτων εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀρχαιο-
λογικὴν Ἑταιρίαν, κατ' αἴτησιν τῆς ὁποίας ἀπεστάλην
ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Περὶ τῆς ἀπο-
στολῆς μου ταύτης ἔγραφεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας
κ. Εὐθ. Καστόρχης ἐν τῷ Ἀ θ η ν α ί ω (τόμ. θ'. σελ. 393)
τάδε· «Εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἐπίδαυρον ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ,
» ἐνεκρίθη νὰ καθαρισθῇ ἀμέσως πᾶν τὸ θέατρον ἀπὸ τῶν
» καλυπτόντων αὐτὸ θάμνων καὶ χωμάτων, ἐφεξῆς δὲ νὰ
» ἐκτελεσθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ ἱερῷ. Ἀπεστάλη δ' ἐκεῖσε
» ὁ ἔφορος κ. Π. Καββαδίας ἵνα καθαρῶς ἐν πρώτοις τὸ
» θέατρον καὶ περιγράψῃ αὐτό, καὶ προτείνῃ τῇ Ἑταιρίᾳ
» ὅ,τι δυνατὸν ἀμέσως γενέσθαι πρὸς ἐπιχειρήσιν τῆς τοῦ
» ἱεροῦ ἀνασκαφῆς.»

Τοιαύτην λοιπὸν ἐντολὴν ἔχων μετέβην εἰς Ἐπίδαυρον
τῇ 15 Μαρτίου λήγοντος ἔτους 1881, καὶ αὐθημερὸν ἐπε-
σκέφθην τὸ μίαν ὥραν ἀπέχον τοῦ Λιγουριοῦ ¹⁾, πρωτευού-

¹⁾ Ἡ ὁδὸς διέρχεται διὰ μικροῦ τινος χωρίου, ἐν τέταρτον περίπου
ἀπέχοντος τοῦ ἱεροῦ, καλουμένου Κ ο ρ ῶ ν ι. Προέρχεται δὲ ἡ ἐπωνυμία

σης τοῦ δήμου Λήσσης, δάσος, εἰς ὃ εἶχε μεταβληθῆ τὸ θέατρον. Μόνον τὸ σχῆμα τοῦ κοίλου ἦτό πως καταφανές· τὸ δάσος δὲ ἦτο τοσοῦτον πυκνὸν ὥστε δὲν ἠδυνήθην κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἰσχωρήσω εἰς αὐτὸ καὶ νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ ἄνω τοῦ κοίλου μέρος. Τὴν ἐπιούσαν δὲ ἠρξάμην τῶν ἐν αὐτῷ ἐργασιῶν καὶ οὕτω μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἀπεκόπη τὸ δάσος. Ἐπατήθη ὅμως σφόδρα πιστεύων ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν δένδρων τούτων ἐκκαθάρισιν τοῦ θεάτρου θὰ ἐγένετο καταφανές τὸ κοῖλον, ἦτοι τὰ ἐδώλια αὐτοῦ, διότι αἴφνης παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου οὐχὶ θέατρον ἀλλὰ κατωφέρεια βουνοῦ, ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ Κυνορτίου ὄρους καταπεσόντων χωμάτων, ἅτινα εἶχον καταπλακώσει ἅπαν σχεδὸν τὸ κοῖλον ἐπισωρευθέντα εἰς πᾶχος ἡμίσεος μέχρις ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου. Μόνον δὲ κατὰ τὰ κέρατα καὶ ἐνιαχοῦ κατὰ τὸ κατώτερον τοῦ κοίλου μέρος ἔβλεπέ τις τὰ ἄκρα τῶν ἐδωλίων. Ἐπρόκειτο ἄρα οὐχὶ πλέον περὶ ἐκκαθαρίσεως ἀλλὰ περὶ ἀνασκαφῆς τοῦ θεάτρου, καὶ ἀνασκαφῆς σπουδαίας ἕνεκα τοῦ κολοσσιαίου μεγέθους αὐτοῦ καὶ τῆς μεγάλης ἐπισωρεύσεως τῶν χωμάτων ἐν τε τῷ κοίλῳ καὶ τῇ ὀρχήστρᾳ. Ἐπελαβόμεν δὲ παρευθὺς τοῦ ἔργου τούτου καὶ ἀδιαλείπτως εἰργάσθημεν μέχρι τῆς 27 Ἰουνίου, ἦτοι ἐπὶ πλέον τῶν τριῶν μηνῶν, ὅτε κατ' ἐντολὴν τῆς Κυβερνήσεως ὤφειλον νὰ ἀπέλθω εἰς Δῆλον, ἐνθα ἤρχοντο αἱ κατ' ἔτος ἐνεργούμεναι ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς Σχολῆς ἀνασκαφαί. Οὕτω δὲ ἠναγκάσθημεν νὰ διακόψω τὰς ἐργασίας μου, καίπερ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξακολουθήσω

αὕτη πιθανῶς ἐκ τῆς μητρὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ Κορωνίδος, διότι ὄχι μόνον ἡ τοῦ ἱεροῦ ἀρχαία ἐπωνυμία «τὸ Ἴερὸν» διετηρήθη παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ Πausanias μῦθος περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀσκληπιοῦ, «τὸ παρχμῦθι τοῦ Ἀσκληπιοῦ», ὃν ἀφελῶς διηγοῦνται αἱ γέροντες καὶ αἱ γραφαὶ τοῦ Διγουριοῦ.

αὐτὰς ἐπὶ τινὰς εἰσέτι ἡμέρας πρὸς ὀλοσχερῆ ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου. Καὶ ἀνεσκάφη μὲν καὶ ἐκαθαρίσθη ἅπαν τὸ κοῖλον, ἀνηγέρθη μέρος τῆς καταπεσοῦσης κρηπίδος τοῦ διαζώματος, ἐτέθησαν πολλοὶ τῶν ἐκτοπισθέντων θρόνων ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ἀνεσκάφη ἡ ὀρχήστρα καὶ τὸ ὑποσκήνιον, ἐτέθησαν ἅπαντες οἱ περὶ τῆν ὀρχήστραν θρόνοι ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ἀπεκαλύφθησαν διὰ τάφρου ἅπαντες οἱ τῶν οἰκημάτων τῆς σκηνῆς τοῖχοι καὶ ἀνεσκάφησαν αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου μέχρι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ ἐκχῶσω τὸ ἐσωτερικὸν τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, νὰ ἐξερευνήσω τὸν πέραν ταύτης χῶρον πρὸς εὔρεσιν τυχὸν ἐτέρων τινῶν οἰκοδομημάτων, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐκτείνω τὴν ἀνασκαφὴν πέραν τῶν πυλῶν καὶ νὰ ἀποκαλύψω καθ' ὀλοκληρίαν τὸ τεῖχος, εἰς ὃ καταλήγουσι κατὰ τὰ κέρατα τὰ τοῦ κοίλου ἐδώλια, τὸ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀ ν ἄ λ η μ μ α καὶ ἀ ν α λ ή μ μ α τ α ¹⁾ καλούμενον. Αἱ ὑπολειφθεῖσαι ὁμῶς ἐργασίαι αὗται εἶναι ἐλάχισται σχετικῶς πρὸς τὰς γενομένας, ὥστε ἐν πλήρει πεποιθήσει δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι τὸ ἐπιφανὲς θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἀ ν ε σ κ ἄ φ η καὶ νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ²⁾. Εἰκονίζεται δὲ τοῦτο ἐν

¹⁾ Κατὰ τὰς ἐν τῷ Corp. Inscrip. Gr. ἀρ. 2681 καὶ 2747 ἐπιγραφάς. Ἴδε Texier Descr. de l'As. Min. Vol. III p. 138 καὶ 163, καὶ Wieseler Griech. Theater in Ersch und Gruber Encycl. IV σελ. 245 σημ. 63.

²⁾ Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ εὑρέθησαν καὶ τρία ἀγάλματα, ἔπρεπε πάντως νὰ ληφθῆ φροντίς πρὸς διατήρησιν αὐτῶν. Ἐμοῦ δὲ ἀναχωροῦντος ἐσπευσμένως διὰ Δῆλον, ἀπέστειλεν ἡ Ἐταιρία τὸν κ. Δ. Φίλιον, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς οἰκοδομῆς οἰκίσκου, ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ τεθῶσι προσωρινῶς τὰ ἀγάλματα ταῦτα. Ἐν ᾧ δὲ ᾤκοδομεῖτο τὸ φυλακεῖον τοῦτο, ὁ κ. Φίλιος ἐπέξέτεινε τὰς ἐργασίας ἐξερευνήσας διὰ τάφρου τὸν πέραν τῆς σκηνῆς χῶρον. Εὔρε δὲ ὅτι οὐδ' ἐν οἰκοδομημα ἐνταῦθα ὑπῆρχε, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, καθ' ἃ φιλικῶς ἐπέστειλέ μοι.

τοῖς τέσσαρσι προσαπτομένοις πίναξιν, οὓς χαριζόμενος τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ καὶ ἐμοὶ ἐσχεδιογράφησεν ὁ φίλος μοι λοχαγὸς τοῦ Μηχανικοῦ καὶ ἄλλοτε καθηγητῆς ἐν τῇ τῶν Εὐελπίδων Σχολῇ κ. Ν. Σολωμός, ᾧ τινι πολλὰς χάριτας ἐπὶ τούτῳ ὁμολογῶ.

Πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως δὲ τοῦ θεάτρου εὐρέθησαν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ ταύτῃ τρία ἀγάλματα καὶ ἐνεπίγραφος πλάξ βάρου καὶ ἕτερα ἅτινα, περὶ ὧν θέλει γείνει ὡσαύτως ὁ προσήκων λόγος.

B^o.

Ὁ Πausανίας ἐπισκεφθεὶς τὸ ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ παραδίδει ἡμῖν περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ θεάτρου τὰ ἀξιομνημόνευτα τάδε· «Ἐπιδαυρίοις δέ ἐστι θεάτρον »ἐν τῷ ἱερῷ, μάλιστα ἐμοὶ δοκεῖ θέας ἄξιον· τὰ μὲν γὰρ »Ῥωμαίων πολὺ δὴ τι ὑπερῆρκε τῶν πανταχοῦ τῷ κόσμῳ »μεγέθει δὲ Ἀρκάδων τὸ ἐν Μεγάλῃ πόλει· ἀρμονίας δὲ »ἢ κάλλους ἕνεκα ἀρχιτέκτων ποῖος ἐς ἄμιλλαν Πολυ- »κλείτῳ γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεως; Πολύκλειτος γὰρ καὶ »θεάτρον τοῦτο καὶ οἶκημα τὸ περιφερὲς ὁ ποιήσας ἦν.» (Πaus. II, 27, 5.)

Ποία τις δὲ ἦ μετὰ τὸν ἡμέτερον περιηγητὴν ἱστορία τοῦ θεάτρου διδάσκουσιν ἡμᾶς κατὰ τι αἰ ἐνεργηθεῖσαι νῦν ἐν αὐτῷ ἀνασκαφαί. Καὶ ἐν πρώτοις τὸ θεάτρον ἤκμαζε μέχρι τῶν τελευταίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τινος παρὰ τὴν σκηνὴν εὐρεθέντος ἀγάλματος, εἰς τοὺς χρόνους τούτους ἀνήκοντος. Κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς δὲ χρόνους ἐγένετο ἀνοικοδόμησις τις τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς σχεδίου. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἄγνωστον πότε ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἐν χρόνοις

πολὺ ἀπέχουσι τῆς ἡμετέρας ἑκατονταετηρίδος, ἤρ-
ξατο ἢ βαθμιαία ἐπίχωσις καὶ φθορὰ τοῦ θεάτρου. Καί
κατ' ἀρχὰς μὲν κατέπεσε τὸ περιβάλλον τὸ κοῖλον τεί-
χος καὶ οὕτως ἔνεκα ἀποκοπῆς ξυλείας ἢ ἐξ ἄλλου τι-
νὸς αἰτίου κατέρρευσαν χῶματα ἐκ τοῦ Κυνουρτίου
ὄρους, ἅτινα κατεπλάκωσαν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κοί-
λου. Ὑστερον δὲ ἐγένετο δεινὸς σεισμὸς ἐξ οὗ διεσει-
σθησαν τὰ ἐδῶλια καὶ ἔπαθε μάλιστα τὸ εἰς ἄνω καὶ
κάτω ζώνην διαιροῦν τὸ κοῖλον διάζωμα. Τότε θὰ κατέ-
πεσεν ἴσως καὶ ἡ σκηνὴ καὶ τὰ ἀναλήμματα σὺν τοῖς κατ'
ἀμφοτέρα τὰ ἄκρα ἐλλείπουσιν ἐδωλίαις (ἴδε σχεδιογρά-
φημα θεάτρου ἐν Πίν. Β'). Κατεστράφη δὲ ὀλοσχερῶς τὸ
διάζωμα, διότι κατεκρημνίσθη ἢ ἐν αὐτῷ κρηπίς καὶ
κατέπεσαν αἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν σειραὶ θρόνων. Ὅτι δὲ ἔγεινε
σεισμὸς, διδάσκει ἡμᾶς μάλιστα ὁ τρόπος τῆς καταπτώσεως
τῶν τῆς κρηπίδος λίθων· οἱ αὐτοὶ δὲ λίθοι δεικνύουσιν ὅτι
οὗτος ἐγένετο μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Κυνουρτίου ὄρους
κατάρρευσιν χωμάτων, διότι κεῖνται οὐχὶ ἀμέσως ἐπὶ
τῶν πλακῶν τοῦ δρόμου ἀλλ' ἐπὶ στρώματος ἐκ χῶματος,
ἔχοντος πάχος 20 μέχρι 50 ἑκατοστῶν. Ἐν τούτοις οἱ
ἐκ τοῦ ὄρους καταρρέοντες ὑετοὶ συμπαρέσυρον χῶματα,
ἅτινα κατῆλθον καὶ μέχρι τῆς ὀρχήστρας καὶ ἐπεκάλυ-
ψαν αὐτὴν εἰς βάθος 1,20—0,80, ἀπὸ τῆς περιφερείας εἰς
τὸ κέντρον. Ἡ σκηνὴ δὲ ἀνηγέρθη ἐκ τοῦ ἰδίου ὕλικου
μετὰ ἀσβέστου καὶ κεράμων καὶ ἐχρησίμευσεν εἰς ἄγνω-
στόν τινα σκοπὸν, πιθανώτατα πρὸς κατοικίαν. Κατε-
σκεάσθη δὲ κατὰ τοὺς Τουρκικοὺς πιθανῶς χρόνους καὶ
κάμινος, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πτέρυγα, πρὸς ἐξα-
γωγὴν ἀσβέστου.

Ἐκ τῆς διασεισεως δὲ ταύτης τῶν ἐδωλίων καὶ ἐκ τῆς
ἐπισωρεύσεως τῶν χωμάτων ἐφύησαν δένδρα, κατὰ μὲν
τὰ ἄκρα μεταξὺ τῶν ἀρμογῶν τῶν λίθων, οἵτινες οὕτως

ἐξετοπίσθησαν καὶ πολλοὶ συνετρίβησαν, κατὰ τὸ μέσον δὲ ἐν τῷ ἐπισωρευθέντι χώματι, καὶ οὕτω τὸ κοῖλον μετεβλήθη εἰς δάσος.

Ἐν τοιαύτῃ τινὶ καταστάσει διετέλει τὸ θέατρον ὅτε κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἐπεσκέφθη αὐτὸ πρῶτος ὁ ἄγγλος περιηγητῆς Chandler, ὅστις εὔρεν αὐτὸ κεκαλυμμένον ὑπὸ θάμνων ¹⁾. Τὰ αὐτὰ ἀναφέρει καὶ ὁ Leake, ἐπιπροσθέτων ὅτι οὐδὲν ἔχνος τῆς σκηνῆς ἐσώζετο, τινὰ δὲ τῶν ἐδωλίων εἶχον ἐκτοπισθῆ ἔκ τῶν ἐν αὐτοῖς φυέντων ἀγρίων δένδρων ²⁾. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐκ τῶν καταπεσόντων χωμάτων θὰ ἦτο τὸ κοῖλον τότε ὅλως σχεδὸν ἀφανές, διότι ὁ αὐτὸς περιηγητῆς οὐδὲ τὰ ἄκρα αὐτοῦ ἐδυνήθη νὰ διακρίνη καὶ διὰ τοῦτο κατέτασεν αὐτὸ ³⁾ εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν τῶν θεάτρων, εἰς τὰ θέατρα δηλ. ἐκεῖνα, ὧν τὰ ἀναλήμματα προεχθαλλόμενα ἀποτελοῦσιν εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ οὐχὶ ἀμβλεῖαν γωνίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Donaldson ἐν τῷ Antiquities of Athens, Supplementary (κεφ. VI, Pl. I) ⁴⁾ παρέσχε σχεδιογράφημα τοῦ θεάτρου ἀπεικονίσας καὶ τινὰ τῶν καθέκαστα αὐτοῦ ⁵⁾. Αἱ ἐργασίαι ὅμως αὐταὶ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Καὶ πρῶτον μὲν εἰκονίζει ὅλως φαντασιώδη σκηνὴν προσθέτων καὶ στοὰν πέραν τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς τοίχου, ἐν ᾧ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ ὅτι οὐδὲν ἔχνος

¹⁾ R. Chandler, Travels in Greece σελ. 225 κ. ἐ. Ὁ αὐτὸς διηγεῖται ὅτι, καθ' ἃ ἀνέφερον αὐτῷ οἱ Λιγουριᾶται, οἱ Τοῦρκοι εἶχον μεταφέρει ἐκ τοῦ θεάτρου εἰς Ἄργος καὶ Νάυπλιον μαρμαρίνον θρόνον μετὰ πολλῶν ἀγαλμάτων καὶ ἐπιγραφῶν.

²⁾ Leake, Travels in the Morea II, p. 424.

³⁾ Leake, Asia Minor. p. 322.

⁴⁾ Ἴδε καὶ ἀνατύπωσιν ἐν τῇ Darmstadt. Ausg. Lief. 2 Taf. 6.

⁵⁾ Τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀνεδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῷ Strack's Theatergebäude.

κίωνων ἐδυνήθη νὰ ἀποκαλύψῃ ¹⁾). Τὴν ὀρχήστραν δὲ ἀγνοεῖ ὡσαύτως ἐντελῶς, καὶ διὰ τῆς φαντασίας εἰκονίζει. Ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι δὲ τοῦ κοίλου ἀγνοεῖ καὶ αὐτὸ τὸ σωζόμενον μέρος, διότι τὴν πρὸς ἀμφοτέρα τὰ κέρατα τελευταίαν κερκίδα ὑποθέτει ἐλλείπουσαν, ἐν ᾧ σώζεται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος. Ἐκ τοῦ διαζώματος δὲ τοῦ διαχωρίζοντος τὸ κοῖλον εἰς ἄνω καὶ κάτω ζώνην γνωρίζει μόνον τὸν δρόμον καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ σειρὰν θρόνων, ἀγνοεῖ δὲ τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἑτέραν σειρὰν θρόνων. Ὁ θρόνος δέ, ὃν εἰκονίζει, πρῶτον μὲν δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρὸ τοῦ δρόμου σειρὰν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κρηπίδος, τὴν ἄγνωστον αὐτῷ, δεύτερον δὲ δὲν κεῖται καταλλήλως. Ἀλλὰ τὸ πάντων χειρίστον, ὅπερ συγχρόνως δεικνύει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Donaldson τὸ κοῖλον ἦτο ὅλως κεκαλυμμένον ὑπὸ χωμάτων, ὡσπερ καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἡμετέρων ἐργασιῶν, εἶνε, ὅτι κατὰ τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο μί α μόνον κερκὶς τῆς ἄνω ζώνης τοῦ κοίλου ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐκάστην τῆς κάτω, καὶ οὐχὶ δύο ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα. Οὕτως ἐν τῇ ἄνω ζώνῃ εἰκονίζονται μόνον δ ὠ δ ε κ α κερκίδες ἐν ᾧ σώζονται νῦν καὶ ἐν καλλίστῃ καταστάσει διατηροῦνται ε ἴ κ ο σ ι δ ὡ ο, θὰ ἦσαν δ' ε ἴ κ ο σ ι τ ἔ σ σ α ρ ε ς.

Ἐάν τις δ' ἀποβλέψῃ εἰς ταῦτα καὶ παραβάλλῃ τὰ σχεδιογραφῆματα ἐκεῖνα πρὸς τὰ ἡμέτερα, θέλει ἶδει ἐναργῶς ὅτι αἱ τοῦ Donaldson ἐργασίαι οὐδὲ κατ' ἐλάχισον εἰκονίζουσι τὸ θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἀλλ' εἶνε προῖον τῆς φαντασίας αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἀθυμίαν προξενεῖ εἰς ἕκαστον ἀναλογιζόμενον πόσον ἀφίστανται τῆς ἀληθείας τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ἅτινα ἐλλείψει νεωτέρων ἐργασιῶν ἀναγκαζόμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα ὡς πηγὰς τῶν ἀρχαιολογικῶν ἡμῶν σπουδῶν!

¹⁾ Ἴδε καὶ σημ. 2 ἐν σελ. 5.

Ἵστερον δὲ τοῦ Donaldson ἐπισκεφθεὶς ὁ Blouet τὸ προκείμενον θέατρον καὶ ἐνεργήσας ἐν αὐτῷ νέας ἀνασκαφὰς ἐδημοσίευσεν σχεδιογράφημα αὐτοῦ ἐν τῷ Expedition du Morée (Vol. II, pl. 78). Ἐλλείπει ὅμως ἀρκουσῶν ἀνασκαφῶν δὲν ἐδυνήθη οὐδ' οὗτος νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ ἀπεικονίσῃ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς σκηρῆς εἰκονίζει λείψανά τινα ταῦτα ὅμως καὶ ἡμαρτημένα καὶ ἐλάχιστον μέρος τῶν σωζομένων καὶ νῦν ἀποκαλυφθέντων εἶνε. Τὴν ὀρχήστραν δὲ ἀγνοεῖ καὶ οὗτος ἐντελῶς, ὡς περ καὶ ὁ Donaldson. ὡσαύτως ἀτελεῖ ἔννοιαν ἔχει τοῦ διαζώματος καὶ ἀγνοεῖ τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐτέραν σειρὰν θρόνων. Δὲν γνωρίζει δὲ καὶ οὗτος ὀλόκληρον τὸ σωζόμενον μέρος τῶν κατὰ τὰ κέρατα τελευταίων κερκίδων τῆς κάτω ζώνης τοῦ κοίλου, ἀγνοεῖ καὶ τὴν μορφήν αὐτὴν τῶν ἐδωλίων, τὸν ἀριθμὸν τῶν κλιμάκων καὶ ἄλλα τινα καθέκαστα, ἅτινα δύναται τις νὰ διακρίνῃ ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν σχεδιογραφημάτων καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ περιγραφῆς τοῦ θεάτρου.

Μετὰ τὸν Donaldson δὲ καὶ τὸν Blouet, οἱ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπισκεφθέντες ἀρχαιολόγοι οὐ δὲν κατώρθωσαν νὰ προσθέσωσι πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἀναπαράστασιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τούναντίον δι' ἐσφαλμένων καὶ ἀντιφατικῶν εἰδήσεων σύγχυσιν μεγαλητέραν ἐπήνεγκον. Οὕτω π. χ. ὁ Clarke παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἐδωλίων δὲν εἶνε ὀριζόντιος ἀλλ' ἔχει μικρὰν τινα πρὸς τὰ ἔσω κλίσιν, ἵνα μὴ διαμένῃ ἴσως ἐν αὐτῇ τὸ ἐκ τῶν ὑετῶν ὕδωρ ¹⁾. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀναφέρει καὶ ὁ Dodwell

¹⁾ « There is something remarkable even in the position of the » seats : their surface is not perfectly horizontal; the architect has » given to them a stigth inclination, perhaps that water might not » rest upon them during rain.» Clarke Travels II, σελ. 360.

προσθέτων ὅτι ἡ κλίσις αὐτὴ ἐχρησίμευεν ἴσως εἰς τὸ νὰ καθηῖνται οἱ θεαταὶ ἐπὶ τῶν ἐδρῶν των ἀνετώτερον ²⁾). Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τοῖς κατὰ τὰ κέρατα τοῦ θεάτρου ὄρατοῖς ἐδωλίοις παρετηρεῖτο τοιαύτη κλίσις, ἀλλ' αὐτὴ εἶνε καταφανὲς ἀποτέλεσμα τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἀνασείσεως τῶν ἐδωλίων, γενομένης ἐκ τῶν διὰ τῶν ἀρμογῶν αὐτῶν διελθόντων ἀγρίων δένδρων.

Ἐκ πάντων τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ θέατρον τοῦ Πολυχλείτου κεκαλυμμένον ὄν πρὸ αἰῶνων ὑπὸ χωμάτων καὶ δένδρων, ἦτο ἄγνωστον τῇ ἐπιστήμῃ. Νῦν δὲ πρῶτην φορὰν ἀπεκαλύφθη τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, καὶ ἀνεφάνη ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ. Ἐγένετο δὲ ἡ Ἑταιρία διὰ τῆς πράξεως ταύτης μεγάλης ὠφελείας πρόξενος τῇ Ἀρχαιολογίᾳ, διότι τὸ προκείμενον θέατρον, ὄν τὸ κάλλιστον καὶ διαπρεπέστατον τῶν ἐλληνικῶν θεάτρων καὶ ποιηθὲν ὑπὸ ἐπιφανοῦς καλλιτέχνου ἀνήκοντος εἰς τὴν ὑψίστην ἀκμὴν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, κατέχει τὰ πρωτεῖα ἐν ἅσασι τοῖς σωζομένοις θεάτροις καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστατον ὄρμητήριον καὶ τὴν ἐπισημοτάτην πηγὴν τῶν περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου γνώσεων ἡμῶν. Οὐ μικρὸν δ' ἐπαυξάνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ταύτην καὶ ἡ καλλίστη αὐτοῦ διατήρησις, ἰδίως τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ κοίλου, προελθοῦσα κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς τῶν χωμάτων ἐπισωρεύσεως, ἅτινα οὕτω διεφύλαξαν αὐτὸ ἀπὸ πάσης κακοποιουῦ ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἐκώλυσαν τὰ δένδρα ἀπὸ τοῦ νὰ φυῶσιν ὑπὸ τὰ ἐδώλια καὶ οὕτω διέλθωσι διὰ τῶν ἀρμο-

²⁾ «The seats are not perfectly horizontal but incline gently inwards, which was perhaps intended to render the position of the condescending audience more easy than it could have been on a completely horizontal surface.» Dodwell Class. und topogr. Tour II, σελ. 258.

γῶν αὐτῶν, ὡς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρα τὰ πολλαχῶς ἔνεκά τούτου φθαρέντα κέρατα αὐτοῦ.

Τούτων λεχθέντων μεταβαίνω εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ θεάτρου καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς γενομένων παρατηρήσεων, ἐξετάζων πάντοτε τὸ πρᾶγμα, ἐννοεῖται, ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν, διότι ἂν ἀρχιτέκτων μετέχων κλασικῆς παιδείσεως, ἤτοι ἀρχαιολογῶν ἀρχιτέκτων, ἐξετάσῃ τὸ οἰκοδόμημα, ὡς σήμερον ἔχει, πολλὰ καὶ σπουδαῖα ἀρχιτεκτονικὰ συμπεράσματα θέλει ἐξαγάγει ἐξ αὐτῶν. Τοιαύτη ὁμως ἐξέτασις εἶνε ἀλλοτρία καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδύνατος τοῖς ἀρχαιολόγοις.

Γ'.

Τὸ θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου κεῖται ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἐπὶ τῆς δυτικῆς κατωφερείας τοῦ Κυνορτίου ὄρους, ἐν μεγάλῃ χαράδρᾳ, ἣτις διὰ μικρᾶς ἐργασίας ἔλαβεν εὐχερῶς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ κοίλου σχῆμα. Ἀποβλέπει δὲ πρὸς βορρᾶν, ἔχον μικρὰν πρὸς δυσμὰς ἀπόκλισιν, οὕτως ὥστε οἱ θεαταὶ ἐδύναντο νὰ θεῶνται οὐ μόνον τὸν πρὸ τοῦ θεάτρου περίβολον σὺν τοῖς ἐν αὐτῷ μεγαλοπρεπέσι μνημείοις, ἀλλ' ἄπασαν ἐν γένει τὴν πεδιάδα, ἣτοι τὸ ἱερόν, σὺν τοῖς αὐτὸ περιβάλλουσι καταφύτοις τότε βεβαίως ὄρεσιν. Εἶνε δὲ ὠκοδομημένον ἐξ ἐγχωρίου λευκοῦ ἀσβεστολίθου καὶ ἐκ πορίνου λίθου. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου πεποιήνται τὰ ἐδώλια τοῦ κοίλου καὶ οἱ ἐν αὐτῷ θρόνοι, ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου τὰ ἀναλήμματα καὶ ἡ σκηνή.

Κοῖλον.

Τὸ κοῖλον τοῦ θεάτρου εἶνε μείζον ἡμικυκλίου καὶ ἔχει

σχῆμα κυκλικὸν μετὰ μικρᾶς ἀποκλίσεως. Τὰ ἐδῶλια δ' αὐτοῦ σύγκεινται ἐκ πολλῶν ἀλλήλοις συνηρμοσμένων λίθων, καὶ κεῖνται ἐπὶ τοῦ στερεοῦ ἐδάφους· μόνον κατὰ τὰ κέρατα, ἔνθα τὸ ἔδαφος δὲν εἶχε πανταχοῦ τὸ ἀναγκαῖον ὕψος, κατεσκευάσθη μικρὸν κρηπίδωμα, ὅπερ, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶπον, ἔχει καταπέσει σὺν τοῖς ἐπ' αὐτοῦ ἐδῶλοις. Διαιρεῖται δὲ τὸ κοῖλον διὰ διαζώματος εἰς δύο ζώνας, ὧν ἡ μὲν ἄνω σύγκειται ἐξ εἴκοσι σειρῶν ἐδῶλιων (μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς τελευταίας σειρᾶς ἐφ' ἧς ἐστηρίζοντο μόνον οἱ πόδες τῶν ἐν τῇ ἀμέσως ὑπερκειμένη καθήμενων), ἡ δὲ κάτω ἐκ τριάκοντα δύο. Ἐὰν δ' εἰς ταύτας προσθέσωμεν καὶ τρεῖς σειρὰς θρόνων, ἔχομεν ἐν συνόλῳ πεντήκοντα πέντε σειρὰς ἐδρῶν.

Εἶνε δὲ τὸ διαζῶμα μεγαλοπρεπέστατον καὶ σύγκειται ἐκ δύο διὰ πλακῶν ἐστρωμένων δρόμων καὶ ἐκ κρηπίδος. Ὁ κύριος δρόμος ἔχει πλάτος 1,90 καὶ περιβάλλεται ἔνθεν μὲν διὰ σειρᾶς θρόνων κειμένων ἐπὶ ἰδίας βάσεως, ὑπὲρ τὴν ἀνωτάτην σειρὰν ἐδῶλιων τῆς κάτω ζώνης, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς κρηπίδος. Αὕτη δὲ (Πίν. Γ, 4) σύγκειται α') ἐκ ταπεινῶν πλακῶν οἰοῦναι τὴν βάσιν αὐτῆς ἀποτελουσῶν καὶ ἔχουσῶν ὕψος 0,24· β') ἐκ μεγάλων πλακῶν (ὕψ. 0,90) φερουσῶν κατὰ τὰ ἄκρα ἐγγεγλυμμένην πέριξ ταινίαν καὶ γ') ἐκ γείσου ἔχοντος ὕψος 0,22 καὶ συνισταμένου ἐξ ὠραίου κυματίου καὶ ταινίας. Οὕτως ἡ ὅλη κρηπίς ἔχει ὕψος 1,36. Ἐπὶ τῆς κρηπίδος δὲ ταύτης, ἐχούσης πλάτος 1,25, ἦτοι ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ γείσου, ἔκειτο ἑτέρα σειρὰ θρόνων. Μεταξὺ δὲ τῶν ὀπισθίων τῶν θρόνων τούτων καὶ τῆς κατωτέρω σειρᾶς ἐδῶλιων τῆς ἄνω ζώνης καταλείπεται ὁ ἕτερος δρόμος, ἦτοι μικρὸς δρομίσκος, ἔχων πλάτος 0,60. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐπὶ τῆς κρηπίδος θρόνοι ἔχουσι πλάτος ἡμίσεος μόνον μέτρου, καταφανὲς εἶνε ὅτι δὲν ἐκά-

λυπτον ἅπασαν τὴν τῆς κρηπίδος ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ κατέλειπον πρὸ αὐτῶν ἀσκεπῆ ἀρκετὸν χῶρον (πλ. 0,75), δι' οὗ εὐχερῶς διήρχοντο οἱ ἐπ' αὐτῶν καθήμενοι.

Σύγκεινται δὲ ἅπαντες οἱ θρόνοι οὗτοι ἐκ πολλῶν λίθων, οἵτινες ἦσαν τὸ πάλαι μολύβδῳ συγκεκολλημένοι, καὶ βαίνουσιν ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου τῆς ἀντιστοιχούσης κερκίδος. Δὲν εἶνε ἄρα τοιοῦτοι τὸ σχῆμα, οἷοι οἱ τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου, ἀλλ' ὁμοιάζουσιν ἐντελῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀνάκλιτρον (καναπέν). Ἐπιγραφὰς δὲ δὲν φέρουσι, διότι δὲν ἔχουσι κεχωρισμένας δι' ἕκαστον θεατὴν θέσεις· καὶ τοῦτο, διότι οἱ ἐπ' αὐτῶν καθήμενοι δὲν ἦσαν ἐπιφανεῖς ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, ὡς ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' οἱ ἐπίσημοι τοῦ Ἀσκληπιοῦ ξένοι. Ἄλλως γνωστὸν ὅτι οἱ θρόνοι τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου προέρχονται ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ παραβάλλῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς τοῦ θεάτρου τοῦ Πολυκλείτου καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἀνεύρῃ ἐν τοῖς τελευταίοις ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητά τινα ¹⁾. Διαφέρουσι δ' ἀλλήλων

1) Τοιοῦτους τὸ σχῆμα θρόνους, οἷοι οἱ τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου φαίνεται ὅτι εἶχε καὶ τὸ ἐν Θήβαις θέατρον, ὡς συμπεραίνω ἐκ τινος λίθου ἐκ τοιούτων θρόνων προερχομένου, εὐρεθέντος ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ φέροντος τὴν ἐκ μεταγενεστέρων χρόνων ἐπιγραφὴν ΑΝΤΙΩΝ. Εἶνε δ' ὁ Ἀντίων οὗτος πιθανώτατα ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος, οὗτινος γίνεται μνεῖα ἐν στρογγύλῳ βάρῳ ὑποβαστάζοντι νῦν τὴν ἱερὰν τράπεζαν τοῦ παρὰ τὴν πόλιν ναοῦ τοῦ Ἀγίου Λουκᾶ. Ἡ ἐν τῷ βάρῳ τούτῳ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτως·

ΑΝΤΙΩΝ
ΑΝΕΘΕΙΚΕ
ΠΑΝΑΡΜΩΝ
ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ

ὁ Ἀντίων ἄρα ἦτο εὐεργέτης τῆς πόλεως καὶ τῶν θεῶν καὶ διὰ τοῦτο, τιμῆς ἕνεκα, ὠρίσθη αὐτῷ θέσις ἐν τοῖς θρόνοις τοῦ θεάτρου. Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦ ὀρίζειν δι' ἐπιγραφῶν θέσεις ἐν τῷ θεάτρῳ

κατὰ τὴν μορφὴν καὶ κατὰ τὸ ὕψος οἱ προκείμενοι θρόνοι· Οἱ μὲν πρὸ τῆς κρηπίδος (Πίν. Γ, 4, α) εἶνε οἱ ἀπλοῦστατοι πάντων, οἱ δ' ἐπ' αὐτῆς (Γ, 4, δ) ἔχουσι πόδας ὀφιοειδῶς συνεστραμμένους, οἱ δὲ περὶ τὴν ὀρχήστραν (Πίν. Γ, 3.) εἶνε καὶ τούτων κομψότεροι, διότι πλὴν τῶν συνεστραμμένων ποδῶν ἔχουσι καὶ ἀναγεγλυμμένην ταινίαν κατὰ τὴν πρόσοψιν. Τῇ μᾶλλον δὲ καὶ ἤττον ὠραιότερα μορφῇ αὐτῶν ἀναλογεῖ καὶ τὸ ὕψος, διότι οἱ μὲν πρὸ τῆς κρηπίδος ἔχουσιν ὕψος 0,80, οἱ δὲ ἐπ' αὐτῆς 0,85, οἱ δὲ περὶ τὴν ὀρχήστραν 0,90.

Κατὰ τὰ ἄκρα δὲ τοῦ διαζώματος ἴσως ὑπῆρχον πύλαι, δι' ὧν οἱ θεαταὶ εἰσῆρχοντο ἀμέσως εἰς αὐτὸ χωρὶς νὰ ἀνέρχωνται διὰ τῆς ὀρχήστρας καὶ τῆς κάτω ζώνης τοῦ κοίλου, διότι αἱ δύο κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ θεάτρου, ἐκατέρωθεν τῆς ὀρχήστρας, πύλαι δὲν ἐδύναντο κάθολου νὰ ἐξαρκῶσιν εἰς ἅπαντας τοὺς εἰς τὸ μέγα τοῦτο θέατρον συνερχομένους θεατάς. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ εἶπω τι ὀριστικὸν περὶ τούτου, τὸ μὲν διότι κατὰ τὰ ἄκρα εἶνε τὸ διάζωμα κατεστραμμένον, τὸ δὲ διότι δὲν ἔσχον καιρὸν νὰ ἀποκαλύψω ὀλοσχερῶς τὰ ἀναλήμματα.

Ἄγουσι δὲ ἀπὸ τοῦ κυρίου δρόμου ἐπὶ τῆς κρηπίδος, ἔνθα οἱ θρόνοι, καὶ εἰς τὴν ἄνω ζώνην τοῦ κοίλου, κλίμακες, αἵτινες τέμνουσιν ἐκάστη τὴν κρηπίδα καὶ ἀποτελοῦσι συνέχειαν τῶν κλιμάκων τῆς κάτω ζώνης καὶ τῶν

εἰς ὅπωςδῆποτε ἐξέχοντα πρόσωπα, ἐπεκράτει ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Ὅτι τοιοῦτόν τι ἐγένετο ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς χρόνοις, οὐδεμίαν ἔχομεν μαρτυρίαν.

Παραπλησίους κατὰ τι θρόνους ἔχει καὶ τὸ Ὀδεδῖον τοῦ Ἡρώδου περὶ τὴν ὀρχήστραν. Ἄλλ' οὗτοι εἶνε ἀπλοῦστατοι κατὰ τοῦτο μόνον διαφέροντες τῶν κοινῶν ἐδωλίων, ὅτι ἔχουσιν ἀνακλίσεις κατὰ τὰ ὀπίσθια. Δὲν ἔχουσι δηλ. οὔτε πόδας οὔτε ἀνακλίσεις κατὰ τὰ πλάγια, διὰ τοῦτο κλητέοι κυρίως ἐδῶ λ ι α μ ε τ' ἀ ν α κ λ ί σ ε ω ν καὶ οὐχὶ θ ρ ὀ ν ο ι.

ἀντιστοιχουσῶν τῆς ἄνω, οὕτως ὥστε ἐδύνατό τις ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων ἀναβαίνων τὴν αὐτὴν κλίμακα.

Ἐχει δὲ ἡ κάτω ζώνη κλίμακας δεκατρεῖς, αἵτινες διαιροῦσιν αὐτὴν εἰς δώδεκα κερκίδας καὶ οὕτως ἐν τῷ μέσῳ, ἦτοι κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ θεάτρου, ὑπάρχει οὐχὶ κερκίς, ἀλλὰ κλιμαξ. Ὁ ἰσχυρισμὸς ἄρα τοῦ Βιτρουβίου ὅτι τὸ ἐλληνικὸν θέατρον ἔχει ἐν τῇ κάτω ζώνῃ ὁ κ τ ὠ κλίμακας καὶ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ οὕτως περιττοῦ ἀριθμοῦ τῶν κερκίδων ὁ ἄξων αὐτοῦ διέρχεται διὰ τοῦ μέσου κερκίδος καὶ οὐχὶ κλίμακος, ὡς ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ, ταῦτα πάντα δείκνυνται οὐχὶ ὀρθῶς ἔχοντα, ἀφοῦ τὸ ἐπισημότατον τῶν ἐλληνικῶν θεάτρων διδάσκει ἡμᾶς τὰ ἐναντία. Βαίνουσι δὲ αἱ κλίμακες αὗται μέχρι τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων τῆς ἄνω ζώνης· ἐνταῦθα ὁμοῦς ἡ ὑπ' αὐτῶν σχηματιζομένη κερκίς τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη δι' ἐτέρας κλίμακος καὶ οὕτω διπλασιάζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν κερκίδων. Ἡ ἄνω ἄρα ζώνη διαιρεῖται δι' εἴκοσι πέντε κλιμάκων εἰς εἴκοσι τέσσαρας κερκίδας, ὧν ἀνὰ δύο ἀντιστοιχοῦσι πρὸς μίαν τῆς κάτω ζώνης. Τῶν κερκίδων δὲ τούτων σώζονται νῦν εἴκοσι δύο, ὡς καὶ ἐν τῷ σχεδιογραφῆματι φαίνεται, ὧν αἱ εἴκοσι ἐν καλλίστῃ διατηροῦνται καταστάσει. Ἴνα ἀνέρχωνται δὲ οἱ θεαταὶ διὰ τῶν κλιμάκων ἀπόνως, εἰς ἐκάστην σειρὰν ἐδωλίων ἀντιστοιχοῦσι δύο ἀναβαθμοί, πλὴν τῶν τελευταίων τεσσάρων σειρῶν τῆς κάτω ζώνης ἐνθα ἀντιστοιχεῖ παραδόξως εἰς μόνος. Τοῦτο δ' ἔγεινεν ἴσως πρὸς διάκρισιν ἰδιαιτέρας τινὸς ἐνταῦθα θέσεως· ἄλλως ἢ ἐξαίρεσις καὶ ἀνωμαλία αὕτη εἶνε ἀνεξήγητος. Ἐχουσι δὲ αἱ κλίμακες μῆκος 0,74, ὥστε ἀνὰ εἰς μόνον θεατῆς ἐδύνατο νὰ ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται δι' αὐτῶν.

Τὰ ἐδώλια δὲ ἀποτελοῦνται, ὡς ἐλέχθη, ἐκ πολλῶν

λίθων ἀλλήλοις προσηρμοσμένων, οὐχὶ ὅμως καὶ μολύβδω συγκεκολλημένων, ὡς ἦσαν οἱ τοὺς θρόνους ἀποτελοῦντες λίθοι. Διαφέρουσι δ' ἀλλήλων κατὰ τὸ σχῆμα, τὰ τῆς ἄνω ἀπὸ τῶν τῆς κάτω ζώνης. Τὰ μὲν τῆς κάτω δηλ. ζώνης (Πίν. Γ, 4, β) ὁμοιάζουσι τὴν ὅλην ἐν γένει μορφήν τοῖς τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ κατὰ τὴν πρόσοψιν κοίλανσις βαίνει ἡρέμα καὶ μετὰ χάριτος, τὰ δὲ τῆς ἄνω διαφέρουσι κατὰ τοῦτο ὅτι τὸ ἐσκαμμένον ἐπίπεδον, τὸ χρησιμεῦον πρὸς ἐπίθεσιν τῶν ποδῶν τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐδωλίων καθημένων, βαίνει μέχρι πέρατος τοῦ λίθου, ὥστε ἡ ἐπιφάνεια τούτων διαιρεῖται ἀπλῶς εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον ἐπίπεδον. Ἔτι δὲ ἡ κατὰ τὴν ἔμπροσθεν πλευρὰν κοίλανσις δὲν βαίνει, ὡσπερ ἐν τῇ κάτω ζώνῃ, μέχρι πέρατος τῆς κερκίδος, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῆς, παρὰ τὰς κλίμακας, ὁ λίθος οὐδεμίαν κοίλανσιν ἔχει (Πίν. Γ'. 4 ε.). Ἐχουσι δὲ πλάτος τὰ ἐδώλια ἀμφοτέρων τῶν ζωνῶν 0,78 περίπου· κατὰ τὸ ὕψος ὅμως διαφέρουσιν ἀλλήλων, διότι τὰ μὲν τῆς ἄνω ζώνης ἔχουσιν ὕψος 0,43, τὰ δὲ τῆς κάτω 0,34, ἤτοι ἀκριβῶς τὸ ὕψος τῶν τοῦ διονυσιακοῦ θεάτρου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕψος τῶν τῆς ἄνω ζώνης εἶνε κατάλληλον ἵνα κάθηται τις ἀνέτως ἐπ' αὐτῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν τῆς κάτω, ἢ ἐν τῇ ἄνω δὲ ζώνῃ θέσις, ἢ μᾶλλον τῆς σκηνῆς ἀφισταμένη, δὲν ἐδύνατο νὰ ἦνε τιμιωτέρα τῆς ἐν τῇ κάτω, ἔπεται ὅτι θὰ ἐπέθετον πιθανῶς ἐν τοῖς τελευταίοις προσκεφάλαια, καὶ οὕτως ἐλάμβανον ταῦτα τὸ προσῆκον ὕψος.

Περιβάλλεται δὲ τὸ κοῖλον πρὸς τὰ ἄνω διὰ τείχους (πχ. 0,63) ἐκ πορίνου λίθου ὠκοδομημένου, οὔτινος σώζονται μόνον τὰ θεμέλια. Ἀπέχει δ' αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς ἐδωλίων 2,15, καὶ οὕτω σχηματίζεται ἐνταῦθα εὐρὺς δ ρ ὀ μ ο ς, δι' οὗ θὰ διήρχοντο οἱ θεαταὶ

ἀν ὑπῆρχόν που, ἐν τῷ περιβάλλοντι τείχει, πύλαι, ὅπερ πιθανώτατον δι' ὃν λόγον ἐξέθηκα ἀνωτέρω, ἰσχυριζόμενος ὅτι τοιαῦται πύλαι θὰ ὑπῆρχον ἴσως καὶ ἐν τῷ διαζώματι ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει θὰ ἐχρησίμευεν ὡς τόπος ὠρισμένος διὰ τοὺς μὴ εὐποροῦντας θεατάς, οἵτινες ἤκροῦντο τῆς παραστάσεως ἰστάμενοι, θὰ ἦτο δηλ. ὁ τι ἡ Gallerie τῶν νεωτέρων θεάτρων. Στοὰ δὲ ἐνταῦθα δὲν ὑπῆρχε, διότι οὔτε ἵχνη κιόνων καταφαίνονται οὔτε τεμάχιόν τι εὐρέθη. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἐλληνικῷ θεάτρῳ παρετηρήθη τοιοῦτό τι, ἔπεται ὅτι ἡ τοῦ Βιτρουβίου μαρτυρία, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν θέατρον εἶχεν ὑπὲρ τὸ κοῖλον στοάν, προῆλθεν ἐκ συγχύσεως τούτου μετὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ. Καὶ θὰ ὑπῆρχον μὲν πιθανῶς ἐν Ἑλλάδι θεάτρα ἔχοντα ὄντως στοάν, ἀλλ' αὕτη θὰ ἦτο προσθήκη γενομένη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ὡς ἐν παραδείγματι βλέπομεν ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Συρακουσῶν, οὔτινος τὸ κοῖλον εἶνε ἀναμφισβητήτως ἐλληνικῶν χρόνων. Τὸ θέατρον ἄλλως εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκοδόμημα, ὅπερ ἔπρεπε νὰ ὑποστῇ μεταβολάς τινας συμφώνως πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐποχῆς.

Τὸ περιβάλλον δὲ τοῦτο τεῖχος θὰ συνέιχετο πάντως μετὰ τῶν ἀναλημμάτων, ἅτινα τὸ αὐτὸ ἔχουσι πάχος καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου εἶνε ὠκοδομημένα. Καταλήγουσι δὲ τὰ ἀναλήμματα ἑκατέρωθεν τῆς ὀρχήστρας εἰς τετραγωνικὴν πλάκα, ἐν αἷς ἴσταντο, καθ' ἃ φαίνεται, ἀγάλματα. Κεῖνται δ' αὗται κατὰ χώραν (Πίν. Β) καὶ ἔχουσιν ὕψ. 0,27, πλ. 0,80, πάχ. 0,82. Ἡ ἐπιφάνεια δ' αὐτῶν ἔχει τετραγωνικὴν κοιλότητα (βάθ. 0,09, μ. 0,62, πλ. 0,59), πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγάλματος.

Ὀρχήστρα καὶ σκηνή.

Ἀνωτέρω ἐλέχθη ὅτι τὸ κοῖλον ἔχει σχῆμα κυκλικὸν μετὰ μικρᾶς ἀποκλίσεως. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην δεικνύει ἡμῖν ἡ τῆς ὀρχήστρας ἀκτίς (ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῆς βάσεως τῶν θρόνων), ἥτις δὲν εἶνε ἴση, ἀλλ' ἔχουσα μέγεθος 12,23 ἐπαυξάνει βαθμηδὸν πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ κοίλου εἰς 13,00. Διαιρεῖται δὲ ἡ ὀρχήστρα εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν, τὸ ἀμέσως πρὸ τῆς βάσεως τῶν θρόνων, εἶνε λιθόστρωτος ζώνη, τὸ δέ, κύκλος πέραν τοῦ κοίλου βαίνων, πρὸς τὴν σκηνὴν, ἔχων ἀκτίνα 12,16. Εἶνε δὲ τὸ ἔδαφος τῆς ζώνης ταπεινώτερον τοῦ τοῦ κύκλου κατὰ 0,21, (Πίν. Γ', 1), καὶ ἐν αὐτῇ κατέρρευον τὰ ἐκ τοῦ κοίλου ὕδατα, ἅτινα διὰ δύο ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὀπῶν κατήρχοντο εἰς τοὺς ὑδραγωγούς (Πίν. Β). Ὁ κύκλος δὲ εἶνε ἡ κυρίως ὀρχήστρα, καὶ ἔχει τὴν περιφέρειαν λιθίνην. Τὸ ὑπὸ τῆς περιφέρειᾶς ὅμως ταύτης περιλαμβανόμενον ἔδαφος δὲν εἶνε λιθόστρωτον ἀλλὰ τεχνητὸν ἐκ κόνεως ἔδαφος, εἶνε ἄρα ἀναμφισβητήτως ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων (Σουΐδας ἐν Μ. Ἐτυμ. σελ. 743) καλουμένη κωνίστρα, καὶ δεικνύει ὅτι ἡ ὀρχήστρα τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου δὲν ἦτο ἐν τοῖς καλλίστοις τῆς τέχνης χρόνοις λιθόστρωτος ¹). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ κύκλου, ἀ-

1) Τὴν λέξιν κωνίστρα, πολλοὺς σκανδαλίασαν καὶ μάλιστα τὸν Schlegel (Ueber die scen. Anordn. des Griech. Theaters, in den Vorles. ueber dram. Kunst und Litteratur, dritte Ausg. bes. von C. Böching, Th. I, S. 277) ἠρμήνευσεν ὀρθῶτα ὁ Wieseler (Griech. Theater in Ersch und Gruber Encykl. 83 S. 202), ἰσχυρισθεὶς ὅτι οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ τὴν βλὴν ὀρχήστραν, ὅπως αὐτὴ ἐξετίνατο, ὅτε οὐδεμία δραματικὴ παράστασις ἐγένετο, ὅτε δηλ. οὐδὲν ζῦλινον ἰκρίωμα ἐν αὐτῇ ἀνεγείρετο. Ἀγόμενος ὅμως ἐκ τῆς κοινῆς ἐπικρατούσης γνώμης, ὅτι τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἦτο λιθόστρωτον, καὶ θέλων νὰ συμβιβάσῃ τὴν λέξιν πρὸς τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ

κριβῶς ἐν τῷ κέντρῳ, εἶνε ἐμπεπηγμένους τῷ ἐδάφει περιφερῆς λίθος, (διάμ. 0,71) οὐτινος ἡ ἐπιφάνεια δὲν ἐξέχει καθόλου τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μετὰ τούτου ἀποτελεῖ. Ἐν τῷ κέντρῳ δ' αὐτοῦ ἔχει βαθεῖαν περιφερῆ ὀπὴν, ἣτις οὕτως εἶνε τὸ κέντρον τοῦ ὄλου κύκλου. Εἶνε δ' ὁ περιφερῆς οὗτος λίθος, νομίζω, ὁ βωμός. Ἴνα δὲ ἐννοήσωμεν τὴν πρωτοφανῆ ταύτην καὶ παράδοξον διάταξιν τῆς προκειμένης ὀρχήστρας, δεόν νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δράματος, καὶ ἰδίως τῆς τραγωδίας. Εἶνε γνωστὸν ὅτι αὕτη ἀνεπτύχθη ἐκ τῶν ἀσμάτων, ἅτινα ὁ χορὸς ἦδεν ἐκτελῶν κυκλικούς χορούς περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διονύσου. Ὁ τόπος ἄρα, ὃν οἱ χορευταὶ κατεῖχον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἱερᾶς ταύτης πράξεως, ἦτο κυκλικὸς, καὶ εἰς τὸ μέσον, ἦτοι εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ, ἔκειτο ὁ καίων βωμός. Ἐντεῦθεν προέρχεται ὁ πρωτοφανῆς οὗτος κύκλος καὶ ὁ περιφερῆς ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ λίθος. Ἡ ὀρχήστρα ἄρα τοῦ ἡμετέρου θεάτρου ἔχει τοιαύτην μορφήν καὶ διάταξιν, ὅταν ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀρχικῶς τὸ ἐλληνικὸν θέατρον. Δὲν προέχει δ' ὁ βωμὸς ὑπὲρ τὸ ἐδαφος, διότι δὲν ἐτελοῦντο πλέον θυσίαι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παραστάσεων, ἀλλ' εἶνε λίθος, ὅστις ἀπλῶς ὑπεδήλου τὴν θέσιν τοῦ ἀρχικοῦ ἐκείνου καὶ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου βωμοῦ.

δράματος, ὅτε ὁ χορὸς ἐκινεῖτο περὶ τὸ καίοντος βωμοῦ, τοῦτο ἐγένετο ἐν τῷ φυσικῷ ἐδάφει, ἡ ὀρχήστρα ἄρα ἦτο τότε τινόντι κονίστρα καὶ οὕτω θὰ εἶχε πιθανῶς τὸ πρᾶγμα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ξυλίνους θεάτροις. Ἵσπερον δὲ μετεβλήθησαν μὲν αἱ περιστάσεις, (ἦτοι τὸ ἐδαφος τῆς ὀρχήστρας ἐγένετο λιθόστρωτον), ἀλλὰ διετηρήθη ἡ λέξις. Τὸ θέατρον ὅμως τῆς Ἐπιδαύρου δεικνύει ὅτι καὶ τὰ λίθινα ἐλληνικὰ θεάτρα, τὰ πρῶτα τοῦλάχιστον, δὲν εἶχον λιθόστρωτον τὸ τῆς ὀρχήστρας ἐδαφος. Οὕτω δὲ ἡ τελευταία αὕτη ἐρμηνεία τοῦ Wieseler περιττὴ καὶ ἀστήρικτος ἐξελέγχεται.

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἢ ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ ὀπῆ θὰ ὑπεδήλου ἴσως τὴν ἐσχάραν, διότι ἄλλως εἶνε ἀνεξήγητος. 1) Πέραν δὲ τοῦ κύκλου τούτου τῆς ὀρχήστρας, παραλλήλως τῇ ἐφαπτομένη αὐτοῦ, καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ ταύτης 0,38 ἐκτείνεται ἢ ἐκ λευκοῦ ἀσβεστολίθου βάσις τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου (Πίν. Β'), ἥτις, καμπτομένη ὀρθογωνίως κατὰ τὰ ἄκρα, σχηματίζει τὰ παρασκήνια (θικλ καὶ μνζο), ἐπανερχομένη δὲ εἰς τὴν προτέραν διεύθυνσιν ἀποτελεῖ τὸ κατώφλιον ἔνθεν καὶ ἔνθεν θυρῶν (εθ καὶ οπ), δι' ὧν συνεκοινώνει ἡ ὀρχήστρα καὶ αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου μετὰ τῆς σκηνῆς. Διὰ τῶν θυρῶν τούτων θὰ εἰσῆρχετο μάλιστα ὁ χορὸς ἐκ τῆς σκηνῆς, ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνήρχετο, εἰς τὴν ὀρχήστραν. Ἐχοσμεῖτο δὲ ὁ τοίχος τοῦ ὑποσκηνίου διὰ δεκαοκτῶ ἐν ὄλῳ ἡμικίωνων ἀπτικῶ ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ἐκ πορίνου λίθου πεπονημένων καὶ ἀμμοσκονία ἐπικεχρισμένων, ὧν ἡ διάμετρος 0,33. Σώζονται δὲ τινῶν εἰσέτι καὶ κατὰ χώραν κεῖνται αἱ βάσεις, ἕξ τὸν ἀριθμὸν, ὡσαύτως σώζονται καὶ αἱ βάσεις τῶν παραστάδων τῶν θυρῶν, (ἤτοι τῶν εθ καὶ οπ), ἔτι δὲ καὶ μέρος τῶν παραστάδων αὐτῶν· αἱ τελευταῖαι ὅμως αὗται φαίνεται ὅτι ἀνεκαινίσθησαν ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Εὐρέθησαν δὲ πλησίον τῶν βάσεων τῶν ἡμικίωνων καὶ ἰωνικὰ γεῖσα, ὧν δύο γωνιαῖα εἰς τὰς τῶν παρασκηνίων γωνίας ἀνήκοντα. Κιονόκρανα ὅμως καὶ ἕτερα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη δὲν εὐρέ-

1) Ἀποβλέπων τις εἰς τὴν ὀπῆν ταύτην ἤθελεν ἴσως νομίσει, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου λίθου ἔκειτο ἕτερος, ὅστις θὰ ἦτο μολύβδω συγκολλημένος· ἀλλ' οὔτε ἡ ὀπῆ ἔχει τοιοῦτον ἀνώμαλον σχῆμα, οἷον ἔχουσιν αἱ τῶν συγκολλημένων λίθων, οὔτε αὐτὰξ ὑπάρχει πρὸς ἔγχυσιν τοῦ μολύβδου, οὔτε ἀνάγκη ἦτο τῆς διὰ μολύβδου συγκολλήσεως, ἀφ' οὗ ὁ ἐπικείμενος λίθος δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε μέγας, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ νῦν ὑπάρχοντος.

θησαν, εἰμὴ μόνον ἐλάχιστον τεμάχιον ἔλικος, τὸ καλούμενον ὄμμα. Μεταξὺ δὲ τῆς προκειμένης ταύτης βάσεως τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τῆς τοῦ κύκλου περιφερείας εὐρέθη, ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους κείμενον, ἀγαλμα γυναικεῖον, ἡ Ὑγιεία, περὶ οὗ κατωτέρω. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων τὸ ὑποσκήνιον τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου ἐκοσμεῖτο δι' ἀγαλμάτων καὶ κιόνων ¹⁾, ἀποβλέποντες εἰς τὸν τόπον τῆς εὐρέσεως τοῦ ρηθέντος ἀγάλματος καὶ εἰς τοὺς ἡμικίονας, τοὺς τὸν τοῖχον τοῦ ὑποσκηνίου ἐπικοσμοῦντας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τοῦτο ἐκοσμεῖτο πιθανώτατα καὶ δι' ἀγαλμάτων, ἐν οἷς ἀνήκει τὸ εὑρεθέν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θὰ ἴσταντο ταῦτα πιθανῶς μεταξὺ τῶν ἡμικιόνων, ὡσπερ ἐν παραδείγματι αἱ μεταξὺ τῶν κιόνων Νηρηίδες, ἐν τῷ καλουμένῳ μνημείῳ τῶν Νηρηίδων ἐν Ξάνθῳ, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Falkener ἀνοικοδόμησιν αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῷ τετραγωνικῷ χώρῳ τῶν παρασκηνίων κεῖνται κατὰ χώραν τετραγωνικαὶ βάσεις ἀγαλμάτων, ὧν ἡ ἐν τῷ δυτικῷ παρασκηνίῳ (ὑψ. 0,65, πλ. 0,74, πχ. 0,63) ἔχει καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐλλειψοειδῶς ἐσκαμμένην (βάθ. 0,06, μ. 0,65, πλ. 0,50) πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἀγάλματος καὶ φέρει ἐν μιᾷ τῶν πλευρῶν ἀτέχνως κεχαραγμένον διακριτικὸν σημεῖον, οἷονεὶ ἀνεστραμμένον ἀρχαῖκόν θ. Τοῦτο δέ, καὶ μάλιστα ἡ μορφή αὐτῆς, ἐξογκουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ οὕτω παρεχούσης σχῆμα

¹⁾ Πολυδεύκης IV, 124· «τὸ δὲ ὑποσκήνιον κίοσι καὶ ἀγαματίοις κεκόσμητο πρὸς τὸ θέατρον τετραμμένοις, ὑπὸ τὸ λογεῖον κείμενον». Τοιαύτην ἐπικόσμησιν τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου, τοῦ τὸ λογεῖον ὑποβαστάζοντος, βλέπομεν καὶ ἐν ἀγγείοις (Wieseler's Theatergebäude IX, 15) καὶ μάλιστα ἐν τῷ διονυσιακῷ θεάτρῳ, οὐτινος ὅμως ὁ προκείμενος τοῖχος προέρχεται, καθ' ἃ γνωστὸν, ἐκ τῶν χρένων τοῦ Ἀδριανοῦ.

οίονει τετραγωνικῆς σπείρας, δεικνύει ὅτι προέρχεται ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἡ ἐν τῷ ἀνατολικῷ δὲ παρασκηνίῳ (ὑψ. 0,50, πλ. 0,73, πχ. 0,53) δὲν ἔχει τὴν ἐπιφάνειαν ἐσκαμμένην, διότι ἐπεστέφετο δι' ἐτέρας πλακῶς, ἐν ἧ ἴστατο τὸ ἀγάλμα. Ἐπειδὴ δ' ἔχει τὰς πλευρὰς ἀκατεργάστους, μάλιστα τὴν μίαν αὐτῶν, τὴν πρὸς τὸ οἰκοδόμημα τῆς σκηνῆς, φαίνεται ὅτι τὸ μὲν ἦσαν αὐταὶ ἀμμοκονία τὸ πάλαι ἐπικεχρισμέναι, τὸ δὲ καὶ ἐτέρα πλάξ προσέκειτο τῇ πρὸς τὴν σκηνὴν πλευρᾷ, καὶ οὕτω τὸ βάθρον εἶχε μείζονας διαστάσεις, μάλιστα κατὰ τὸ πάχος. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ἐπειδὴ πλησίον αὐτοῦ, εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου, εὐρέθη ἐνεπίγραφος πλάξ, ἐπιστέφουσα βάθρον φέρον ἀγάλμα τῆς Λιβίας, καὶ ἔχουσα ἐν τῇ κάτω αὐτῆς ἐπιφανείᾳ πλ. 0,76 καὶ πχ. 0,67, ἦτοι τὸ αὐτὸ περίπου πλάτος, ὅπερ καὶ τὸ προκείμενον βάθρον, μείζον δὲ πάχος, ἔπεται ὅτι ἡ πλάξ αὕτη ἐπέστεφε κατὰ μεγίστην πιθανότητα τὸ ῥηθὲν βάθρον, ὃ ἐστίν, ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος τῆς Λιβίας, ὅπερ τιμῆς ἐνεκεν ἀνήγειραν αὐτῇ ὁ δῆμος τῶν Ἐπιδαυρίων. Ἐμπροσθεν δὲ τῶν ἀγαλμάτων, ἦτοι ἐν ταῖς πλευραῖς ικ καὶ νξ, δὲν ὑπῆρχε τοῖχος, ὡς ἐκφαίνεται ἐκ τῶν σωζομένων βάσεων τῶν κιόνων, αἵτινες δὲν εἶνε ἡμίσεις ἀλλὰ κατὰ τὰ τρία τέταρτα πλήρεις, καὶ οὕτως ἦσαν ταῦτα ὁρατὰ τοῖς ἐν τῷ κοίλῳ θεαταῖς. Τοῖχος θὰ ὑπῆρχε ἴσως ὀπισθεν αὐτῶν, διότι ἄλλως καὶ τὸ ὑποσκηνιον δὲν θὰ ἦτο περικεκλεισμένον, καὶ δυσάρεστον συναίσθημα θὰ ἠσθάνετο ὁ θεατῆς, ἂν, διὰ τοῦ χώρου, τοῦ μεταξὺ τῶν πλαγίων μερῶν τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοίχων, ἐξστείνοντο τὰ βλέμματά του μέχρι τοῦ τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς. Οὕτως ἐσχηματίζετο ἐνταῦθα οἶονει ναῖσκος τις, ἐν ᾧ ἴσταντο τὰ προκείμενα ἀγάλματα.

Διὰ τοῦ τοίχου δὲ τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τοῦ ἐμπροσθεν τοίχου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, καὶ διὰ τῶν δύο κατὰ τὰ πλάγια τοίχων, ὧν ἕκαστος ἔχει μικρὰν θύραν, δι' ἧς συνεκοινωνεῖ τὸ ὑποσκήνιον πρὸς τὰς ἄνω ῥηθείσας θύρας εθ καὶ οπ καὶ διὰ τούτων πρὸς τὴν ὀρχήστραν, διὰ τῶν τοίχων, λέγω, τούτων περιορίζεται ὁ χώρος ω', (πλ. 4,24) ἦτοι τὸ ὑποσκήνιον. Ὑπεράνω δὲ τούτου ἦτον, ἐννοεῖται, τὸ λογεῖον τὸ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κοίλου ὑπὸ τοῦ περιγραφέντος τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου, τοῦ δι' ἡμικίωνων καὶ ἀγαλμάτων κεκοσμημένου, ὑποστηριζόμενον. Ὅπισθεν δὲ τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τοῦ ὑπὲρ αὐτὸ κειμένου λογείου ἀνυψοῦτο τὸ τῆς σκηνῆς οἰκοδόμημα (τὸ ηφχχ') οὗ τινος οἱ μέχρι ἡμίσεος περίπου μέτρου ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος σωζόμενοι τοῖχοι, οἱ κατὰ τὸ ἰσοδομικὸν σύστημα ὠκοδομημένοι, εἶνε κατὰ μέγα μέρος ῥωμαϊκῶν χρόνων ἔργον, καθ' ἃ φαίνεται, ἐνιαχοῦ δέ, ἦτοι κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν, μεσαιωνικῶν χρόνων κατασκευάσμα, ἅτε δι' ἀσβέστου, κεράμων καὶ ἐκτετοπισμένων τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος λίθων ὠκοδομημένος. Ἀλλὰ περὶ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου δὲν δύναμαι νὰ εἶπω τι σαφές καὶ ὠρισμένον, καθ' ὅσον, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ εἶπον, δὲν ἔσχον καιρὸν νὰ ἀνασκάψω αὐτό, ὅπερ οὕτω διατελεῖ πλήρες λίθων καὶ χωμάτων. Οἱ θεμέλιοι ὅμως τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος, οἱ μέχρι τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀνερχόμενοι, εἶνε ἀναμφισβητήτως ἐλληνικοί.

Ὁ πρόσθιος δὲ τοῖχος τοῦ οἰκοδομήματος τούτου (ὁ ηφ), ὁ τρεῖς δεικνύων θύρας, ὧν ἡ ἐν τῷ μέσῳ ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου τῆς ὀρχήστρας καὶ τὸν ἄξονα τοῦ θεάτρου, ἐκτείνεται ἐνθεν καὶ ἐνθεν (ηγ καὶ φυ) καὶ οὕτω συναντᾷ τὰς πύλας τῶν εἰσόδων τοῦ θεάτρου.

Διαιροῦνται δ' αἱ μεγαλοπρεπεῖς αὗται πύλαι, διὰ παραστάδος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατωφλίου κειμένης, εἰς δύο θύρας ἐκάστη (α καὶ β, σ καὶ τ). Καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς (α καὶ σ) εἰσέρχοντο οἱ θεαταὶ εἰς τὸ θέατρον, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας (β καὶ τ) ἀνήρχοντο οἱ ὑποκριταὶ καὶ ὁ χορὸς εἰς τὴν σκηνήν. Συμβαίνει δ' ἐνταῦθα παράδοξόν τι. Τοῖχοι δηλ. ἔνθεν καὶ ἔνθεν (εδ, πρ) συναντῶσιν ὡσαύτως τὸ κατώφλιον τῶν πυλῶν δὲν βαίνουσιν ὁμῶς παραλλήλως πρὸς τοὺς ἀπέναντι (πρὸς τοὺς ηγ καὶ φυ) ἀλλὰ συγκλίνουσι πρὸς αὐτοὺς, καὶ οὕτως, ἀντὶ νὰ συναντῶσι τὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κατωφλίου παραστάδα συναντῶσιν αὐτὸ τὸ κατώφλιον τῶν θυρῶν β καὶ τ. Ἐὰν δ' ἀνυψοῦντο ὑπὲρ τὰ κατώφλια, καταφανέστατον εἶνε ὅτι τότε θὰ ἔκλειον τὰς θύρας ταύτας ¹⁾. ὡς σήμερον ὁμῶς ἔχουσι, δὲν ἐξέχουσιν ὑπὲρ αὐτά· οὕτω δὲ ὑποθέτω ὅτι θὰ εἶχον καὶ ἀρχικῶς. Ἐκ τούτου δὲ φαίνεται, ὅτι ἐνταῦθα θὰ ὑπῆρχον πιθανῶς κλίμακες, αἵτινες ἤγον ἀμέσως εἰς τὰ παρασκήνια, καὶ οὕτως οἱ ρηθέντες τοῖχοι θὰ ἦσαν μέρος τοῦ κρηπιδώματος τῶν κλιμάκων τούτων· συγκλίνουσι δ' οὗτοι, ἵνα βαίνουσι παραλλήλως σχεδὸν πρὸς τὰ ἀναλήματα, ὃ ἐστίν, ἵνα αἱ εἰσοδοὶ τοῦ θεάτρου ἔχῃσι τὸ αὐτὸ πλάτος καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἔκτασιν. Τοιοῦτόν τι μόνον δύναμαι νὰ ὑποθέσω πρὸς ἐξήγησιν τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου.

Σώζονται δὲ τῶν προκειμένων πυλῶν αἱ βάσεις τῶν παραστάδων, αἵτινες εἶναι καὶ αὗται ἀττικοῦ ἰωνικοῦ ῥυθ-

1) Τοῦτο θὰ ἔπειθέ τινα νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι ὑποδομήθησαν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις, ὅτε οὐδεμία χρῆσις ἐγένετο πλέον τῶν θυρῶν β καὶ τ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐκλείσθησαν αὐταί· ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις αὕτη προσκρούει εἰς τὴν καλὴν τῶν τοίχων κατασκευὴν, ἧν οἱ λίθοι εἶνε μολύβδω συγκεκαλλημένοι.

μοῦ· ἐν τῇ ἀνατολικῇ μάλιστα σώζεται καὶ μέρος αὐτῶν τῶν παραστάδων, ἐνὸς ὡς ἔγγιστα μέτρου τὸ ὕψος. Εὐρέθησαν δὲ πλησίον αὐτῶν καὶ τὰ ὑπέρθυρα καὶ διπλᾶ γείσα, ἧτοι τὰ τὰς θύρας ταύτας ἐπιστέφοντα· ἀλλὰ περὶ τούτων πᾶς λόγος ἀνευ σχεδιογραφημάτων εἶνε περιττὸς καὶ μάταιος 1).

Πρὸς δυσμὰς δὲ τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, διὰ τῶν τοίχων χψ καὶ ψυ σχηματοῖται τὸ δωμάτιον φυψχ. Τοιοῦτον δὲ δωμάτιον, συμμετρίας ἕνεκα, ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη καὶ πρὸς ἀνατολάς· οὐδὲν ὅμως αὐτοῦ ἔχνος ἐδυνήθη νὰ ἀποκαλύψω, καὶ περ προσηκόντως τὸν χῶρον ἐκεῖνον ἐξερευνήσας. Ἐκ τούτου δὲ ἀναγκάζομαι νὰ ὑποθέσω, ὅτι οἱ τοῖχοι οὗτοι προσετέθησαν ἴσως ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, ὅτι ἀνάγκη ἦτο ἐνὸς ἔτι δωματίου. Πρὸς ἐξ-ακρίθωσιν ὅμως καὶ βεβαίωσιν τούτου ἔπρεπε νὰ ἀνασκαφῆ ὀλοσχερῶς καὶ τὸ δωμάτιον τοῦτο, ὅπερ ὡσαύτως διατελεῖ πλήρες χωμάτων καὶ λίθων.

Τοσαῦτα περὶ τῶν τῆς σκηνῆς οἰκοδομημάτων, ὧν πολλὰ ἀσαφῆ καὶ ἀβέβαια ἕνεκα τῆς μὴ ἀποκαλύψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῶν. Πρὶν ἢ καταπαύσω ὅμως τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, παρατηρῶ ὅτι τὰ σωζόμενα λείψανα δεικνύουσι τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς σχέδιον, ὅτι δηλ. τοῦτο δὲν μετεβλήθη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Ναὶ μὲν ἐν τοῖς παρασκηνίοις κεῖνται κατὰ χώραν ῥωμαϊκαὶ βάσεις ἀγαλμάτων, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι μετεβλήθη τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, διότι ὁ στερεοβάτης τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηνίου καὶ τῶν παρασκηνίων, καὶ πρὸς τούτοις τὰ κατώ-

1) Ἐνταῦθα εὐρέθησαν παραλλήλως πρὸς τὰ ἀναλήματα κατακείμεναι καὶ πλάκῆς τινες, ἔχουσαι σχῆμα οἰοῦντι δεδεμένου βιβλίου καὶ οὔσαι τὸ πάλαι μολύβδω συγκεκολλημέναι. Ὑποθέτω δ' ὅτι αὗται ἔκεινται ἐπὶ τῶν ἀναλημάτων, ἧτοι ἐπέστεφον αὐτά.

φλοια τῶν θυρῶν, εἶνε βεβαίως ἐλληνικῶν χρόνων καὶ ἐν καταδήλω διατελοῦσι συναφείᾳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς ὀρχήστρας. Οἱ Ἐπιδαύριοι θέλοντες νὰ παράσχωσιν ἰδιαιτέραν τιμὴν εἰς τοὺς εὐεργέτας τοῦ ἱεροῦ ῥωμαίους, ἢ καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, κάλλιστα ἐδύναντο τὰ ἀρχικὰ ἀγάλματα, τὰ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου, νὰ ἀντικαταστήσωσιν ἐν ὑστερωτέροις χρόνοις δι' ἑτέρων. Τοῦτο δὲν πρέπει καθόλου νὰ μᾶς ἐκπλήττη, ἀναλογιζομένους ὅτι καὶ ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους ἴστατο ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐπὶ ῥωμαϊκῆς βάσεως. Οὐδὲν δὲ δεικνύουσι πρὸς τούτοις καὶ οἱ ὑπὲρ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος ἐξυψούμενοι τοῖχοι τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, οἱ προερχόμενοι πιθανώτατα ἐκ ῥωμαϊκῶν χρόνων, διότι οἱ τελευταῖοι δόμοι, οἱ θεμέλιοι λίθοι, εἶνε ἐλληνικοί. Ἐὰν ἐγένετο μεταβολή τις ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, πρῶτον μὲν ἔπρεπε νὰ πλησιάσῃ ἡ σκηνὴ μᾶλλον πρὸς τὸ κοῖλον καὶ νὰ μὴ ἀφίσταται πλειότερον μάλιστα, ἢ ὅσον ἀφίσταται ἀπὸ τοῦ κοίλου, κατὰ Βιτρούβιον, ἡ σκηνὴ τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου, δεύτερον δὲ ἔπρεπε τὸ λογεῖον νὰ γείνη ταπεινώτερον. Καὶ ναὶ μὲν δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀφοῦ ἐκοσμεῖτο δι' ἡμικίωνων, οὐδέποτε ἐδύνατο νὰ εἶνε τοσοῦτον ταπεινόν, ὅσον τὸ ῥωμαϊκὸν λογεῖον, ἧτοι 5 π', θὰ εἶχε δὲ πάντως τὸ ὕψος τοῦ ἐλληνικοῦ λογεῖου, ἧτοι 10—12 π.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου, ὅπερ ὁ Πausanias ἐξελάμβανεν ὡς τὸ μέγιστον τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων μετὰ τὸ τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ὡς τὸ διαπρεπέστατον τῶν θεάτρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου διὰ τὴν ἀρμονίαν καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ.

Ἄν τὸ προκείμενον θέατρον εἶνε ὄντως τὸ δεύτερον τῶν ἑλληνικῶν θεάτρων κατὰ τὸ μέγεθος, δὲν δυνάμεθα ἐντελῶς νὰ ἐξακριβώσωμεν, διότι τὰ λοιπὰ μεγάλα τῆς Ἑλλάδος θέατρα εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος κατεστραμμένα καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν εἰδήσεις τῶν ἀρχαιολόγων τὸ μὲν δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἀκριβεῖς, τὸ δὲ ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλας. Κατὰ τὸν Κούρτιον (Curtius Pelop. I, 214) τὸ μέγιστον τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων εἶνε τὸ τῆς Μεγαλοπόλεως, δεύτερον κατὰ τὸ μέγεθος εἶνε τὸ διονυσιακὸν θέατρον (Pelop. II, 221) καὶ τρίτον τὸ ἐν Σπάρτῃ· ἐν ᾧ ὁ αὐτὸς, λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ ἡμετέρου θεάτρου, λέγει (Pelop. II, 422) ὅτι τοῦτο ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ἦτο κατώτερον μόνον τοῦ τῆς Μεγαλοπόλεως, ἀποβλέπων προφανῶς εἰς τὴν τοῦ Πausανίου μαρτυρίαν. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, μαθηματικὴν ἀκρίθειαν παρὰ τοῦ Πausανίου δὲν δικαιοῦμεθα νὰ ἀπαιτῶμεν, τὸ προκείμενον δὲ θέατρον εἶνε τῶντι μέγα καὶ ἐδύναντο νὰ εὐρίσκωσιν ἐν αὐτῷ ἀνέτως θέσιν οἱ πολυπληθεῖς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ξένοι, οἱ κατ' ἔτος ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς γῆς εἰς τὸ ἱερὸν συνηχόμενοι. Ὡκοδομήθη δὲ καὶ τοσοῦτον μέγα καὶ μεγαλοπρεπὲς ἀνεγέρθη οὐχὶ διὰ τοὺς ἐγχωρίους ἀλλὰ διὰ τοὺς ξένους τούτους, ἐξ ὧν ἱκανὰ ἀργύρια εἰσέπραττον οἱ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἱερεῖς, οἱ τὰ τῆς περιουσίας τοῦ ναοῦ ἐπιτετραμμένοι.

Τὴν καλλιτεχνικὴν δὲ τοῦ θεάτρου ἀξίαν ἀριστα διέγνω καὶ ἐξέφρασεν ὁ Πausανίας, διότι τὴν ἀρμονίαν καὶ τὸ κάλλος, δι' ὧν ὑπερτέρει ἀπάντων τῶν ἀρχαίων θεάτρων, ἐναργῶς βλέπομεν καὶ θαυμάζομεν σήμερον ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ τούναντίον στερεῖται ἐντελῶς τοῦ κόσμου, ἦτοι τῆς πολυτελείας, δι' ἧς διεκρίνοντο οὐ μόνον τὰ θέατρα ἀλλ' ἅπαντα ἐν γένει τὰ τῶν ῥωμαίων οἰκοδομήματα, μεγίστην

ἀντίθεσιν ἀποτελοῦντα πρὸς τὰ ἀπλᾶ καὶ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα τῶν Ἑλλήνων. Οὕτως ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ Πολύκλειτος παρήγαγεν ἐν τῷ περιγραφέντι θεάτρῳ, ὅ,τι ὁ Ἴκτινος ἐν τῷ Παρθενῶνι. Οἰκοδόμημα δὲ τοσοῦτον ἐπιφανὲς μεγάλως θὰ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ διατάξεως τῶν μετ'αὐτὸ οἰκοδομηθέντων ἐν Ἑλλάδι καὶ μάλιστα ἐν Πελοποννήσῳ θεάτρων. Ἀπόδειξις τούτου ἔστω τὸ θέατρον τῆς Αἰγίνης, ὅπερ ἦτο, κατὰ Πausανίαν (II, 29, 11) «θεὸς ἄξιον, κατὰ τὸ Ἐπιδαυρίων μάλιστα μέγεθος καὶ ἐργασίαν τὴν λοιπὴν».

Τοσαῦτα περὶ τοῦ ὑπ' ἐξέτασιν θεάτρου· νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν γενομένων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων.

Ε'.

Αἱ ἐν τῷ περιγραφέντι θεάτρῳ γενόμεναι ἀνασκαφαί, πλὴν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, ἔφερον εἰς φῶς καὶ πολλὰ εὐρήματα, τὰ ἐξῆς :

1. Ἄγαλμα τῆς Ὑγιείας (;)

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο εὐρέθη τῇ 12ῃ Ἰουνίου καὶ εἶνε τὸ ἐπισημότατον τῶν γενομένων εὐρημάτων. Τὴν ἐπιούσαν δὲ τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἔγραψα ἐκτενῆ πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν ἐκθεσιν, ἐν ἣ, δημοσιευθεῖση ἐν τῷ Ἀθηναίῳ (τόμ. I' σελ. 59—67), περιγράφων καὶ ἐξετάζων αὐτὸ ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν, συνεπέρανον ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ε' π. X. ἑκατονταετηρίδος καὶ εἶνε ἔργον τῶν νεανικῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου, ἢ τοῦλάχιστον ἐποιήθη κατὰ σχεδιογράφημα αὐτοῦ. Ἐξῆγον δὲ τοιαῦτα συμπεράσματα

ὀρμώμενος τὸ μὲν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, τὸ δὲ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἐν τῷ ἀνασκαπτομένῳ τότε θεάτρῳ δὲν ἔγεινε μεταβολή τις ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις, διότι τοιοῦτόν τι δὲν ἐδείκνυεν οὐ μόνον τὸ κοῖλον ἀλλ' οὐδ' ἡ ὀρχήστρα οὐδ' αὐτὸς ὁ στερεοβάτης τοῦ τοίχου τοῦ ὑποσκηηνίου· ἢ ἐπὶ τὰ πρόσω ὅμως πορεία τῶν ἐργασιῶν, ἰδίως ἡ ἀποκάλυψις τῶν οἰκοδομημάτων τῆς σκηνῆς, κατέδειξεν, ὡς ἐν τῷ γ' κεφαλαίῳ ἐλέχθη, ὅτι ἐτηρήθη μὲν τὸ ἀρχικὸν τῆς σκηνῆς σχέδιον, ἐγένετο ὅμως ἀνοικοδόμησις καὶ μεταβολή τις ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς χρόνοις. Ὁ τελευταῖος ἄρα λόγος, ὁ εἰς τοιαύτην ἐρμηνείαν ὠθήσας με, κατέπεσε, καὶ ὑπελείφθη μόνον ὁ πρῶτος· ἀλλὰ καὶ οὕτω πέπεισμαι, ὅτι ἢ περὶ τοῦ τεχνίτου καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγάλματος ἰσχυρισμὸς μου δὲν καταπίπτουσιν, εἰμὴ μόνον, ὡς καὶ τότε ἐν τῇ ἐκθέσει μου ἔλεγον, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ προκείμενον ἄγαλμα εἶνε ἀρχαῖον. Καὶ γινώσκω καλῶς ὅτι καὶ λόγους θὰ εὔρη τις πρὸς ἰσχυρισμὸν τούτου, οἷον τὸν ἐνιαχοῦ πολλὸν τοῦ ἔργου ἀρχαϊσμόν, τὸ βαρὺ τῆς ὄλης μορφῆς καὶ ἄλλα τινά, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι οὗτοι δὲν εἶνε ἀρκετοί. Οὕτως ἀρκούμενος εἰς ὅσα ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐκθέσει μου εἶπον περὶ τούτου ἀναδημοσιεύω αὐτὰ ἐνταῦθα.

«Τὸ εὔρεθὲν ἄγαλμα εἶνε γυναικεία μορφή φυσικοῦ μεγέθους, ἣτις ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους εἰς βάθος 70 περίπου ἑκατοστῶν, ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ὀρχήστρας καὶ τῆς σκηνῆς χώρῳ, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τοῦ θεάτρου μέρος, τρία περίπου μέτρα βορειοδυτικῶς τοῦ μέρους, ἐνθα ἔκειτο τὸ πρὸ μηνὸς εὔρεθὲν ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐλλείπουσι δ' αὐτῇ ἡ κεφαλή, ἀπὸ τοῦ μέσου περίπου τοῦ λαιμοῦ, αἱ ἄκραι χεῖρες ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ πήχεως καὶ οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀριστεροῦ ποδός. Ἄλλως

κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ ἄγαλμα εἶναι ἀρτιμελές καὶ διατηρεῖται ἐν ὀπωσοῦν καλῇ καταστάσει, ἰδίως τὰ ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ πέραν τῆς ὀρχήστρας βαίοντος λιθίνου κύκλου, κείμενα ὀπίσθια αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ ἡ λειότης καὶ ἡ λευκότης τοῦ μαρμάρου σώζεται. Ἡ ἐμπροσθεν ὁμως ἐπιφάνεια, ἐκτεθειμένη οὔσα εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῆς ὑγρασίας μέχρι τῆς βαθμιαίας τοῦ ἀγάλματος ἐπιχώσεως, ἀπετρίβη πολλαχοῦ καὶ ἀπώλεσε τὸ τε χρῶμα καὶ τὴν λειότητα τοῦ μαρμάρου· ἐπιχωθεῖσα δὲ ἔπαθε περίεργον πάθημα. Τὸ ἡνίον δηλ. τοῦ γεωργοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἢ μᾶλλον ἐπὶ αἰῶνας, διασχίζον τὸ ἐδάφος ἐνεχάραξεν ἐπ' αὐτῆς διαφόρους γραμμὰς ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀπέκοψε τὰ ἄκρα τῶν πτυχῶν. Τοιοῦτον τι ἔπαθε καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν τοῖς ὀπισθίοις αὐτοῦ (διότι οὗτος ἔκειτο πρηνῆς) καὶ πλάξ ἰωνικοῦ γείσου ἐκ τῆς σκηνῆς, πλησίον τοῦ ἀγάλματος κειμένη. Ἐν τούτοις ἡ πολλαπλῆ αὕτη φθορὰ δὲν παραμορφώνει τὸ ἔργον οὐδὲ καθίστησι δυσδιάκριτον τὸ κάλλος καὶ τὴν πεγαλοπρέπειαν αὐτοῦ. Ἐχει δὲ ὕψος ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι τοῦ σωζομένου μέρους τοῦ λαιμοῦ 1, 54 καὶ εἶνε πεπονημένον ἐκ μαρμάρου πεντελησίου.

» Κατέπεσε δὲ τὸ προκείμενον ἄγαλμα καθ' ὃν χρόνον οὐδεμία ἐπιχώσις εἶχε γείνει ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ, διότι ἔκειτο ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους καὶ ἤπτετο τῆς λιθίνης περιφερείας τοῦ τὴν κυρίως ὀρχήστραν ἀποτελοῦντος κύκλου¹⁾. Οὕτω δὲ ἐπιχωθὲν ἐνωρὶς κατέστη ἀφανὲς καὶ δὲν κατεστράφη ὑπὸ τῶν παρὰ τὸ ἀνατολικὸν παρασκήνιον κατασκευσάντων, κατὰ τοὺς τουρκικοὺς πιθανώτατα χρόνους, κάμινον πρὸς παραγωγήν ἀσβέστου. Δὲν μετηνέχθη ἄρα ἄλλοθεν ποθεν, ἀλλ' ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως αὐ-

¹⁾ Περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἴδε καὶ σελ. 23.

τοῦ δεικνύει ὅτι θὰ ἐχρησίμευε πρὸς κόσμον τοῦ θεάτρου, ἴσως τοῦ ὑποσκηνίου, ὅπερ, καθ' ἃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδέδοται, ἐχοσμεῖτο δι' ἀγαλμάτων καὶ κιόνων. Καὶ ὄντως· αἱ ἐνταῦθα ἐργασίαι ἀπέδειξαν ὅτι ὁ ἔμπροσθεν τοῦ κύκλου τῆς ὀρχήστρας τοῖχος τοῦ ὑποσκηνίου, ὅστις θὰ ἦτο λίαν ὑψηλός, ἐχοσμεῖτο δι' ἡμικιόνων. Ἄλλ' εἴτε ἐνταῦθα ἔκειτο, εἴτε ἀλλαχοῦ, βέβαιον εἶνε, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἐκόσμηι τὸ θέατρον, ὅπερ σπουδαιότατον πρὸς τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ Ἄλλως καὶ βάσεις ἀγαλμάτων εὐρέθησαν κατὰ χῶραν κείμεναι, ὧν μία τοῦλάχιστον εἶνε ἀναμφισβητήτως τοιαύτη.

»Δὲν εἶνε δὲ τοῦτο οὐδεμία τῶν γνωστῶν ἡμῖν μεγάλων θεῶν καὶ ἐν γένει οὐδεμία γνωστὴ παράστασις· ἀφ' οὔ δὲ ἐκόσμηι τὸ θέατρον τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θὰ εἰκονίζει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν σύζυγον ἢ θυγατέρα αὐτοῦ, τούτέστι τὴν Ἡπιόνην ἢ τὴν Ὑγιείαν. Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς πρώτης μαρτυρεῖ ἡ ἰδιαιτέρα τιμὴ, ἧς ἀπήλαυεν αὕτη ἐνταῦθα, διότι ἐν τῷ ἱερῷ ὑπῆρχεν ἄγαλμα Ἡπιόνης καὶ ἕτερον τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου, ὑπὲρ δὲ τῆς δευτέρας ἢ σὺν τῷ Ἀσκληπιῷ ἀποδιδομένη αὐτῇ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λατρεία καὶ ἡ παρθενικὴ μᾶλλον τοῦ ἀγάλματος μορφή. Τὸ τελευταῖον τοῦτο φαίνεται μοι πιθανώτερον.

»Παρίσταται δὲ ἡ θεὰ ἐν ἀπολύτῳ ἡρεμίᾳ καὶ ἴσταται στηριζομένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς καὶ ἔχουσα τὸν δεξιὸν ὀλίγον τι πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραμμένον. Ἄλλως ἀμφότεροι οἱ πόδες δὲν προεξέχουσιν ἀλλήλων, ἀλλὰ κεῖνται σχεδὸν ἐν τῇ αὐτῇ γραμμῇ, ἐφ' ὅσον εἶνε εὐκόλον νὰ διακρίνη τις, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν δακτύλων τοῦ ἀριστεροῦ. Φέρει δὲ παχέα σανδάλια (πλ. 0,04), δι' ὧν εἶνε προσκεκολλημένη μικρᾷ τετραγωνικῇ βάσει, μὴ προεξεχούση καθόλου τῆς τοῦ χιτῶνος περιφερείας καὶ ἐχούση μ. 0,45

πλ. 0,26 καὶ πχ. 0,06, καὶ πλούσιον ἱματισμὸν συνιστάμενον εἰς ποδῆρη χειριδωτὸν χιτῶνα μετὰ διπλοῖδος καὶ ἱμάτιον.

» Ὁ χιτῶν βαίνει κατὰ μῆκος τοῦ σώματος ἡρέμα καταπίπτων ἐπὶ τῶν ποδῶν, ζωννύμενος δὲ περὶ τὴν ὀσφὺν κολποῦται κατερχόμενος μέχρις ὀλίγῳ ἄνω τοῦ γόνατος, ὠραίας σχηματίζων ἐνταῦθα ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν τοῦ σώματος πτυχάς· ὑπὲρ τὸν κόλπον δὲ καταπίπτει ἡ διπλοῖς, ἐπικαλύπτουσα τὸ ἀνώτερον τοῦ σώματος μέρος καὶ καταλείπουσα γυμνὸν τὸ ὑπὲρ τοὺς μαστοὺς μέρος τοῦ στήθους. Τὸ ὑπὲρ τὸν κόλπον δὲ μέχρι τῶν ποδῶν καταπίπτον μέρος τοῦ χιτῶνος σχηματίζει παραλλήλους καὶ βαθείας, ἐπίπεδον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐπιφάνειαν ἐχούσας πτυχάς, ἀναμιμνησκούσας ἡμᾶς ἀρχαῖκὰ ἔργα καὶ μάλιστα τὴν ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἴπποδάμειαν. Ἡ ἐκ τούτου ὅμως προερχομένη μονοτονία αἴρεται διὰ τοῦ μικρὸν κεκαμμένου κατὰ τὸ γόνυ δεξιοῦ ποδὸς καὶ τῶν ἐνταῦθα σχηματιζομένων λεπτῶν πτυχῶν. Ἰδίως χαρακτηριστικωτάτη εἶνε πτυχὴ κατερχομένη ἀπὸ τοῦ μέσου ἀκριβῶς τοῦ γόνατος ἐπὶ τοῦ μεταταρσίου, ἔνθα ἐλκομένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους συνθλάται καὶ καταπίπτει. Τοιαύτη δὲ πτυχὴ, πρωτοφανῆς ἐφ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι ἐν τοῖς γνωστοῖς μοι ἔργοις τῆς τέχνης, φαίνεται ὅτι ἐσχηματίζετο καὶ ἐν τῇ Ἴπποδρομείᾳ.

» Τὸ ἱμάτιον δὲ συνεπτυγμένον κατὰ τὸ μέσον περίπου καλύπτει τὸ ὀπισθεν ἀνώτερον τοῦ σώματος μέρος, καὶ εἶνε ἐρριμένον ἐπὶ τῶν ὤμων κατερχόμενον οὕτω κατὰ τὰ πλάγια τοῦ σώματος καὶ ἐπικαλύπτον τοὺς βραχίονας μέχρι τοῦ μέσου τοῦ πήχεως, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καταπίπτουσιν αἱ εὐρεῖς τοῦ χιτῶνος χειρίδες, βαθείας καὶ μεγάλας σχηματίζουσαι ὑπ' αὐτὸν πτυχάς. Εἶνε δὲ αἱ χειρίδες ἠνωμέναι τῇ διπλοῖδι, ἥτοι ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ αὐτοῦ

ὕφασματος, ὥσπερ κατὰ τινα τρόπον ἐν τῇ καλουμένῃ Ἑσπερίδι τῆς ὀλυμπιακῆς μετόπης τοῦ Ἄτλαντος. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ὑπὸ τὸν πῆχυν πτυχῶν τῆς χειρίδος ὑπάρχει ὁμοιότης τις πρὸς τὴν καλουμένην Πρόκνην τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πρὸς τινὰς τῶν κορῶν τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Πρὸς τὰς τελευταίας μάλιστα ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐπίθεσιν τοῦ ἱματίου. Ἐπιτιθέμενον δὲ τοῦτο ἐνταῦθα σχηματίζει ὠραίας καὶ φυσικωτάτας κατὰ τοὺς βραχίονας πτυχάς, μεθ' ἱκανῆς ἐλευθερίας πεποιημέας, ἐν ᾧ ὄπισθεν ἄπτεται ἐντελῶς τοῦ σώματος καὶ σχηματίζον ὑπὸ τὸν αὐχένα ἐξ χαρακτηριστικωτάτας μηνοειδεῖς πτυχάς κατέρχεται κατὰ μῆκος τοῦ σώματος μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ χιτῶνος· τὰ κράσπεδα δ' αὐτοῦ, ἀφειμένα πλέον, διπλοῦνται ἐκατέρωθεν ἐπαλλήλους σχηματίζοντα πτυχάς, τοιαύτας, οἷας βλέπομεν ἐν πολλοῖς ἀρχαίκοις ἔργοις καὶ δὴ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν ὀλυμπιακῶν ἀετωμάτων, οἷον ἐν τῷ καλουμένῳ Ἀπόλλωνι τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος, ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου καταπίπτοντι ἱματίῳ αὐτοῦ, ἐν τῇ Στερόπη ὑπὸ τὸν δεξιὸν πῆχυν, καὶ ἀλλαχοῦ. Εἶνε δὲ τὰ ὀπίσθια τοῦ ἀγάλματος μετὰ μεγίστης τέχνης ἐξεργασθέντα, ὥστε ἀπορεῖ τις τῇ ἀληθείᾳ πότερον νὰ θαυμάσῃ, τὴν ἐμπροσθίαν ἢ τὴν ὀπισθίαν αὐτοῦ μορφήν.

»Αἱ χεῖρες δὲ κάμπτονται κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἀμβλεῖαν ἀποτελοῦσαι γωνίαν, καὶ θὰ ἐκράτουν ἴσως ὄφιν καὶ δοχεῖον ἢ τι παραπλήσιον. Καὶ δοχεῖον μὲν θὰ ἐκράτει ἡ ἀριστερά, ἥτις ὡς ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐτῆς διαπλάσεως φαίνεται, ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω, ὄφιν δὲ ἢ πρὸς τὰ πλάγια ἐστραμμένη δεξιά· οὕτω δὲ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐν τοῖς γνωστοῖς ἐκείνοις σπαρτιατικοῖς ἐπιταφίοις ἀναγλύφοις, ἐν οἷς ὁ θανὼν ἥρως κρατεῖ ἐν μὲν τῇ μιᾷ χειρὶ κἀνθαρὸν ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ ὄφιν,

ὅστις ὀρμᾶ ἵνα γευθῆ τοῦ ἐν τῷ δοχείῳ περιεχομένου. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ταῦτα πάντα στηρίζονται ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πιθανῆς ὑποθέσεως, ὅτι τὸ προκείμενον ἄγαλμα εἰκονίζει τὴν Ὑγιείαν.

Ἡ κόμη δὲ θὰ ἀπετέλει κόρυμβον, διότι οὐδὲν ἴχνος αὐτῆς σώζεται κατὰ τὰ νῶτα τῆς θεᾶς. Τοιαύτη εἶνε ἢ ἐν γένει τοῦ ἔργου μορφή, ἣτις ἀναπολεῖ ἡμῖν πρὸς τούτους τὰς Καρυάτιδας καὶ τὴν ἐν Μονάχῳ Εἰρήνην.

»Τὸ μᾶλλον χαρακτηρίζον τὸ ὑπ' ἐξέτασιν ἔργον ἡμῶν εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἡρεμία καὶ ἡ ἱερατικὴ οὕτως εἰπεῖν μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο παρέστησεν αὐτὸ ὁ τεχνίτης ἐν τῇ περιγραφείσῃ στάσει, ἣτις δὲν εἶνε τυχαία τις ἀλλὰ μεμελετημένη καὶ ἐκλελεγμένη. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἡρεμίας ταύτης εἶνε ὅτι ἅπαντα τὰ τῆς μορφῆς συστατικὰ ἔλκονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους καὶ ἄπτονται ἀλλήλων. Σάρξ, χιτῶν, διπλοῖς, ἱμάτιον, χεῖρες, ταῦτα πάντα εὐρίσκονται ἐν ἐπαφῇ καὶ ἀποτελοῦσι μίαν μάζαν, καὶ ὅμως οὐδὲν τὸ παραβλάπτει τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἕκαστον ἔχει τὴν φυσικὴν αὐτοῦ διαμόρφωσιν. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται ἡ ἄρμονία τῶν καθέκαστα πρὸς τὸ ὅλον, ἣτις πείθει ἡμᾶς ὅτι τὸ ἔργον εἶνε προῖόν τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

»Τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην θέλοντες σαφέστερον νὰ ὀρίσωμεν παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶνε κενοφανὲς καὶ ἀποτελεῖ μεγάλην ἀντίθεσιν πρὸς τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἔργα τῆς πρώτης ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς ἢ κάλλιον εἰπεῖν τῆς ἀττικῆς τέχνης, διότι μόνον ταύτην γνωρίζομεν ἱκανῶς. Τὸ ἡμέτερον εὑρημα ὡς ἐκ τῆς στασεως καὶ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτοῦ ἔχει τι τὸ βαρὺ καὶ στερεῖται ἐντελῶς τῆς διακρινούσης τὰ ἀττικὰ ἔργα χάριτος, ἀντικαθιστῶν αὐτὴν δι' ἄκρας αὐστηρότητος. Ὁ τεχνίτης ἄρα αὐτοῦ ζητητέος οὐχὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ

τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ, ἐν Πελοποννήσῳ. Ἐπειδὴ δὲ σὺν τοῖς γνωρίσμασιν ἔργων τῆς ὑψίστης ἀκμῆς τῆς τέχνης ἔχει καὶ πολὺ τὸ ἀρχαϊκὸν, δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εἶνε νεώτερον τῶν χρόνων τοῦ Πολυκλείτου. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, ὥσπερ, ἐν παραδείγματι, ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς ἀρχιτέκτων Σκόπας, ἡ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐποίησαν καὶ τὰ πλαστικὰ ἔργα τῶν ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ τούτου, οὕτως ἀναμφίβολον εἶνε ὅτι ὁ τοῦ θεάτρου ἀρχιτέκτων Πολύκλειτος, ὁ κατ' ἐξοχὴν γλύπτης, αὐτὸς οὗτος ἐποίησεν, ἢ τοῦλάχιστον ἐσχεδιογράφησε, καὶ τὰ ἐπικοσμούντα τὸ οἰκοδόμημα ἀγάλματα, ἐξ ὧν τὸ ἡμέτερον εὕρημα ¹⁾. Ἄλλως ἀπόλυτος ἡρεμία, μεγαλοπρεπῆς παράστασις, ἀρμονία καὶ συμμετρία ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν συστατικῶν τῆς μορφῆς μερῶν, πάντα ταῦτα τὰ κατὰ τοὺς ἀρχαίους γνωρίσματα τῶν ἔργων τοῦ Πολυκλείτου, διακρίνουσι τὸ ἡμέτερον εὕρημα· διαπρεπέστατα δὲ βλέπομεν μάλιστα ἐν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸ τετραγωνικὸν σχῆμα τάσιν τοῦ τεχνίτου, ἧτοι τὸ *quadratum* ἐκεῖνο τοῦ Πλινίου οὐχί, ἐννοεῖται, κατὰ λέξιν ἀλλ' ὡς πρέπει νὰ ἐννοῶμεν αὐτό. Ἐκ τῆς ἐλλείψεως δὲ τῆς κεφαλῆς δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ παραβάλωμεν αὐτὸ πρὸς ἕτερα ἔργα δεικνύοντα ἡμῖν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας τοῦ Πολυκλείτου. Ὁ πολὺς ὅμως ἀρχαϊσμός τοῦ ἔργου, ὅστις εἶνε μάλιστα καταφανῆς ἐν ταῖς ὑπὸ τὸν κόλπον πτυχαῖς τοῦ χιτῶνος, πείθει ἡμᾶς ὅτι ὁ Πολύκλειτος ἐποίησεν αὐτὸ πρὸ τῆς ὑψίστης ἀκμῆς καὶ τελειοποιήσεως αὐτοῦ, ἧτοι ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ. Ἐκ τῶν δύο μεγάλων μαθητῶν τοῦ Ἀγελάδα, μόνος ὁ Φειδίας ἐδύνατο νὰ ἀπαλλάξῃ ταχέως

¹⁾ Ὅτε ἔγραφον ταῦτα ὑπέθετον ὅτι δὲν εἶχε γείνει μεταβολὴ τις ἐν ὑπερωτέροις χρόνοις.

τὴν τέχνην παντὸς ἀρχαϊσμοῦ· ὁ Πολύκλειτος ὁμῶς, ὁ Πελοποννήσιος Πολύκλειτος, ἔπρεπε νὰ μένη ὀλίγον πιστὸς τῇ παραδόσει καὶ τῷ διδασκάλῳ του. Οὕτω τὸ ἡμέτερον εὕρημα ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ Ἀγελάδα εἰς τὸν μέγαν Πολύκλειτον, τὸν ποιητὴν τῆς Ἥρας καὶ τοῦ δορυφόρου, καὶ ἔχει τοιαύτην τινὰ πρὸς ἀμφοτέρους σχέσιν, οἷαν ἔχουσιν αἱ πρῶται **Madonna** τοῦ Παφαῆλ πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ **Perugino** καὶ πρὸς τὸν ἐπιφανῆ καλλιτέχνην τοῦ Βατικανοῦ.

»Καὶ ὁ τόπος ἄρα τῆς εὐρέσεως τοῦ προκειμένου ἀγάλματος καὶ αἱ περιστάσεις ἐν αἷς τοῦτο εὐρέθη καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ Πολυκλείτου, τῶν νεανικῶν πιθανώτατα χρόνων αὐτοῦ. Ἵνα δὲ ἀναγνωρίσωμεν ἀκριβῶς τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ ἔργου ἀξίαν δέον νὰ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς τὸν σκοπὸν ὃν ἐξεπλήρου καὶ εἰς τὸν τόπον ἔνθα τοῦτο ἴστατο.

»Ἀνωτέρω κατεδείχθη ὅτι τὸ ὑπ' ἐξέτασιν εὕρημα θὰ ἐκόσμει πάντως τὸ θέατρον· ἦτο ἄρα ἔργον ὑποτελὲς τῇ ἀρχιτεκτονικῇ. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται ἢ ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῇ, οὕτως εἰπεῖν, μορφή αὐτοῦ, καὶ ἰδίως αἱ ὑπὸ τὸν κόλπον τοῦ χιτῶνος πτυχαί, ὧν αἱ μὲν εἶνε οἰονεὶ βραβδώσεις κιόνων αἱ δὲ τετραγωνικοὶ κανόνες. Ἐὰν δὲ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἄγαλμα ἴστατο μεταξὺ τῶν ἡμικιόνων τοῦ ὑποσκηνίου, ἐξηγεῖται κάλλιστα τὸ ἄλλως παράδοξον φαινόμενον ὅτι τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ δὲν ἔχουσι τὴν τελείαν φυσικὴν κυρτότητα ἀλλ' εἶνε κατὰ τι ἐπίπεδα. Ἐνταῦθα δὲ ἡ ἀλλαγὴ που κείμενον τὸ ἔργον, ἴστατο ὅπως δῆποτε μακρὰν τοῦ θεατοῦ· ὅταν δὲ τις θεᾷται αὐτὸ μακρόθεν ἐκπλήσσεται τῇ ἀληθείᾳ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτοῦ. Ὁ πλούσιος ἱματισμὸς καὶ αἱ εὐρεῖαι

καὶ μεγάλαι πτυχαὶ παράγουσιν ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν φωτὸς καὶ σκιάς καὶ ἐπιβάλλουσι σφόδρα τῷ θεατῇ.

»Τοιαῦτα περὶ τοῦ νέου ἡμῶν εὐρήμτος, ἐν ᾧ πέπεισμαι ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἐκτῆσατο πολύτιμον κτῆμα. Νομίζω δὲ ὅτι διὰ τῶν λεχθέντων τίθεται ἡ ἀσφαλεστάτη βάσις πρὸς ὀρθὴν τοῦ ἀγάλματος ἐρμηνείαν. Τότε δὲ μόνον αἴρονται οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι, ἐὰν καταδειχθῇ ὅτι τὸ ἔργον εἶνε ἀρχαῖον· τοιαύτη ὁμῶς ἐρμηνεία στερεῖται ἐντελῶς πειστικῶν λόγων.»

(Ἐκ τοῦ «Ἀθηναίου» τόμ. Ι', σελ. 59 κ. ε.)

2. Ἄγαλμα Ἀσκληπιοῦ.

Τοῦτο εὐρέθη κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πτέρυγα τῆς σκηνῆς καὶ ἔκειτο πρηνὲς εἰς βάθος ἡμίσεος περίπου μέτρου ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος. Εἶνε δὲ πεποιημένον ἐκ πεντελησιῦ λίθου καὶ ἔχει μέγεθος σχεδὸν ὑπερφυσικόν. Ἐλλείπουσιν αὐτῷ ἡ ἔνθετος οὔσα κεφαλὴ καὶ ὁ μολύβδω συγκεκολλημένος δεξιὸς βραχίον, ἔτι δὲ τὸ ἀπὸ τῶν γονάτων μέρος τῶν κάτω ἄκρων. Εἰκονίζεται δὲ ὁ θεὸς ἰστάμενος καὶ φέρει ἱμάτιον, ὅπερ, περιτυλίσσον στενῶς τὸ σῶμα, καταλείπει γυμνὸν τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ περιβάλλει τὸν ἐπὶ τοῦ γόμφου στηριζόμενον ἀριστερόν· ἔχει ἄρα τὴν αὐτὴν μορφήν, ἣν καὶ τὸ ἐν Φλωρεντία γνωστὸν ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ¹⁾. Ἡ διαμόρφωσις δὲ τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ ἡ διάταξις τῶν πτυχῶν εἶνε καλλίστη· ἡ ἐργασία ὁμῶς ἡ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ μάρμαρου καὶ ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν πτυχῶν εἶνε πολλαχοῦ ἀτελής. Ἐκ τούτων δὲ κατάδηλον γίνεται, ὅτι τὸ ἔργον

¹⁾ Denkm. d. Kunst. I, 48, 219 a.

ἐποιήθη ἐν ῥωμαϊκοῖς χρόνοις κατὰ μίμησιν ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου, ἐξ οὗ ἐμμέσως, καθ' ἃ φαίνεται, προέρχεται καὶ τὸ ῥηθὲν ἐν Φλωρεντία ἄγαλμα τοῦ θεοῦ, ὅπερ ὅμως ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἐποψίν ἐξεταζόμενον εἶνε κατώτερον τοῦ ἡμετέρου εὐρήματος.

Ποῦ ἴστατο δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦτο, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν.

3. Ἄγαλμα τῆς Λιβίας (;)

Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔχει μέγεθος κατὰ τὸ ἡμῖς σχεδὸν μικρότερον τοῦ φυσικοῦ, καὶ εὐρέθη παρὰ τὸν ἐξωτερικὸν τοῖχον τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς· εἰκονίζει δὲ ῥωμαίαν γυναῖκα, πιθανῶς τὴν Λιβίαν, ἅτε ἱκανὴν ὁμοιότητα ἔχον πρὸς τὸ ἐν Πομπείᾳ εὑρεθὲν ἄγαλμα τῆς αὐτοκρατείας ταύτης ¹⁾. Ἐκ τοῦ μικροῦ δ' αὐτοῦ μεγέθους καὶ ἐκ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως συμπεραίνω, ὅτι θὰ ἴστατο ἐν τινὶ κόγχῃ τῶν τοίχων τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σκηνῆς, οἷτινες ὡς γνωστὸν ἐκοσμοῦντο δι' ἀγαλμάτων ἐν κόγχαις ἰσταμένων. Εἶνε δὲ ἔργον τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν χρόνων καὶ οὐδεμίαν ἔχει καλλιτεχνικὴν ἀξίαν.

Ἐλλείπουσιν αὐτῷ ἡ κεφαλὴ μετὰ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ θώρακος καὶ ὁ δεξιὸς πῆχυς.

Ἔτι δὲ εὐρέθησαν

α') Τετραγωνικὴ πλάξ ἐπιστέφουσα βᾶθρον ἀγάλματος καὶ φέρουσα τήνδε τὴν ἐπιγραφὴν·

ΟΔΑ(ΜΟΣ Ο ΕΠΙ)ΔΑΥΡΙΩΝ
ΛΕΙΒΙΑΝ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ
ΓΥΝΑΙΚΑ

υψ. 0,25, πλάτος τῆς ἄνω ἐπιφανείας 0,96, πχ. 0,80.
Ἡ κοιλότης, ἐν ἣ ἦτο τὸ ἄγαλμα προσκεκολλημένον, ἔχει

¹⁾ Denkm. d. Kunst. I, 68, 370.

βαθ. 0,04 μ. 0,74 πλ. 0,40. Ἡ κάτω δὲ ἐπιφάνεια, ἢ τοῦ βάθρου ἀπτομένη, ἔχει πλ. 0,76, πχ. 0,67.

Περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τῆς πλακὸς ταύτης καὶ τοῦ βάθρου, ὅπερ ἐπέστεφεν, ἴδε τὰ ἐν σελ. 23 λεχθέντα. Πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ βάθρου δὲ τούτου ἄγαλμα δὲν πρέπει νὰ συγχέηται τὸ εὐρεθὲν καὶ ἀνωτέρω περιγραφέν ἄγαλμα Λιβίας.

β') Τεμάχιον τετραγωνικῆς πλακὸς ἐπιστεφούσης βάθρον, ἐν ᾧ σώζεται καὶ ἡ ὀπή, ἣ τινι ἦτο ἐγγομφωμένος ὁ εἰς τοῦ ἀγάλματος πούς. Εὐρέθη ἐν τῷ δυτικῷ πέρατι τοῦ ὑποσκηνίου.

γ') Πολλὰ τεμάχια ἀγαλματίων καὶ ἀγλμάτων, ἐν οἷς διακρίνεται ἄκρα ἀνδρὸς χεῖρ, εὐρεθέντα ἅπαντα ἐν τῷ ὑποσκηνίῳ καὶ παρὰ τὰ ἀνατολικά παρασκήνια.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Δεκεμβρίου 1881.

Ὁ Ἐφορὸς τῶν ἀρχαιοτήτων

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ.